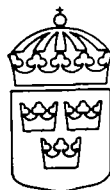

Regeringens proposition

1992/93:226

om en ny skogspolitik

Prop.
1992/93:226

Regeringen förelägger riksdagen vad som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 4 mars 1993 för de åtgärder och det ändamål som föredraganden har hemställt om.

På regeringens vägnar

Carl Bildt

Karl Erik Olsson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till nya mål för skogspolitiken. I förslaget ges miljöfrågorna en mer framskjuten plats än hittills. I fortsättningen skall det sålunda finnas både ett produktionsmål och ett miljömål för skogsbruket. Målen skall vara jämförbara. Sammanfattningsvis uttrycks detta så att skogen, som är en nationell tillgång, skall skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls.

I propositionen föreslås ändringar i skogsvårdslagen (1979:429) och följdändringar i ett antal andra lagar. Miljöfrågornas växande betydelse markeras i skogsvårdslagen genom skärpning av de bestämmelser som rör hänsynen till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen. Ändringarna i lagen innebär också en betydande avreglering och därmed en ökad frihet för skogsägarna. Bestämmelserna i ädellövskogslagen (1984:119) inarbetas i skogsvårdslagen. Lagstiftningen avses träda i kraft den 1 januari 1994.

Det statliga ekonomiska stödet till skogsbruket föreslås minska kraftigt. Den översiktliga skogsinventeringen upphör. Statligt stöd skall i huvudsak lämnas endast till ädellövskogsbruk och vissa natur- och kulturvårdsåtgärder.

Anslaget för avsättning av skogsreservat förstärks och försöksverksamheten med skogsmarkskalkning utökas. Prop. 1992/93:226

Skogsstyrelsens och skogsvårdsstyrelsernas organisation rationaliseras och anpassas till den nya skogspolitiken. Myndigheternas sektorsansvar för miljöfrågorna markeras tydligare än hittills. Den statliga produktionen av skogsfrö och skogsplantor överförs till ett aktiebolag.

Lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429)

Härigenom föreskrivs i fråga om skogsvårdslagen (1979:429)

dels att 9, 13 och 21 b §§ skall upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 21 b § skall utgå,

dels att nuvarande 7, 8, och 10–12 §§ skall betecknas 6–10 §§, nuvarande 14–19 e §§ skall betecknas 11–21 §§, nuvarande 20–21 a §§ skall betecknas 29–31 §§ och nuvarande 22–30 §§ skall betecknas 33–41 §§,

dels att 1, 2 och 5 §§, de nya 9–11, 13, 14, 16, 18, 19, 21, 30, 35–38 §§ och 40 § skall ha följande lydelse,

dels att rubrikerna närmast före nuvarande 12, 18, 20, 21, 22 och 27 §§ skall sättas närmast före nya 10, 15, 29, 30, 33 respektive 38 §§,

dels att det i lagen skall införas åtta nya paragrafer, 22–28 och 32 §§ samt närmast före 22 respektive 32 §§ nya rubriker av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Skogsmark med dess skog skall genom lämpligt utnyttjande av markens virkesproducerande förmåga skötas så att den varaktigt ger en hög och värdefull virkesavkastning.

Vid skötseln skall hänsyn tas till naturvårdens och andra allmänna intressen.

Skogen är en nationell tillgång som skall skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls.

Vid skötseln skall hänsyn tas även till andra allmänna intressen.

2 §

Med skogsmark avses i denna lag

1. mark som är lämplig för virkesproduktion och som inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål,

2. mark där det bör finnas skog till skydd mot sand- eller jordflykt eller mot att fjällgränsen flyttas ned.

Mark som ligger helt eller i huvudsak outnyttjad skall dock inte anses som skogsmark, om den på grund av särskilda förhållanden inte bör tas i anspråk för virkesproduktion.

Mark skall anses lämplig för virkesproduktion, om den enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke om året per hektar.

Med skogliga impediment avses i denna lag mark som inte är lämplig för virkesproduktion utan produktionshöjande åtgärder, men som bär skog eller har förutsättningar att bära skog.

5 §

Ny skog skall anläggas på skogsmark

1. om markens virkesproducerande förmåga efter avverkning eller på

grund av skada på skogen inte tas till vara på ett godtagbart sätt,

2. om marken ligger outnyttjad,

3. om skogen är så gles eller till så stor del består av för marken olämpligt trädslag att dess tillväxt är avsevärt lägre än den tillväxt som är möjlig.

3. om skogens tillstånd är uppenbart otillfredsställande.

Åtgärd enligt första stycket skall vidtas i fall som anges i 1 och 2 utan dröjsmål och i fall som anges i 3 inom skälig tid.

9 §

Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från 5, 7 och 9 §§.

Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från 5 och 6 §§.

10 §

Avverkning på skogsmark får inte ske på annat sätt än genom

1. röjning eller gallring som främjar skogens utveckling,

2. slutavverkning som är ändamålsenlig för anläggning av ny skog.

Avverkning på skogsmark skall vara ändamålsenlig för återväxt av ny skog eller främja skogens utveckling.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får till skydd för den yngre skogen föreskriva att trädbestånd under en viss ålder inte får avverkas.

För att möjliggöra försöksverksamhet får Skogsvårdsstyrelsen i särskilda fall medge undantag från första stycket.

11 §¹

Skogsmarkens ägare svarar för att slutavverkning bedrivs i lämplig omfattning så att en jämn åldersfördelning av skogen på hans brukningsenhet främjas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om hur stor andel av en brukningsenhets skogsmarksareal som högst får slutavverkas under en viss period och om hur stor andel av arealen som måste slutavverkas

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, i fråga om större skogsinnehav, för att främja en jämn åldersfördelning av skogen föreskriva att högst en viss andel av en brukningsenhets skogsmarksareal får avverkas under en viss period.

I fråga om övriga skogsinnehav får föreskrifter enligt första stycket innebära att avverkning inte får ske i sådan utsträckning att mer än hälften av brukningsenhetens produktiva skogsmarksareal kommer att bestå av kalmark och yngre skog.

¹ Senaste lydelse av förutvarande 14 § 1990:1379.

under perioden. Sistnämnda andel får inte överstiga hälften av den andel som det är tillåtet att slutavverka.

För visst fall föreskrivs undantag från första stycket i 19 b §. Skogsvårdsstyrelsen får i övrigt i särskilda fall medge undantag från första stycket.

13 §

Skogsvårdsstyrelsen skall på begäran meddela beslut på förhand huruvida viss avverkning är förenlig med 13 eller 14 §.

Skogsvårdsstyrelsen skall på begäran meddela beslut på förhand huruvida viss avverkning är förenlig med *föreskrifter meddelade med stöd av 11 §.*

14 §²

Skogsmarkens ägare är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer underrätta Skogsvårdsstyrelsen om

1. avverkning som skall äga rum på hans mark,
2. sådan dikning i samband med avverkning som inte kräver tillstånd enligt naturvårdslagen (1964:822),

3. vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen i samband med avverkning på hans mark.

16 §

I svårföryngrad skog eller skyddsskog får avverkning inte ske utan Skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

I ansökan om tillstånd skall sökanden redovisa vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen.

I samband med att tillstånd ges kan Skogsvårdsstyrelsen besluta om åtgärder för att begränsa eller motverka olägenhet och trygga återväxten.

Tillstånd behövs inte för röjning eller gallring som främjar skogens utveckling.

² Senaste lydelse av förutvarande 17 § 1991:644.

18 §³

I ansökan om tillstånd enligt 19 § till avverkning i fjällnära skog skall sökanden redovisa vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen.

Tillstånd får inte meddelas om avverkningen är oförenlig med intressen som är av väsentlig betydelse för naturvården eller kulturmiljövården.

Tillstånd till avverkning i fjällnära skog får inte ges om avverkningen är oförenlig med intressen som är av väsentlig betydelse för naturvården eller kulturmiljövården.

När tillstånd ges skall Skogsvårdsstyrelsen besluta om vilka hänsyn som skall tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen, såsom i fråga om hyggets storlek och förläggning samt tillåten avverkningsform.

Bestämmelserna i 14 § första stycket i vad de avser krav på slusavverkning gäller inte i fråga om fjällnära skog.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från redovisningsskyldighet enligt första stycket i fråga om brukningsenhet som omfattar högst 500 hektar skogsmark inom området för fjällnära skog.

19 §⁴

I fråga om rätt till ersättning för skada till följd av ett beslut enligt 19 b § andra eller tredje stycket gäller bestämmelserna i 25 §, 26 § första stycket första meningen, 27 § första meningen, 27 a §, 31 § andra stycket, 32 §, 33 § första stycket, 34 §, 35 § första stycket första meningen och andra stycket samt 36 § naturvårdslagen (1964:822).

I fråga om rätt till ersättning för skada till följd av ett beslut enligt 18 § första eller andra stycket gäller bestämmelserna i 25 §, 26 § första stycket första meningen, 27 § första meningen, 27 a §, 31 § andra stycket, 32 §, 33 § första stycket, 34 §, 35 § första stycket första meningen och andra stycket samt 36 § naturvårdslagen (1964:822).

³ Senaste lydelse av förutvarande 19 b § 1990:1379. Ändringen innebär bl.a. att första, fjärde och femte styckena upphävs.

⁴ Senaste lydelse av förutvarande 19 c § 1990:1379.

21 §⁵

I ansökan om tillstånd enligt 19 § till avverkning skall sökanden redovisa vad han avser att göra för att tillgodose rennäringens intressen.

Inom renskötselns året-runt-marker får tillstånd inte meddelas om avverkningen

1. medför sådant väsentligt bortfall av renbete att möjligheterna att hålla tillåtet renantal påverkas, eller

2. omöjliggör sedvanlig samling och flyttning av renhjord.

När tillstånd ges skall Skogsvårdsstyrelsen besluta om vilka hänsyn som skall tas till rennäringens intressen, såsom i fråga om hyggets storlek och förläggning samt tillåten avverkningsform. Sådana villkor får dock inte avse annat än vad som uppenbart påkallas med hänsyn till renskötselrätten.

Ädellövskog

22 §

Med ädla lövträd avses i denna lag de inhemska trädslagen alm, ask, avenbok, bok, ek, fågelbär, lind och lönn.

23 §

Med ädellövskog avses i denna lag:

1. Skogsbestånd som utgörs av lövträd till minst 70 procent och av ädla lövträd till minst 50 procent och vars areal är minst ett halvt hektar.

2. Trädbestånd på betesmarker, om beståndet utgörs av lövträd till minst 70 procent och av ädla lövträd till minst 50 procent. Av de ädla lövträden skall minst tio träd per hektar ha en diameter av minst 30 centimeter på en höjd av 1,3 meter över marken. Markens areal skall uppgå till minst ett hektar.

Har Skogsvårdsstyrelsen enligt 27 § tredje stycket beslutat viss trädslagssammansättning vid föröngning av ädellövskog, skall skogen betraktas som ädellövskog även om andelen lövträd under en tid är lägre än som anges i första stycket.

⁵ Senaste lydelse av förutvarande 19 e § 1990:1379.

24 §

Skogsvårdsstyrelsen skall på begäran lämna besked om ett visst skogsbestånd eller trädbestånd på betesmark är att anse som ädellövskog.

25 §

I ett bestånd som avses i 23 § får det inte vidtas åtgärder som leder till att beståndet upphör att vara ädellövskog. Efter annan avverkning än röjning eller gallring skall ny ädellövskog anläggas på området.

Om det finns särskilda skäl, får Skogsvårdsstyrelsen medge undantag från första stycket. I samband därmed får Skogsvårdsstyrelsen besluta att ny ädellövskog skall anläggas på ett annat ställe inom en brukningsenhet. För anläggning av ny ädellövskog gäller 27 § andra stycket.

26 §

Vad som föreskrivs i 25 § första stycket hindrar inte att mark används i enlighet med en detaljplan eller i enlighet med beslut som gäller för företag vars tillåtlighet har prövats enligt någon annan lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av någon annan lag.

27 §

Annan avverkning än röjning eller gallring i ett bestånd som avses i 23 § får inte påbörjas innan Skogsvårdsstyrelsen lämnat tillstånd till detta.

I ansökan om tillstånd skall sökanden redovisa vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen.

I samband med att tillstånd meddelas får Skogsvårdsstyrelsen besluta om det sätt på vilket avverkningen och den därav föranledda

*anläggningen av ny ädellövskog
skall genomföras.*

28 §

*Bidrag kan lämnas av allmänna
medel till kostnader för åtgärder som
behövs för att trygga återväxten av
ädellövskog.*

30 §⁶

Regeringen eller den myndighet
som regeringen bestämmer får med-
dela föreskrifter om den hänsyn som
skall tas till naturvårdens och kultur-
miljövårdens intressen vid skötseln
av skog, såsom i fråga om hyggens
storlek och utläggning, bestånds-
läggning, kvarlämnande av trädsam-
lingar, dikning och skogsbilvägars
sträckning.

Bemyndigandet medför inte befo-
genhet att meddela föreskrifter som
är så ingripande att pågående markan-
vändning avsevärt försvåras.

Regeringen eller den myndighet
som regeringen bestämmer får med-
dela föreskrifter om den hänsyn som
skall tas till naturvårdens och kultur-
miljövårdens intressen vid skötseln
av skog, såsom i fråga om hyggens
storlek och utläggning, bestånds-
läggning, kvarlämnande av träd och
trädsamlingar, gödsling, dikning
och skogsbilvägars sträckning.

*För att tillgodose dessa intressen
får regeringen eller den myndighet
som regeringen bestämmer meddela
föreskrifter om förbud mot avverk-
ning och andra skogsbruksåtgärder
på skogliga impediment.*

Bemyndigandet i första stycket
medför inte befogenhet att meddela
föreskrifter som är så ingripande att
pågående markanvändning avsevärt
försvåras.

Miljökonsekvensbeskrivning

32 §

*Regeringen eller den myndighet
som regeringen bestämmer får före-
skriva att det i ärenden enligt denna
lag skall finnas miljökonsekvensbe-
skrivningar som gör det möjligt att
bedöma vilken inverkan nya metoder
för skogens skötsel och nya skogs-
odlingsmaterial har på miljön. Före-
skrifterna får innebära att en sådan
beskrivning skall upprättas av den
som avser att använda en ny metod
eller ett nytt skogsodlingsmaterial.*

⁶ Senaste lydelse av förutvarande 21 § 1991:644.

35 §

Tillsynsmyndighet får meddela *föreläggande* eller förbud som behövs för att denna lag eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen skall efterlevas.

Föreläggande eller förbud får meddelas sedan det har visat sig att myndighetens råd *och anvisningar* inte har följts. I brådiskande fall eller när det annars finns särskilda skäl, får dock föreläggande eller förbud meddelas omedelbart.

I beslut om föreläggande eller förbud kan tillsynsmyndigheten usätta vite.

Underlåter någon att efterkomma föreläggande, får tillsynsmyndigheten förordna att åtgärden skall vidtas på den försumliges bekostnad.

En tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att denna lag eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen skall efterlevas.

Ett föreläggande eller förbud får meddelas sedan det har visat sig att myndighetens råd inte har följts. I brådiskande fall eller när det behövs för att bevara natur- eller kulturmiljövården eller när det annars finns särskilda skäl, får dock ett föreläggande eller förbud meddelas omedelbart.

Förelägganden och förbud kan förenas med vite.

Om någon inte rättar sig efter ett föreläggande, får tillsynsmyndigheten besluta att åtgärden skall vidtas på den försumliges bekostnad.

36 §

Föränleder avverkning förhållandevis dyra återväxtåtgärder i större omfattning, får Skogsvårdsstyrelsen i samband med avverkningen *förordna* att säkerhet skall ställas för fullgörandet av åtgärderna.

Säkerhet får även krävas som villkor för tillstånd enligt 19 §.

Ställs inte säkerhet i fall som avses i första stycket, får Skogsvårdsstyrelsen meddela förbud att avverka skog på brukningsenheten utan Skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

Om en avverkning föränleder förhållandevis dyra återväxtåtgärder i större omfattning, får Skogsvårdsstyrelsen i samband med avverkningen besluta att säkerhet skall ställas för fullgörandet av åtgärderna.

Säkerhet får även krävas som villkor för tillstånd enligt 16 § eller enligt 27 § första stycket.

37 §

Regeringen *kan* föreskriva att särskilda avgifter skall tas ut i ärende enligt denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att särskilda avgifter skall tas ut i ärende enligt denna lag.

38 §⁷

Till böter döms den som uppsåtligt eller av oaktsamhet

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligt eller av oaktsamhet

⁷ Senaste lydelse av förutvarande 27 § 1990:1379. Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket upphävs.

1. bryter mot föreskrift som har meddelats med stöd av 8 § första stycket, 19 d § eller 20 § första stycket,

2. bryter mot 12 § eller 13 § första stycket,

3. bryter mot den avverkningsbe-
gränsning som avses i 14 §,

4. bryter mot 19 § första stycket eller mot villkor som gäller avverkningen och som har meddelats med stöd av 19 § andra stycket, 19 b § tredje stycket eller 19 e § tredje stycket,

5. bryter mot avverkningsförbud som avses i 25 §,

6. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 17 §,

7. underlåter att iakttä föreläggande eller bryter mot förbud som har meddelats för att 21 a § eller föreskrift enligt 21 § skall efterlevas.

I ringa fall döms ej till ansvar.

Har flera medverkat till gärning som avses i första stycket gäller 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken.

Den som har överträtt vitesföreläggande eller vitesförbud döms inte till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

1. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 7 § första stycket, 10 § andra stycket, 11 §, 20 § eller 29 § första stycket,

2. bryter mot 10 § första stycket,

3. bryter mot 16 § första stycket eller mot villkor som gäller avverkning och som har meddelats med stöd av 16 § tredje stycket, 18 § andra stycket eller 21 § tredje stycket,

4. bryter mot avverkningsförbud som avses i 36 §,

5. inte fullgör anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 14 §,

6. inte rättar sig efter ett föreläggande eller bryter mot ett förbud som har meddelats för att 31 § eller en föreskrift enligt 30 § skall följas.

7. genom avverkning eller andra åtgärder bryter mot 25 § första stycket första meningen, 27 § första stycket eller mot ett beslut om avverkning som har meddelats med stöd av 27 § tredje stycket.

I ringa fall döms inte till ansvar.

Den som inte har rättat sig efter ett vitesföreläggande eller som har överträtt ett vitesförbud döms inte till ansvar enligt denna lag för en gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

40 §⁸

Skogsvårdsstyrelsens beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas hos Skogsstyrelsen.

Skogsstyrelsens beslut i ett särskilt fall enligt lagen eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas hos kammarrätten.

⁸ Senaste lydelse av förutvarande 29 § 1990:96.

*Statens naturvårdsverk får överklaga
Skogsvårdsstyrelsens beslut i fall
som avses i 25 § andra stycket.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.
 2. Genom lagen upphävs ädellövskogslagen (1984:119).
 3. Den som före ikraftträdandet har gjort anmälan enligt 17 § eller ansökt om tillstånd enligt 19 § i paragrafernas då gällande lydelse eller ansökt om tillstånd enligt 7 § ädellövskogslagen (1984:119) skall på begäran av Skogsvårdsstyrelsen komplettera anmälan eller ansökan med uppgift om vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen i samband med avverkning på hans mark.
 4. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om överklagande av beslut enligt ädellövskogslagen som har meddelats före den 1 januari 1994.
 5. Beslut enligt 4, 5, och 7 §§ ädellövskogslagen skall anses meddelade med stöd av motsvarande nya bestämmelser i skogsvårdslagen.

Lag om ändring i vattenlagen (1983:291)

Härigenom föreskrivs att 19 kap. 7 § vattenlagen (1983:291) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

19 kap.

7 §¹

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet har rätt till ersättning, om föreskrifter enligt 2 § andra stycket som meddelats efter ansökan medför att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastigheten eller att mark tas i anspråk.

Om en föreskrift enligt 2 § andra stycket första meningen innebär förbud att vidta vissa åtgärder utan särskilt tillstånd, får ersättning på grund av den föreskriften utgå endast om sådant tillstånd har vägrats eller förenats med särskilda villkor.

Ersättningen skall betalas av den som har begärt föreskrifterna hos länsstyrelsen.

Om synnerligt men uppkommer vid användningen av fastigheten, skall fastigheten lösas av den ersättningsskyldige om ägaren begär det.

Vid tillämpningen av första, andra och fjärde styckena skall även beaktas andra beslut enligt 2 §, beslut enligt 5, 8, 9, 11 och 19 §§ naturvårdslagen (1964:822), förbud enligt 20 § andra stycket och 21 § andra stycket samma lag samt beslut som avses i 19 b § andra och tredje styckena skogsvårdslagen (1979:429) och 14 kap. 8 § första stycket plan- och bygglagen (1987:10), under förutsättning att besluten meddelats inom tio år före det senaste beslutet. Dessutom skall beaktas sådan inverkan av hänsynstaganden enligt 21 § skogsvårdslagen som i särskilda fall har inträtt inom samma tid.

Vid tillämpningen av första, andra och fjärde styckena skall även beaktas andra beslut enligt 2 §, beslut enligt 5, 8, 9, 11 och 19 §§ naturvårdslagen (1964:822), förbud enligt 20 § andra stycket och 21 § andra stycket samma lag samt beslut som avses i 18 § skogsvårdslagen (1979:429) och 14 kap. 8 § första stycket plan- och bygglagen (1987:10), under förutsättning att besluten meddelats inom tio år före det senaste beslutet. Dessutom skall beaktas sådan inverkan av hänsynstaganden enligt 30 § skogsvårdslagen som i särskilda fall har inträtt inom samma tid.

Har talan eller rätt till ersättning eller inlösen med anledning av beslut som anges i femte stycket förlorats på grund av bestämmelsen i 8 § eller motsvarande bestämmelser i naturvårdslagen eller plan- och bygglagen, utgör detta förhållande inte något hinder mot att beslutet beaktas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

¹ Senaste lydelse 1991:649.

Lag om ändring i lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Skogsvårdsstyrelsen får, om inte annat följer av 3 §, medge undantag från 1 § om kravet enligt 7 § skogsvårdslagen (1979:429) i fråga om återväxt av skog inte rimligen kan tillgodoses genom röjning med mekaniska metoder. Vid bedömningen skall hänsyn tas till skogsmarkens läge och beskaffenhet, skogsbeståndets sammansättning, arbetarskyddet och tillgången på arbetskraft.

Skogsvårdsstyrelsen får, om inte annat följer av 3 §, medge undantag från 1 § om kravet enligt 6 § skogsvårdslagen (1979:429) i fråga om återväxt av skog inte rimligen kan tillgodoses genom röjning med mekaniska metoder. Vid bedömningen skall hänsyn tas till skogsmarkens läge och beskaffenhet, skogsbeståndets sammansättning, arbetarskyddet och tillgången på arbetskraft.

Ett medgivande om undantag skall förenas med de villkor som behövs till skydd för naturmiljön.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Lag om ändring i naturvårdslagen (1964:822)

Härigenom föreskrivs att 27 a § naturvårdslagen (1964:822) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*27 a §¹

Vid tillämpningen av 26 och 27 §§ skall även beaktas andra beslut enligt 5, 8 och 9 §§ samt förbud enligt 20 § andra stycket och 21 § andra stycket, beslut enligt 19 b § *andra och tredje styckena* skogsvårdslagen (1979:429), 19 kap. 2 § vattenlagen (1983:291) samt beslut som avses i 14 kap. 8 § första stycket plan- och bygglagen (1987:10), under förutsättning att besluten har meddelats inom tio år före det senaste beslutet. Dessutom skall beaktas sådan inverkan av hänsynstaganden enligt 21 § skogsvårdslagen som i särskilda fall har inträtt inom samma tid.

Vid tillämpningen av 26 och 27 §§ skall även beaktas andra beslut enligt 5, 8 och 9 §§ samt förbud enligt 20 § andra stycket och 21 § andra stycket, beslut enligt 18 § skogsvårdslagen (1979:429), 19 kap. 2 § vattenlagen (1983:291) samt beslut som avses i 14 kap. 8 § första stycket plan- och bygglagen (1987:10), under förutsättning att besluten har meddelats inom tio år före det senaste beslutet. Dessutom skall beaktas sådan inverkan av hänsynstaganden enligt 30 § skogsvårdslagen som i särskilda fall har inträtt inom samma tid.

Har talan eller rätt till ersättning eller inlösen med anledning av beslut som anges i första stycket förlorats på grund av bestämmelserna i 32 § eller 33 § eller motsvarande bestämmelser i vattenlagen eller plan- och bygglagen, utgör detta förhållande inte något hinder mot att beslutet beaktas enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

¹ Senaste lydelse 1991:641.

Lag om ändring i växtskyddslagen (1972:318)

Härigenom föreskrivs att 2 § växtskyddslagen (1972:318) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*2 §¹

Lagen tillämpas inte på insekts-
härjning som avses i 20 § skogsvårds-
lagen (1979:429).

Lagen tillämpas inte på insekts-
härjning som avses i 29 § skogsvårds-
lagen (1979:429).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

¹ Senaste lydelse 1989:492.

Lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10)

Härigenom föreskrivs att 14 kap. 8 § plan- och bygglagen (1987:10) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*14 kap.
8 §¹

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter har rätt till ersättning av kommunen, om skada uppkommer till följd av att

1. bygglöv vägras till att ersätta en riven eller genom olyckshändelse förstörd byggnad med en i huvudsak likadan byggnad och ansökan om bygglöv har gjorts inom fem år från det att byggnaden revs eller förstördes,

2. rivningsförbud meddelas i detaljplan eller områdesbestämmelser eller rivningslov vägras med stöd av 8 kap. 16 § 2 eller 3,

3. skyddsbestämmelser för byggnader som avses i 3 kap. 12 § meddelas i en detaljplan eller i områdesbestämmelser,

4. bestämmelser om vegetation samt markytans utformning och höjdläge inom sådana områden som avses i 8 kap. 9 § tredje stycket meddelas i områdesbestämmelser,

5. marklov vägras med stöd av 8 kap. 18 § första stycket 2 eller 3.

Rätt till ersättning föreligger i fall som avses i första stycket 1, om byggnaden förstörts genom olyckshändelse. I övriga fall som avses i första stycket 1 och i fall som avses i första stycket 2 föreligger rätt till ersättning, om skadan är betydande i förhållande till värdet av berörd del av fastigheten. I fall som avses i första stycket 3–5 föreligger rätt till ersättning, om skadan medför att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastigheten.

Medför beslut som avses i första stycket att synnerligt men uppkommer vid användningen av fastigheten, är kommunen skyldig att lösa fastigheten, om ägaren begär det.

Vid tillämpningen av andra och tredje styckena skall även beaktas andra beslut som avses i första stycket samt beslut enligt 3 kap. 2 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m., 5, 8, 9, 11 och 19 §§ naturvårdslagen (1964:822), förbud enligt 20 § andra stycket och 21 § andra stycket samma lag och beslut enligt 19 b § *andra och tredje styckena* skogsvårdslagen (1979:429) och 19 kap. 2 § vattenlagen (1983:291), under förutsättning att besluten meddelats inom tio år före det senaste beslutet. Dessutom skall beaktas sådan inverkan av hänsynstaganden enligt 21 § skogsvårdslagen som i särskilda fall

Vid tillämpningen av andra och tredje styckena skall även beaktas andra beslut som avses i första stycket samt beslut enligt 3 kap. 2 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m., 5, 8, 9, 11 och 19 §§ naturvårdslagen (1964:822), förbud enligt 20 § andra stycket och 21 § andra stycket samma lag och beslut enligt 18 § skogsvårdslagen (1979:429) och 19 kap. 2 § vattenlagen (1983:291), under förutsättning att besluten meddelats inom tio år före det senaste beslutet. Dessutom skall beaktas sådan inverkan av hänsynstaganden enligt 30 § skogsvårdslagen som i särskilda fall har inträtt inom samma

¹ Senaste lydelse 1991:646.

har inträtt inom samma tid. Har talan eller rätt till ersättning eller inlösen med anledning av nyss angivna beslut förlorats på grund av bestämmelserna i 15 kap. 4 § eller motsvarande bestämmelser i lagen om kulturminnen m.m., naturvårdslagen eller vattenlagen, utgör detta förhållande inte något hinder mot att beslutet beaktas.

Har kommunen efter föreläggande enligt 12 kap. 6 § beslutat om rivningsförbud eller skyddsbestämmelser som avses i första stycket 2 eller 3 för att tillgodose ett riksintresse enligt lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m., är staten skyldig att ersätta kommunen dess kostnader för ersättning eller inlösen. I fall som avses i första stycket 4 och 5 är ägaren till den anläggning för vilken skydds- eller säkerhetsområdet har beslutats skyldig att ersätta kommunen dess kostnader för ersättning eller inlösen.

tid. Har talan eller rätt till ersättning eller inlösen med anledning av nyss angivna beslut förlorats på grund av bestämmelserna i 15 kap. 4 § eller motsvarande bestämmelser i lagen om kulturminnen m.m., naturvårdslagen eller vattenlagen, utgör detta förhållande inte något hinder mot att beslutet beaktas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 4 mars 1993

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden Laurén, Hörnlund, Olsson, af Ugglas, Thurdin, Hellsvik, Davidson, Odell, P. Westerberg

Föredragande: statsrådet Olsson

Proposition om en ny skogspolitik

1 Inledning

1.1 Allmänt

Gällande skogspolitik beslutades i huvudsak år 1979 (prop. 1978/79:110, bet. 1978/79:JoU30 och SkU49, rskr. 1978/79:387 och 388). Väsentliga ändringar i skogsvårdslagen (1979:429) har därefter beslutats år 1983 (prop. 1982/83:145, bet. 1982/83:JoU34, rskr. 1982/83:360). Omfattande regleringar av skogsbruket i den fjällnära skogen beslutades av riksdagen år 1990 (prop. 1990/91:3, bet. 1990/91:JoU13, rskr. 1990/91:70).

Med hänvisning till att utvecklingen i flera avseenden blivit en annan än den som förutsågs under 1970-talets skogspolitiska utredningsarbete beslutade regeringen i juni 1990 att en kommitté med parlamentarisk sammansättning skulle tillkallas för att utvärdera skogspolitikens mål och medel och föreslå de förändringar som utvärderingen och bedömningen om den framtida utvecklingen kan föranleda. Kommittén¹ antog namnet 1990 års skogspolitiska kommitté. Kommittén, vars direktiv kompletterades i november 1991, har avlämnat huvudbetänkandet Skogspolitiken inför 2000-talet (SOU 1992: 76) och slutbetänkandet Den framtida skogsvårdsorganisationen (SOU 1992: 111). Kommitténs sammanfattningar av betänkandena bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1* och dess lagförslag som *bilaga 2*. Betänkandena har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Jordbruksdepartementet (dnr 1744/92).

Kommittén har enligt sina direktiv gjort en nulägesbeskrivning av skogsnäringen, en utvärdering av 1979 års skogspolitik och en framtidsbedömning. Innan jag närmare behandlar kommitténs förslag redovisar jag över-

¹ F.d. riksdagsledamoten Sven Eric Lorentzon (f.d. statsrådet Svante Lundkvist t.o.m. den 9 juli 1991), ordförande, och f.d. riksdagsledamoten Gösta Andersson, riksdagsledamöterna Sinikka Bohlin och Jan Fransson, kommunalrådet Märtalisa Holmgren, riksdagsledamöterna Arne Jansson och Leif Marklund, f.d. riksdagsledamoten Maggi Mikaelsson samt riksdagsledamöterna Carl Olov Persson och Lisbeth Staaf-Igelström.

1.2 Lagrådet

Regeringen beslutade den 28 januari 1993 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som utarbetats i ärendet. De till Lagrådet remitterade lagförslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

Lagrådet har yttrat sig över förslagen. Yttrandet bör fogas till protokollet som *bilaga 4*.

Lagrådet föreslår vissa språkliga och redaktionella ändringar med avseende på den föreslagna nya lydelsen av bestämmelser i skogsvårdslagen och pekar också på behovet av ytterligare konsekvensändringar i den lagen. Jag har följt Lagrådets förslag.

Jag återkommer till Lagrådets yttrande i specialmotiveringen till ändringarna i skogsvårdslagen. Härutöver bör vissa redaktionella ändringar göras i lagtexten.

1.3 Kommitténs nulägesbeskrivning

Två tredjedelar av Sveriges landyta bär skog i någon form. De s.k. produktiva skogsmarkerna omfattar 23,5 miljoner hektar eller 57 % av landytan. Det totala virkesförrådet uppgår till 2,8 miljarder skogskubikmeter. Härav är 85 % barrträd.

Hälften av skogen ägs av privata, mindre skogsägare, 25 % av privata bolag och resten av staten, kommuner och kyrkan. Ägandet av skogen har inte ändrats nämnvärt under de senaste 50 åren. Däremot har strukturen ändrats. Som exempel kan nämnas att de tre största skogsbolagen äger mer än 80 % av bolagsmarken. Av de ca 240 000 privata brukningsenheterna drivs en allt mindre andel i kombination med jordbruk.

Endast små områden är opåverkade av skogsbruk. Genom god skogsvård och kvävegödning från luftföroreningar har den årliga tillväxten av virkesförrådet ökat kraftigt till närmare 100 miljoner skogskubikmeter. Till följd härav och den i förhållande till tillväxten låga avverkningen har virkesförrådet ökat med 1 miljard skogskubikmeter eller 60 % under de senaste 60 åren. Ökningen har varit särskilt stark under 1980-talet då den uppgick till 25–30 miljoner kubikmeter om året.

Sedan mitten av 1960-talet har naturskyddet av skogsmark ökat kraftigt. Särskilt påtaglig är ökningen av arealen naturreservat och domänreservat främst i norra Sveriges inland. I södra och mellersta Sverige och i norra Sveriges kustland finns dock få större skogsområden som i ringa grad har påverkats av människan och som har naturskogskvaliteter.

Den årliga slutavverkningsarealen har under den senaste tioårsperioden uppgått till knappt 0,9 % av skogsarealen. Det motsvarar en omloppstid på

närmare 120 år för skogen. Av den avvercade arealen får 15–20 % ny skog genom naturlig förnygring. Resten planteras.

Under 1980-talet har det avverkats mellan 60 och 70 miljoner skogskubikmeter varje år. Det motsvarar 2–2,5 % av det totala virkesförrådet. Med utgångspunkt härifrån kan det sägas att hela virkesförrådet omsätts på 40–45 år. Av det avvercade virket används 5 % som energiråvara. Resten går till skogsindustriell förädling.

Den industriella förädlingen sker i huvudsak inom massa- och pappersindustrin och inom sågverksindustrin. Tillverkningen av massa har fördubblats under de senaste 30 åren medan pappersproduktionen har fyrdubblats. Samtidigt har antalet industrier minskat kraftigt. Stora industriinvesteringar har dock gjorts i utlandet, särskilt under de senaste åren.

Användningen av returpapper för papperstillverkning har ökat successivt. År 1990 var återvinningsandelen i vårt land 45 %. Tidningar m.m. från hushållen återvinns till 60 %. Ca 30 % av returpappersförbrukningen i landet baseras på import.

Även antalet sågverk har minskat. De 10 % största verken svarar för över 90 % av produktionen. Medelproduktionen i sågverken har ökat med över 20 % de senaste 10 åren.

Både inom skogsbruket och skogsindustrin var lönsamheten god under 1980-talet. Lågkonjunkturen som inledde 1990-talet har försämrat lönsamheten väsentligt. Ca 70 % av industriproduktionen avsätts utomlands och skapar därmed väsentliga exportinkomster. Skogsnäringens förädlingsvärde har vuxit i ungefär samma takt som samhällsekonomin totalt. Skogsbrukets bidrag till BNP uppgick under 1980-talet till knappt 1,5 % och skogsindustrins till ca 4 %. Skogsnäringens förädlingsvärde var 43,7 miljarder kronor år 1990 och nettoexporten över 50 miljarder kronor.

Antalet sysselsatta inom skogsnäringen var i slutet av 1980-talet ca 180 000 eller 4 % av den totala sysselsättningen. Härav var ca 45 000 sysselsatta i skogsbruket.

1.4 Kommitténs utvärdering av skogspolitiken

Kommittén har utvärderat gällande skogspolitik och anför i huvudsak följande.

Kommittén anser att skogsnäringen under 1980-talet har gett väsentliga bidrag till att uppfylla de övergripande samhällsmålen om ekonomisk tillväxt, balans i utrikesbetalningarna och regional balans. Däremot har skogsnäringen inte till fullo verkat i överensstämmelse med de miljö- och naturvårdspolitiska målen. En pågående förbättring av hänsynen till naturvårdens intressen har dock kunnat iakttas under senare år. Enligt kommittén finns det utrymme för ett ökat hänsynstagande inom ramen för gällande bestämmelser.

Kommittén anser att målet om en väl avvägd hushållning med skogstillgångarna har uppfyllts till fullo. Även målet om att skogarna skall ge en hög och värdefull virkesavkastning har blivit väl uppfyllt. Trots att frågor om vir-

keskvalitet fått ökad uppmärksamhet under senare år bedömer kommittén att skogsskötseln såsom den bedrivits på 1980-talet inte kommer att leda till den kvalitetsförbättring som avsågs i 1979 års skogspolitiska beslut.

Skogsvårdslagstiftningen har enligt kommittén till övervägande del fungerat väl och bidragit till att de skogspolitiska målen nåtts. Lagstiftningen har haft en normbildande funktion. Den har dock i viss utsträckning motarbetat sina syften, främst vad avser naturvården, genom att begränsa möjligheterna att använda andra bruksformer än trakthyggesbruk. I viss utsträckning har lagstiftningen också begränsat användningen av naturlig förnyring. Kommittén anser vidare att lagstiftningen har utgjort ett hinder för användning av vissa bruksformer som syftar till produktion av virke med hög kvalitet. Inom ramen för bestämmelsen om hänsyn till naturvården har det funnits utrymme för ökat hänsynstagande i enlighet med lagstiftarens intentioner. Kommittén anser att ädellövskogslagstiftningen har varit ett nödvändigt medel för att bibehålla ädellövskogen och att den har uppfyllt detta mål.

Enligt kommitténs uppfattning har den rådgivning och information som skogsvårdsmyndigheten genomfört varit ett värdefullt inslag och ett effektivt medel för att föra ut gällande skogspolitik till både skogsägare och allmänheten.

Kommittén konstaterar vidare att den översiktliga skogsinventeringen (ÖSI) har utgjort ett viktigt medel för att uppnå de skogspolitiska målen. Kommittén anser dock att det är tveksamt om värdet av den information som har erhållits genom ÖSI motsvarar den kostnad som under åren har lagts ned på inventeringarna.

Kommittén noterar att de statliga ekonomiska stöden är de medel som har blivit föremål för flest utvärderingar i annat sammanhang. Kommittén konstaterar att många av dessa utvärderingar har haft ett begränsat syfte. Kommitténs slutsats är att flera stödformer har haft oönskade bieffekter eller varit ineffektiva och att besluten att minska eller ta bort dem har varit riktiga. Samtidigt konstaterar kommittén att riktigt utformade bidrag och stödåtgärder kan vara intressanta som hjälpmedel för att uppnå skogspolitiska mål.

I fråga om skatter och avgifter har kommittén, vid sidan av skogsvårdsavgiften, inte haft i uppdrag att gå in på de skatteregler som gäller för skogsbruket. Eftersom riksdagen på förslag av regeringen hösten 1991 beslutade att avskaffa skogsvårdsavgiften har kommittén avstått från att diskutera avgiftens betydelse för den gällande skogspolitikens utformning.

1.5 Kommitténs framtidsbedömning

Sedan länge tillämpas i vårt land principen att vi skall hushålla med skogstillgångarna och utveckla dem för kommande generationers behov samtidigt som vi själva kan dra nytta av dem. Den principen kommer enligt kommitténs bedömning att få en allt större betydelse i en värld där befolkningen växer.

Kommittén bedömer att skogsnäringen kommer att ha stor betydelse även i framtiden för att vi skall nå de övergripande samhällsmålen om bl.a. ekono-

misk tillväxt, balans i utrikesbetalningarna och full sysselsättning. Virkesförrådets snabba ökning och möjligheterna att väsentligt öka avverkningarna utgör en stor potential för en expansion av både den traditionella skogsindustriella produktionen och uppbyggnad av nya användningsområden. Detta är enligt kommittén möjligt att genomföra inom ramen för målet om en långsiktig uthållig virkesproduktion under den viktiga förutsättningen att virkesproduktionen inte försämras, t.ex. på grund av miljöskador.

De avverkningsberäkningar som kommittén har låtit utföra visar att det är möjligt att uthålligt avverka omkring 95 miljoner skogskubikmeter om året fr.o.m. slutet av 1990-talet. Detta skall sättas i relation till den nuvarande avverkningen på 60–70 miljoner skogskubikmeter per år. Virkesförrådet per hektar och andelen äldre skog kommer att öka successivt.

Den väntade efterfrågeutvecklingen, riklig inhemsk tillgång på virkesråvara, EES-avtalet och ett eventuellt svenskt deltagande i ett ökat europeiskt samarbete talar för en fortsatt expansion av den svenska skogsnäringen efter några års andräkningspaus. Samtidigt kan vi vänta oss en ökning av den returfiberbaserade produktionen. Avgörande för en expansion av industrikapaciteten är skogsnäringens men även andra potentiella träråvaruförbrukande branschers konkurrensförmåga.

Den marknads- och konkurrentbild som tonar fram på kort sikt och den rikliga tillgången på avverkningsmogen skog väntas enligt kommittén leda till en fortsatt svag prisutveckling på virke under de närmaste åren. En effekt som redan har uppkommit är introduktionen av ett avståndsrelaterat virkespris. Sågverken och massaindustrin kommer att visa större benägenhet än för närvarande att välja ut de kvaliteter som bäst lämpar sig för deras produktion. En tydligare prisdifferentiering för olika virkeskvaliteter är därför att vänta.

Det är kommitténs bedömning att miljöproblemen kommer att vara globala i högre grad i framtiden. För lång tid framöver kan man räkna med att luftföroreningarna med åtföljande förurning av mark och vatten kommer att vara ett stort problem. En temperaturförändring till följd av luftföroreningarna (växthuseffekten) skulle leda till att skogsekosystemet förändras. Risken för angrepp av insekter och andra skadegörare kan komma att öka. Luftföroreningarna skadar också träden direkt. Markförurningen är ett hot mot skogsmarkens långsiktiga produktionsförmåga.

Det är kommitténs uppfattning att det finns stor risk för att ökande luftföroreningar leder till att problemen med skogsskador förvärras om inga motåtgärder sätts in. I så fall kommer virkesproduktionen att minska. Minskningen kommer troligen att drabba vissa områden i Europa mer än andra. Även Sverige riskerar minskad virkesproduktion. Om man däremot lyckas bemästra problemen är det troligt att det fortfarande om 30–40 år kommer att finnas tillräckliga förråd av virkesråvara i Europa, även om efterfrågan utvecklas som hitills.

På kort sikt (5–30 år) bedömer kommittén att miljöfrågorna i vid bemärkelse får en fortsatt och växande betydelse. Samtidigt som merparten av skogen kommer att vara en viktig råvaruleverantör till den svenska skogsindu-

strin kommer andra värden att vägas in mer än tidigare. Det blir enligt kommittén viktigare att i framtiden ytterligare öka naturvårdshänsynen vid bedrivande av skogsbruk. Det är troligt att det inom vissa områden, t.ex. i känsliga naturområden nära tätorter och på skärgårdsöar, kommer att ske en anpassning av skogsbruksmetoder och teknik. Samtidigt kan avsättningen av mark för naturvårdsändamål väntas öka.

2 Grunderna för en ny skogspolitik

Försörjningen för den växande befolkningen i världen är den största utmaningen för framtiden. Medvetandet om detta har ökat påtagligt under senare år. Det står klart att vi måste hushålla med ändliga resurser samtidigt som en utveckling är nödvändig av förnybara resurser med källa i biologisk produktion. Värden av världens skogar är i det sammanhanget ett gemensamt ansvar för alla länder. Därtill kommer att en biologisk mångfald är en förutsättning för väl fungerande och stabila ekosystem. Denna inställning har kommit till klart uttryck vid FN:s konferens om miljö och utveckling i juni 1992 i Rio de Janeiro.

Inför konferensen hade bl.a. Sverige tagit initiativ till överläggningar med sikte på en global skogskonvention. Konventionen skulle utgöra ett komplement till konventionerna om klimatförändringar och om biologisk mångfald. Överläggningarna under konferensen resulterade bl.a. i att ett dokument om principer för global samstämmighet om brukande, bevarande och hållbar utveckling av alla slags skogar undertecknades, de s.k. Skogsprinciperna. Enligt svensk uppfattning kan dessa ligga till grund för fortsatt arbete mot en internationell skogskonvention. Inom ramen för Agenda 21, som är ett handlingsprogram inför nästa århundrade, behandlas skogsfrågorna på ett sätt som är i linje med Skogsprinciperna. I dokumentet med Skogsprinciperna slås fast att alla typer av skog utgör basen för nuvarande och potentiella möjligheter att skapa resurser som kan tillgodose mänskliga behov och tillhandahålla miljövärden. Det är angeläget att skogarna brukas och bevaras på ett riktigt sätt. Principerna bör tillämpas i enlighet med varje stats nationella lagstiftning. Ett grundläggande ställningstagande är att skog och skogsmark bör förvaltas på ett hållbart sätt för att tillgodose nuvarande och kommande generationers sociala, ekonomiska, ekologiska, kulturella och andliga mänskliga behov. Dessa behov omfattar produkter och tjänster som virke, vatten, mat, djurfoder, läkemedel, bränsle, bostäder, arbetstillfällen, fritidsaktiviteter, hemvist för djur, landskapsmångfald, kolsänkor och kolreservoarer. Lämpliga åtgärder bör vidtas för att skydda skogen mot skador.

Skogsprinciperna har en direkt koppling till den konvention om biologisk mångfald som 154 stater, däribland Sverige, samt EG undertecknade vid konferensen. Konventionen introducerar på global bas ett modernt naturvårdstänkande. Den är bl.a. inriktad på att den biologiska mångfalden måste skyddas också i de stora områden som används för skogsbruk, jordbruk och fis-

ke. Enligt konventionen räcker det alltså inte med ett totalskydd för begränsade områden i form av naturreservat eller nationalparker.

En fullständig översättning av Skogsprinciperna och Agenda 21 finns i regeringens skrivelse (1992/93:13) med redogörelse med anledning av FN:s konferens om miljö och utveckling – UNCED.

Genom våra åtaganden vid miljökonferensen har vi förpliktat oss att utforma vår skogspolitik med hänsyn tagen till skogarnas globala betydelse i olika avseenden, men också på sådant sätt att vi tillvaratar de nyttigheter av olika slag som skogarna ger.

Svensk skogspolitik har sedan länge präglats av att staten mer eller mindre starkt har ställt krav på en varaktig hushållning med skogarna. Skälen härför har från tid till annan varierat. Det kan hävdas att kravet med tiden har stärkts och gjorts tydligare. I 1979 års skogspolitiska beslut slogs det bl.a. fast att vi bör eftersträva en väl avvägd hushållning med skogarna som gör det möjligt att kontinuerligt utnyttja det virke som skogarna kan ge. Även om miljöfrågorna mer än i tidigare skogspolitiska beslut lyftes fram, fick de inte den tyngd som vi i dag anser vara nödvändig och som även kommer till uttryck i de globala skogsprinciperna. Detta är ett av de viktigare skälen till att en omprövning av 1979 års beslut nu är angelägen. Kommitténs förslag och remissyttrandena över detta utgör enligt min mening ett bra underlag för en sådan omprövning.

Jag vill i detta sammanhang även erinra om att Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) i sin rapport Skogspolitik för ett nytt sekel (Ds 1991:31) pläderade för en omfattande avreglering. Det anfördes bl.a.:

”Det finns enligt vår mening inga skäl till att ha detaljerade regler om t.ex. röjning och gallring, lägsta och högsta slutavverkningsålder eller val av trädslag. En avreglering innebär heller ingen fara ur ekonomisk eller ekologisk synvinkel. En kraftigt utvidgad frihet för den enskilde skogsägaren vad avser skötselmetoder, val av trädslag och avverkningstidpunkt främjar den skogliga naturvården eftersom det bidrar till variation och spridning av de biologiska riskerna.”

Jag vill först slå fast att skogspolitiken måste ges en långsiktig och ekologisk anpassad inriktning. Mot bakgrund av det grundläggande kravet på en god hushållning och med hänsyn till de långa växttider som gäller för våra förhållanden är det inte möjligt och rimligt att med alltför korta intervaller ändra grunderna för skogspolitiken. Beslut som fattas i dag och åtgärder som vidtas i vår generation ger resultat först för kommande generationer. Å andra sidan måste givetvis nya kunskaper och värderingar få komma till uttryck i den konkreta utformningen och tillämpningen av politiken.

En annan grundläggande fråga gäller skogspolitikens roll i den samlade politiken. Skogspolitiken kan givetvis inte leva sitt eget liv utan måste passa in i den övergripande politiken. Sålunda måste den medverka till att uppfylla de övergripande målen för den ekonomiska politiken, regional- och sysselsättningspolitiken och miljöpolitiken. Skogspolitiken är också en del av näringspolitiken, vars tyngdpunkt utgörs av generella insatser för ett positivt närings-

livsklimat. Bärande inslag i näringspolitiken är avreglering, ökad konkurrens och avveckling av selektiva subventioner. Prop. 1992/93:226

Kommitténs förslag vilar delvis på dessa grundprinciper. Remissinstanserna har inte haft någon erinran häremot.

Genom att utforma en ny skogspolitik som bygger på dessa grundläggande ställningstaganden för vi en för svensk skogspolitik lång tradition vidare. Det innebär ett fortsatt ansvarstagande för kommande generationer, ett ansvarstagande som i olika sammanhang har väckt uppmärksamhet internationellt. Inte minst därför är det angeläget att fortsätta utvecklingen av skogspolitiken med detta som grund och med inriktningen att bättre än hittills hävda ansvaret för miljön både nationellt och internationellt.

3 Skogspolitiska mål

3.1 Allmänt

I 1979 års skogspolitiska beslut angavs sammanfattningsvis att skogsbruket måste verka i överensstämmelse med de övergripande samhällsmålen och i samspel med andra samhällssektorer. Som övergripande mål för skogsbruket skulle gälla att skogsmark och skog på sådan mark skall genom lämpligt utnyttjande av markens virkesproducerande förmåga skötas så att den varaktigt ger en hög och värdefull virkesavkastning. Hänsyn skall därvid tas även till naturvårdens och andra allmänna intressen.

Som har framgått av det föregående (avsnitt 1.4) har kommittén bedömt att det övergripande skogspolitiska målet har nåtts utom i fråga om hänsynen till naturvården. Den slutsatsen och direktiven för kommitténs arbete har varit utgångspunkter för kommitténs förslag till övergripande mål för skogspolitiken. Kommitténs förslag innebär en betoning och förstärkning av miljövårdens betydelse i skogsbruket. Förslaget innebär sålunda att det ställs upp ett produktionsmål och ett miljömål och att dessa jämföras.

Remissinstanserna har i huvudsak inte haft någon erinran mot detta synsätt.

För egen del finner jag kommitténs förslag väl avvägt. En ökad betoning av miljövård motiveras inte minst av de nya kunskaper och den ändrade insikt om samspelet i naturen som har kommit fram sedan det förra skogspolitiska beslutet. Kommitténs förslag ligger i det avseendet väl i linje med de globala skogsprinciperna och konventionen om biologisk mångfald som jag har redovisat i det föregående (avsnitt 2). Jag anser alltså att det i fortsättningen skall finnas både ett produktionsmål och ett miljömål för skogsbruket och att målen skall vara jämförbara. I det följande går jag närmare in på hur dessa mål bör vara utformade.

Jag vill redan nu förutskicka att riksdagen och regeringen enligt min mening inte bör ta ställning till detaljmål av det slag som kommittén har preciserat. I viss utsträckning kommer jag dock att kommentera kommitténs ställ-

3.2 Miljömålet för skogsbruket

Mitt förslag: Skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga skall bevaras. En biologisk mångfald och genetisk variation i skogen skall säkras. Skogen skall brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper skall skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden skall värnas.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med mitt förslag.

Remissinstanserna: Kommitténs förslag har i huvudsak fått ett positivt bemötande.

Skälen för mitt förslag: Inför 1979 års skogspolitiska beslut gällde de naturvårdspolitiska mål som fastställdes i samband med tillkomsten av naturvårdslagen år 1964 med senare ändringar år 1974. I 1964 års beslut klargjordes att naturvården inkluderade såväl den vetenskapliga och kulturella naturvården som den sociala naturvården. Vidare slogs fast att naturvårdsintresset borde beaktas i all verksamhet som rör naturens nyttjande och exploatering för skilda ändamål och att snävt ekonomiska hänsyn inte får tillåtas bli styrande för utvecklingen. Även i 1974 års beslut framhålls att samhällsutvecklingen bör ges en långsiktig inriktning i linje med vad som från ekologiska utgångspunkter ter sig rationellt i ett längre perspektiv.

I anslutning till ändringarna i naturvårdslagen år 1974 infördes i skogsvårdslagen en allmän aktsamhetsregel som anger att hänsyn skall tas till naturvårdens intressen. Denna regel omfattade all mark som berörs av skogsbruk, vare sig marken var särskilt intressant från naturvårdssynpunkt eller inte.

I princip innebar 1979 års skogspolitiska beslut att 1974 års beslut bekräftades. Det framhölls att det för skogsbruket är av intresse att skogens och skogsmarkens produktionsförmåga inte försämras vare sig på kort eller på lång sikt. Skogsbruket måste därför, enligt beslutet, präglas av en ekologisk grundsyn.

I samband med naturresurslagens tillkomst år 1987 betonades behovet av en från ekologisk, social och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning med naturresurserna. Detta kommer också till uttryck i de övergripande målen för miljö- och naturvårdspolitiken som beslutades år 1988 och år 1991. I det miljöpolitiska beslutet år 1991 sägs att ett gemensamt mål i enlighet med intentionerna i naturresurslagen bör vara att slå vakt om den biologiska mångfalden och nyttja naturresurserna på ett långsiktigt hållbart sätt. Vidare betonas att det s.k. sektorsansvaret, dvs. principen om varje samhällssektors ansvar för naturmiljön, måste beaktas vid all markanvändning.

Skogsbrukets sektorsansvar för miljön lades fast redan i 1988 års miljöpolitiska beslut. Sektorsansvarets innebörd och principerna för dess tillämpning preciserades i anslutning till 1991 års miljöpolitiska beslut. De förnybara resurserna skall utnyttjas inom ramen för ekosystemens produktionsförmåga. Den biologiska mångfalden samt den genetiska variationen skall säkerställas. Växt- och djursamhällen skall bevaras så att i landet naturligt förekommande växt- och djurarter ges förutsättning att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd.

Den skogspolitiska kommittén har, som jag redan har redovisat, utvärderat nu gällande skogspolitik. Den slutsats man har dragit är att skogsbruket inte har levt upp till de krav på naturvårdshänsyn som gäller. En fortlöpande förbättring har dock kunnat iakttas under senare år. Kommittén anser att det uppställda målet om hushållning med skogstillgångarna har uppfyllts väl med avseende på volym. De krav på hänsyn som beslutades i samband med det skogspolitiska beslutet år 1979 har däremot inte tillgodosetts. Med dagens övergripande miljövårds- och naturvårdspolitiska mål skulle förmodligen även en fullständig efterlevnad av de ställda kraven i skogspolitiken ha betraktats som otillräcklig, anser kommittén.

Det främsta skälet till detta är enligt kommittén att de bestämmelser om naturvårdshänsyn som finns i skogsvårdslagstiftningen inte avspeglar nuvarande kunskaper om behovet av skydd för särskilda naturvärden och att dessa kunskaper inte heller har nått ut till skogsbruket. Kommittén påpekar dock att naturvårdsbestämmelserna i skogsvårdslagstiftningen inte utgör det enda medlet att nå en tillfredsställande naturhänsyn. Det finns andra lagbestämmelser som verkar i samma riktning, t.ex. bestämmelser i skogsvårdslagen om skogsbruket i de fjällnära skogarna och bestämmelser i naturvårdslagen om markavvattning samt skyddet för ädellövskogen genom ädellövskogslagen.

När det gäller kunskaperna framhåller kommittén att det under de senaste åren har noterats en betydligt ökad kunskap och insikt hos skogsbrukarna om vikten av skydd för olika naturvärden. Enligt kommittén har detta ännu inte medfört mätbara effekter på naturvärdena eller på ett tydligt sätt kunnat avläsas i uppföljningen av den praktiska skogsskötseln.

Kommittén konstaterar att det i ett skogsbruk som det svenska helt enkelt inte går att bevara alla arter och naturtyper över hela arealen. Därtill kommer att oavsett hur skogsbruket bedrivs kommer skogen att påverkas av andra miljöstörningar, t.ex. av luftföroreningar. Enligt kommittén behövs med nuvarande skogsbruk och ambitioner fler naturskogsreservat. I Sverige har vi hittills främst avsatt reservat på statens marker i norra Sveriges inland. Kommittén anser att avsättningen av mark till reservat där skogen kan lämnas för fri utveckling, jämte biotopskyddet enligt naturvårdslagen, är ett viktigt skogspolitiskt instrument för att bevara en biologisk mångfald i skogen.

Kommittén redovisar tre tänkbara handlingslinjer för hur skogsbruket framgent skall bedrivas och skogsmarksarealen utnyttjas för att vi skall uppnå en hög produktion och samtidigt bevara en biologisk mångfald i skogsekosystemen.

- Skog för produktion och skog för natur- och miljöskydd separeras areellt genom avsättning av stora naturreservat,
- skogen brukas med olika intensitet med hänsyn till skogsmarkens produktionsförmåga och avståndet till fabriker och marknad,
- skogen brukas med sikte på hög produktion och god natur- och miljöhänsyn över hela skogsmarksarealen.

Den sistnämnda handlingslinjen är enligt kommittén den bästa eftersom den troligen är den effektivaste formen av naturvård. Även i detta fall krävs avsättningar av nationalparker och naturreservat, främst i södra och mellersta Sverige samt i Norrlands kustland. Sådana avsättningar krävs dock i långt mindre utsträckning än vad som skulle bli fallet om skyddet av naturvärdena främst skulle grundas på markavsättningar enligt den förstnämnda handlingslinjen.

En utgångspunkt för kommitténs arbete har mot denna bakgrund varit att det grundläggande sektorsansvaret för de skogliga naturresurserna ligger på skogsägarna och skogsbrukarna. För den normala skogsmarken ligger ansvaret och kostnaderna på näringsutövaren i enlighet med vad riksdagen har uttalat. För de mest skyddsvärda objekten, som omfattar naturtyper och innehåller arter som är så känsliga att de inte tål annat än en ringa grad av mänsklig påverkan, krävs ett mer eller mindre fullständigt skydd med stöd av naturvårdslagen. Ansvaret och kostnaderna ligger i detta fall främst på staten. För områden däremellan delas ansvar och kostnader mellan den enskilde, staten och kommunen.

Kommittén har angett principer för ett miljömål för skogsbruket som ansluter till de miljöpolitiska besluten. Skogen skall brukas så att naturresursens produktionsförmåga långsiktigt behålls. Växt- och djurarters samt naturtypers fortbestånd skall säkerställas. Vissa hotade arter och naturtyper samt unika naturvärden kan skyddas eller återskapas genom att skogsområden lämnas för fri utveckling. Andra arter och miljöer kan anpassa sig till ett modernt skogsbruk om tillräcklig hänsyn tas till deras förutsättningar.

Detta stämmer enligt kommittén väl överens med de internationella konventioner som Sverige har undertecknat och som bygger på ökad kunskap om vad som krävs för en hållbar utveckling.

För egen del vill jag framhålla följande. Sverige är vad man kan kalla ett gammalt skogsbruksland. Vi har under århundraden brukat skogen och utnyttjat dess avkastning. Över tiden har behoven varierat. Också metoderna för skogsbruk och graden av hushållning har växlat. Stora skogsarealer i norra Sverige var länge orörda av skogsbruk, medan en förhållandevis stor andel av skogsmarken i södra och mellersta Sverige avverkades hårt för bränsle- och byggnadsändamål. Genom tiderna har nästan all skogsmark i vårt land kommit att beröras av skogsbruk på ett eller annat sätt. I det avseendet skiljer vi oss inte från många andra industrialiserade länder. Många av de äldre skogarna i södra Sverige är egentligen första generationens skogar på gamla betesmarker. Vår strävan att bygga upp en uthållig och hög virkesproduktion

från skogen och den svenska skogspolitikens nuvarande betoning på skogs-
vårdsmålet bör ses mot denna bakgrund.

Sverige är berett att i enlighet med våra internationella åtaganden bidra till brukande, bevarande och hållbar utveckling av våra egna skogar och därigenom bevara den biologiska mångfalden i skogsekosystemen. Mitt förslag till miljömål för skogsbruket tar sin utgångspunkt i behovet av ett i vid mening långsiktigt bevarande av skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga och skogens ekosystem.

Det av tradition intensiva utnyttjandet av all skogsmark, framför allt i södra Sverige, har resulterat i att de naturskogskvaliteter som trots allt finns kvar är spridda och fragmentiserade. Detta skapar givetvis problem i vår strävan att skydda och bevara en biologisk mångfald i skogsekosystemen. Trots detta måste vi leva upp till vårt globala ansvar för miljön och bidra till en hållbar utveckling av skogsbruket internationellt sett. Den svenska skogen skall därför brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i våra skogar ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper skall skyddas. Skogen skall också innehålla tillräckliga arealer skogsmark lämpad för rekreation och friluftsliv. Samtidigt måste vi slå vakt om det svenska kulturlandskapet och skogens kultur- miljövärden samt dess estetiska och sociala värden. Härigenom ökar vi också värdet av den för vårt folk så väsentliga allemansrätten. Det kan synas som om dessa mångfacetterade krav kan vara svåra att tillgodose och att de skulle strida mot varandra. En viss åtgärd för emellertid ofta även med sig positiva effekter för flera av de syften jag har betonat. Insikten härom är nödvändig för att skapa förståelse för de insatser som behövs.

I gällande nationella skogspolitiska beslut har natur- och miljövärden fått en undanskymd plats sett i dagens perspektiv. Den främsta förklaringen till detta är enligt min mening den snabba utvecklingen som kännetecknar miljöområdet. Kraven på omsorg om naturen och miljön i allmänhet har ökat starkt under 1980-talet som ett resultat av omfattande ny kunskap och en medveten opinion. Miljöpolitiken har visserligen, som jag här redovisat, flyttat fram sina positioner. Men detta har framför allt tagit sig uttryck i den lagstiftning som gäller för miljö- och naturvården. Även om denna lagstiftning omfattar skogen och skogsbruket så har kopplingen inte varit tydlig, åtminstone inte i den allmänna debatten.

Den hittillsvarande skogslagstiftningen är starkt produktionsinriktad. Den har tvingat fram ett storskaligt och enhetligt skogsbruk. Alternativa metoder har inte tillåtits, vilket många gånger har varit negativt från naturvårdssynpunkt.

Jag anser att det finns skäl att närmare belysa vad som enligt min mening bör utgöra utgångspunkten för ett skogsbruk baserat på ett långsiktigt bevarande av skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga och ekosystemens funktion. Som jag framhållit i det föregående har praktiskt taget all skogsmark i Sverige berörts av skogsbruk i en eller annan form. Skogsekosystemen, liksom andra ekosystem, är dynamiska och stadda i ständig förändring.

Den inneboende variationen inom arter, mellan arter och mellan olika ekosystem utgör en av de viktigaste förutsättningarna för ekosystemens anpassningsförmåga och motståndskraft. Vårt nyttjande av skogen som produktionskälla bör präglas av denna grundsyn. Ett ambitiöst miljömål kan enligt min mening väl förenas med en fortsatt hög produktion av skogsråvara och en konkurrenskraftig svensk skogsnäring. Jag återkommer i det följande (avsnitt 4) till vad detta innebär för de framtida metoderna i det svenska skogsbruket.

Jag anser mot denna bakgrund att det är hög tid att ställa upp ett särskilt miljömål för skogsbruket. Ett nationellt miljömål för skogsbruket bör enligt min mening utformas så att man lägger lika vikt vid produktionsmålet och miljömålet. Ett miljömål fyller som jag ser det inte bara en viktig allmän funktion. Det är också ett självändamål för skogsbruket. Ett bärkraftigt, långsiktigt skogsbruk kan inte bedrivas om man bortser från de naturgivna förutsättningarna eller motverkar dessa.

Den diskussion som kommittén fört om ett miljömål utgör enligt min mening en bra grund för en målformulering. Vad kommittén har anfört bör emellertid kompletteras i ett avseende. Kommittén har inte behandlat hänsynen till kulturmiljön närmare. Kulturmiljön kommer särskilt till uttryck i skogsvårdslagstiftningen sedan några år. Skogen och skogsmarken rymmer många kulturhistoriska värden till vilka hänsyn måste tas då skogsbruket planeras och åtgärder utförs. Ansvar för härför delas av alla, såväl enskilda som myndigheter. Skador på kulturmiljön skall såvitt möjligt undvikas eller begränsas. Det framgår av 1988 års riksdagsbeslut om kulturmiljövården.

Med dessa utgångspunkter föreslår jag sålunda att miljömålet för skogsbruket sammanfattningsvis bör vara att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga skall bevaras och en biologisk mångfald och genetisk variation i skogen skall säkras. Skogen skall brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper skall skyddas. Skogens kulturmiljövården samt dess estetiska och sociala värden skall värnas.

För egen del anser jag att den nya skogspolitik som jag förordar kommer att vara positiv för naturvården på många sätt. Miljöhänsynen kommer att bli en integrerad del av skogspolitiken samtidigt som reservatsavsättningarna ökas. Detta kommer givetvis att gynna naturvården. Dessutom innebär den nya skogspolitiken en betydande avreglering. Borttagande av detaljerande skötsel föreskrifter kommer att möjliggöra ökad mångfald i skogsbruket. Det gynnar naturvården genom ett mer mångfacetterat skogsbruk.

Den skogspolitiska kommittén har i sitt huvudbetänkande behandlat ett antal inslag och åtgärder som betecknas som delmål. Jag finner det inte meningsfullt att riksdagen och regeringen lägger fast sådana. Däremot avser jag att i det följande redovisa min syn på ett par av dem. Jag gör det för riksdagens information.

Kommittén har särskilt pekat på att olika åtgärder i skogsbruket såsom avverkning, dikning och gödsling kan leda till skadlig utlakning av näringsäm-

nen till sjöar och vattendrag. För egen del anser jag det nödvändigt att detta uppmärksammas. Frågor om dikning och gödsling tar jag upp i nästa avsnitt. Avverkningens, särskilt slutavverkningens, effekter när det gäller kväveutlakningen är speciellt viktiga att uppmärksamma i de områden som är starkt utsatta för luftföroreningar. Det finns möjligheter att genom särskild omsorg och noggrannhet vid planeringen av avverkningarna motverka sådant läckage. Sådant planering är ett led i det s.k. ståndortsanpassade skogsbruket som slår igenom alltmör.

Ett särskilt problem som har uppmärksamats av kommittén är de omfattande luftföroreningarna över stora delar av Sverige, särskilt i de södra och västra landsdelarna. De mätbara effekterna på skogen är dels direkta skador på träden, dels markskador. Luftföroreningarna och dess följder är enligt min mening ett av de största miljöproblemen i vårt land. Till detta kommer hoten om klimatförändringar och ökad ultraviolett strålning till följd av ett uttunnat ozonskikt. Problemen orsakas både av oss själva och av verksamheter i andra länder. Som exempel kan nämnas att endast en åttondel av svavelnedfallet i Sverige härrör från svenska källor. Under den senaste tioårsperioden har de svenska svavelutsläppen minskat med ca 70 %. Svavelskatten har bidragit till detta. Däremot har kväveutsläppen inte kunnat minskas i den utsträckning som har förutsatts. Det är angeläget att fortsätta ett målmedvetet nationellt arbete i syfte att ytterligare minska de inhemska utsläppen. När det gäller de internationella utsläppen måste ett långsiktigt arbete bedrivas i syfte att begränsa dem vid källan. De åtgärder vi i ett kortare perspektiv har för avsikt att vidta i syfte att minska våra egna utsläpp innebär t.ex. en sådan skatt eller avgift på kväveoxidutsläpp som har aktualiserats i budgetpropositionen 1993. Därutöver krävs särskilda åtgärder för att restaurera bl.a. mark och vatten som tagit skada av luftemissionerna. För skogsmarkens del kan detta ske i form av kalkning och s.k. vitaliseringsgödsling.

Jag vill framhålla att en viktig förebyggande åtgärd mot den ökade stress som luftföroreningar och atmosfäriska förändringar kan komma att medföra är ett mångformigt skogsekosystem med en god ekologisk anpassningsförmåga. Problemens allvar tycks vara klart för alla. Hur åtgärderna skall utformas och vilken omfattning de bör ha råder det emellertid delade meningar om. Jag återkommer i det följande till denna fråga.

3.3 Produktionsmålet för skogsbruket

Mitt förslag: Skogen och skogsmarken skall utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthålligt god avkastning. Skogsproduktionens inriktning skall ge handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar.

Kommitténs förslag överensstämmer i sina huvudsakliga delar med mitt förslag.

Remissinstanserna: Kommitténs förslag har i huvudsak fått ett positivt bemötande.

Skälen för mitt förslag: Den målformulering i 1979 års skogspolitiska beslut som närmast är jämförbar med kommitténs förslag till produktionsmål är vad som då betecknades som övergripande mål för skogsbruket. Det formulerades så att skogsmark och skog på sådan mark skall genom lämpligt utnyttjande av markens virkesproducerande förmåga skötas så att den varaktigt ger en hög och värdefull virkesavkastning. Kommitténs förslag avviker inte i några väsentliga avseenden härifrån. Förslaget bygger bl.a. på den utvärdering och framtidsbedömning som jag har redovisat i det föregående (avsnitten 1.4 och 1.5).

För egen del vill jag betona skogens och skogsbrukets stora betydelse för landets ekonomi och vårt välbefinnande. Skogen har under överskådlig tid varit en viktig försörjningskälla i vårt land. Den ger råvara för vår skogsindustri och den kan även förse oss med energiråvara. Skogsindustrin är vår främsta exportnärning. Nettoexportvärdet är mer än dubbelt så stort som för verkstads- och bilindustrin tillsammans. Därtill kommer att skogsindustrins import av insatsvaror är förhållandevis liten.

En förutsättning för de omfattande insatser för skogsvården som vi har gjort under 1900-talet har varit tron på framtiden och på skogen som en viktig råvarukälla. Av olika skäl, främst de omfattande skogsvårdsåtgärderna, har virkesförrådet i de svenska skogarna vuxit kraftigt inte minst de senaste åren. Oron under 1970-talet för virkesbrist och därmed krav på ransoneringar har förbytts i vad många vill kalla ett överskott. Kommitténs motiveringar präglas till viss del både av pessimism, färgad av den nuvarande lågkonjunkturen, och av uppfattningen att ett virkesöverskott har skapats.

För egen del anser jag att det finns all anledning att anlägga en mer optimistisk syn på framtiden än vad kommittén har gjort. Visserligen har skogsindustrin för närvarande stora svårigheter att avsätta sina produkter till hyggliga priser. Detta avspeglas också i sänkta virkespriser för skogsbruket. Därtill kommer att lönsamheten i skogsbruket i vissa fall påverkas av höga räntekostnader som en följd av tidigare högt uppdrivna fastighetspriser. Ökande krav på återanvändning av papper påverkar virkesmarknaden.

Befolkningsutvecklingen talar dock för ett fortsatt ökat behov av de produkter som skogen kan ge. Internationella prognoser visar på en fortsatt stadig efterfrågeutveckling på massa och papper. De länder som har bättre produktionsförutsättningar än vi kommer att få täcka den ökade efterfrågan i Sydostasien och andra områden på stort avstånd från oss. För Sveriges del bör den europeiska marknaden skapa tillräckligt utrymme.

Det är emellertid nödvändigt att skogsnäringen vidgar perspektivet i ett annat avseende. Vi kan inte längre utgå från att Sverige med sina sämre naturliga produktionsförutsättningar skall kunna förse världsmarknaden med s.k. bulkvaror av t.ex. trä och massa till konkurrenskraftiga priser i lika hög grad som hittills. Det är i stället nödvändigt att vi tar till vara de särskilda förutsättningar som vi har.

Den ökade uppmärksamhet som skogsbrukets miljöeffekter fått internationellt har på senare tid även lett till kritik av det svenska skogsbruket. Den inriktning mot ett skogsbruk förenligt med högt ställda ekologiska krav, både vad gäller råvaran och dess förädlingsprodukter, som vi nu lägger grunden till ger förutsättningar att möta den kritiken. Skogsprodukter baserade på ett långsiktigt, hållbart nyttjande av en förnybar råvara bör kunna bli ett viktigt försäljningsargument. Vi måste utveckla nya produkter och satsa på att producera och ta till vara råvaran med sikte på hur den skall användas. Det fordras med andra ord en bättre insikt och tro på framtiden, fantasi och vilja att utveckla skogsnäringen i alla dess led. Regeringen har i annat sammanhang presenterat förslag till ett samlat program för forskning och utveckling med denna inriktning (prop. 1992/93:170). Givetvis finns det ett statligt intresse av att göra ekonomiska insatser för ett sådant program. Det är dock av avgörande betydelse att branschen själv gör insatser. Inte minst den träbearbetande delen av skogsindustrin måste bättre leva upp till sitt ansvar för framtiden.

Insatser av detta slag tar i huvudsak sikte på det längre perspektivet. I det kortare står vi inför utmaningen att på bästa sätt ta till vara den stora virkesvolym som jag tidigare har kommenterat. Omstrukturering av skogsindustrin och en fortsatt rationalisering av skogsbruket är led i strävan mot en ökad konkurrenskraft. Men det bör också vara möjligt att redan nu använda den producerade råvaran på ett effektivare sätt. Genom en bättre uppdelning till olika användningsområden, träbearbetning av olika slag och energiproduktion, borde betalningsförmågan för råvaran kunna förbättras.

Det är viktigt att virkesmarknaden fungerar väl om skogen skall bidra till samhällsekonomin utveckling. Tidvis har så inte varit fallet. Samverkan mellan dominerande köpare, beskattningens privatekonomiska följder och detaljregleringen av skogens skötsel och avverkning är några av de faktorer som har inverkat hämmande på utbudet av skogsråvaran. Effekterna av skattereglerna och skogsvårdsbestämmelserna har inneburit att den enskilde skogsägaren många gånger bedömt det mera lönsamt att låta skogen växa än att avverka den. Det svagare utbudet har därvid bidragit till att den svenska skogsindustrin fått betala ett högre pris för vedråvaran än många konkurrenter. De ändringar i skogsvårdslagen som jag kommer att föreslå i det följande undanröjer en del av dessa störningar, främst när det gäller den enskilde skogsägarrens handlingsfrihet. Detta förbättrar virkesmarknadens funktion.

En effektiv skogsproduktion och ett lönsamt tillvaratagande av skogsråvaran är i många bygder grunden för sysselsättning och försörjning. Skogsbruket och sågverksindustrin är ofta den enda sysselsättningskällan i skogslänens glesbygder. De skapar både heltids- och deltidssysselsättning och de medverkar till att stärka underlaget för nödvändig service. På många håll är arbete i skogsbruk nödvändigt som komplement till sysselsättning inom andra sektorer. Det är också mot den bakgrunden angeläget att skogsbruket kan drivas vidare. Även i fortsättningen bör strävan vara att bedriva skogsbruk över hela den svenska skogsarealen.

Det är sålunda min uppfattning att den svenska skogsnäringen i en eller annan form har goda förutsättningar att utvecklas och göra sig gällande även på lång sikt. Den kommer att vara betydelsefull för Sveriges ekonomi och välbefinnande. Den kommer också att utgöra en nödvändig grund för sysselsättning och försörjning och därmed även för möjligheterna att upprätthålla en levande landsbygd. Strävan bör därför vara att utnyttja skogen och skogsmarken effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthålligt god avkastning. Det måste därvid skapas förutsättningar för handlingsfrihet för kommande generationer i fråga om användningen av vad skogen producerar.

Jag har i det föregående redovisat att kommittén har behandlat olika inslag i skogsbruket som preciserings- och förtydligande av de föreslagna målen. Jag har också ansett att jag inte anser det meningsfullt att riksdag och regering lägger fast sådana delmål. Ställningstagandet till sådana grundar sig på föränderlig kunskap och utveckling. Överordnade beslut från statsmakternas sida i dessa frågor skulle leda till en alltför stelbent skogspolitik. I stället bör, i den mån det är nödvändigt och angeläget, preciserings- och förtydligande kunna göras av skogsmyndigheten.

Flera av de frågor jag här avser har kommenterats av remissinstanserna. Jag vill därför något utveckla min syn på dem.

Vad först gäller markens utnyttjande har kommittén, såvitt nu är i fråga, allmänt behandlat effektiviteten i markutnyttjandet, åtgärder på impediment, skogsbruket i fjällnära skogar och ädellövskogar samt användningen av nedlagd jordbruksmark. Kommittén betonar naturresurslagens skyddsbestämmelser för skogsbruk på mark som har betydelse för skogsnäringen. För egen del har jag ingen erinran häremot. Det framgår bl.a. av vad jag har anfört tidigare under detta avsnitt. Vad gäller åtgärder på impediment har jag samma uppfattning som kommittén. Impedimenten har som regel en särpräglad karaktär och kräver oftast för att bli goda skogsmarker investeringar i tunga åtgärder. Sådana insatser är ofta ekonomiskt olönsamma och hotar inte sällan betydande naturvärden. Enligt min mening bör impediment som regel undantas från avverkning och plantering eller från produktionshöjande åtgärder såsom dikning eller gödsling.

Skogsbruket i de fjällnära skogarna har nyligen varit föremål för en omfattande riksdagsbehandling. Det är hårt reglerat till förmån för andra intressen än skogsbruket, främst rennäringens och naturvårdens. Tills vidare bör inga andra ändringar göras avseende detta skogsbruk än en konsekvensändring med avseende på skyldigheten att redovisa naturvårdshänsyn.

Skogsbruket i ädellövskogarna är särskilt reglerat sedan åtskilliga år. Enligt kommitténs uppfattning bör arealen ädellövskog ökas på lämplig mark och ytterligare reservat avsättas. Något medel för att uppnå det förstnämnda föreslås inte. För egen del anser jag att ädellövskogarna är värdefulla inslag i våra skogar och att vi bör se till att de förblir så. Den övervägande delen av ädellövskogsarealen måste bevaras genom ett aktivt brukande. Jag återkommer till denna fråga när jag behandlar medlen i skogspolitiken närmare.

Kommittén anser att den beskogning av nedlagd jordbruksmark som kan bli aktuell bör ske i första hand med lövträd. Jag har ingen annan uppfattning.

Varsamheten som numera präglar inställningen till kulturlandskapet är viktig. Den kommer till uttryck bl.a. i kravet på att plantering av nedlagd jordbruksmark skall anmälas till länsstyrelsen. I den utsträckning skogsplantering på dessa marker ändå aktualiseras bör sålunda barrträd undvikas så långt möjligt. Jag vill också framhålla betydelsen av en dialog mellan markägaren och de regionala myndigheterna vid omföring av nedlagd jordbruksmark till skogsmark för att i görligaste mån tillvarata natur- och kulturmiljövärden i landskapet.

Vad gäller skogsproduktionens innehåll och former tar kommittén bl.a. upp trädslagsval, beståndsanläggning, helträdsutnyttjande, gödsling och olika skogsbrukssätt.

Kommittén anser i fråga om trädslagsvalet att detta bör präglas av växtplatsens naturgivna förutsättningar, att användningen av främmande trädslag skall begränsas starkt och kontrolleras samt att genetiskt material av lokal härkomst bör användas i högre grad. I de båda senare frågorna har flera av de remissinstanser som företräder skogsbruket haft påpekanden. För egen del anser jag det självklart att det är växtplatsens förutsättningar som i första hand skall styra både valet av trädslag och användningen av förädlad eller förflyttat växtmaterial. Det innebär att den inriktning av skogsbruket mot en bättre s.k. ståndortsanpassning och hänsyn till de naturgivna förutsättningarna som vi har sett de senaste åren bör fullföljas och drivas vidare. Mark- och klimatförhållanden får alltså styra trädslagsvalet vid skogsförnyring. Det innebär också att de fördelar i fråga om överlevnad och tillväxt som förflyttning och förädling kan ge bör tas till vara. Det är ett känt förhållande att plantmaterial med lokalt ursprung kan uppvisa bättre överlevnad och tillväxt vid förflyttning från härkomstplatsen. Sådana förflyttningar bör dock alltid ske med stor försiktighet. Vad gäller främmande trädslag är jag av samma uppfattning som kommittén. Vi bör sålunda som huvudprincip inrikta oss på trädarter som normalt finns i vårt land. Endast i undantagsfall, och då efter noggrann värdering i olika avseenden, bör främmande arter komma till användning. Jag anser mot den bakgrunden att de begränsningar som för närvarande gäller för nyanläggning av bestånd med contortatall bör skärpas ytterligare i avvaktan på långsiktiga utvärderingar av hittills anlagda bestånd.

Kommittén har den uppfattningen att det vid beståndsanläggning kan accepteras längre förnyringstider och att beståndsvården bör främja kvalitetsproduktion mer än hittills. Jag delar kommitténs uppfattning om betydelsen av kvalitetsproduktion. Mot bakgrund av svårigheten att i dag bedöma hur kommande generationer önskar använda det producerade virket bör kvalitet i detta avseende innebära möjligheter till stor valfrihet. Med hänsyn till de förnyringssvårigheter som långa uppehåll mellan avverkning och förnyringssåtgärder kan leda till, är jag inte beredd att förorda några väsentliga avsteg från vad som gäller för närvarande.

Ett mer effektivt utnyttjande av de träd som avverkas, s.k. helträdsutnyttjande, skulle kunna bidra till en väsentligt ökad biobränsleförsörjning. Samtidigt kan ett alltför omfattande tillvaratagande leda till närings- och humus-

brist i vissa marker och minskad motståndskraft mot förurning. För att sådana försämringar inte skall ske bör den försiktighet som för närvarande tillämpas iakttas även i fortsättningen. Detta bör gälla även tillvaratagande av stubbar. I denna fråga är jag sålunda i huvudsak enig med kommittén.

Gödsling av skogsmarker har minskat starkt under det senaste decenniet. Bakgrunden härtill är dels ökade kunskaper om gödslingens effekter, dels höjda kostnader bl.a. till följd av miljöavgifter. Kommitténs uppfattning är att de begränsningar som för närvarande gäller för kvävegödsling av skogsmark bör fortsätta att gälla. Jag har ingen annan uppfattning. Jag vill emellertid påpeka att s.k. vitaliseringsgödsling av försurade skogsmarker kan komma att få betydelse inom områden där kvävegödsling inte bör förekomma.

Kommittén har ansett att trakthyggesbruk med naturvårdsanpassning även framgent bör vara det dominerande skogsbrukssättet. För egen del finner jag det angeläget att skogsbruket bedrivs på sådant sätt att den långsiktigaushållningen och produktionen inte äventyras. Det innebär bl.a. att avverkningsarna inte får ske på sådant sätt att möjligheterna till förnygring av skogen försvåras eller virkesförråden utarmas. Samtidigt är det nödvändigt att skogsbrukssättet anpassas med hänsyn till höga naturvärden, t.ex. i sumpskogar, ädellövskogar och övergångszoner. Jag återkommer ytterligare till denna fråga i det följande.

4 Medlen i skogspolitiken

4.1 Allmänt

Min bedömning: Liksom hittills bör medlen i skogspolitiken vara av rättslig, ekonomisk och administrativ art. Avvägningen mellan dem bör dock förändras.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med min bedömning.

Remissinstanserna: Remissutfallet är blandat. Det lämnas många detaljsynpunkter på olika medels innehåll. Några remissinstanser anser att medlen i vissa delar är dåligt avstämde mot målen.

Skälen för min bedömning: Medlen i gällande skogspolitik är av rättslig, ekonomisk och administrativ art. Skogsvårdslagstiftningen anger de grundläggande kraven som staten ställer i fråga om skogsvården. Lagstiftningen kompletteras av statligt ekonomiskt stöd till skogsvård och skogsvägar, statligt finansierad rådgivning, information, översiktlig inventering och registrering av skogstillståndet.

Kommitténs förslag innebär i huvudsak följande. Kommittén föreslår en betydande avreglering vilken leder till att skogsägarnas frihet men också ansvar ökar. Statens minimikrav på skogsägare och andra aktörer i skogsbruket bör framgå av skogsvårdslagstiftningen. Lagstiftningen skall vara normbil-

dande och verka förebyggande. Ett uthålligt skogsbruk skall enligt kommittén uppnås i första hand genom ökad kunskap hos skogsägare och andra aktörer genom rådgivning, utbildning och forskning. Varje skogsägare bör göra en åtgärdsplan för sin fastighet. Viktiga medel för att nå det miljöpolitiska målet är enligt kommittén reservatsavsättningar och ett biotopskydd. Skogsbruket skall i princip vara självfinansierat. Bidrag och ersättning skall dock kunna lämnas för t.ex. omfattande intrång av naturvårdsskäl, ädellövskogsbruk och kalkning. I områden där skogsbruket har särskilt stor betydelse för ekonomi och sysselsättning kan enligt kommittén ekonomisk stimulans till skogsnäringen främja utvecklingen.

Jag har tidigare betonat kravet på långsiktighet i skogspolitiken och att målen för skogspolitiken måste ha en sådan inriktning. När det gäller utformningen av medlen behövs en större flexibilitet. Medlen måste, även om de syftar mot samma mål, kunna anpassas när förhållanden förändras och nya kunskaper tillförs. Viss stabilitet i medlen är dock önskvärd.

Den skogspolitik som nu bör läggas fast kännetecknas vad gäller medlen av tre förändringar i förhållande till gällande politik. För det första innebär den en ökad frihet för skogsägaren att agera inom de ramar som staten ställer upp. Den innebär för det andra ett ökat ansvar för skogsägaren dels för att i den nya friheten tillgodose de av statsmakterna fastlagda skogspolitiska målen, dels ekonomiskt för sitt skogsbruk som en motprestation till de minskade skatter och avgifter som har beslutats. För det tredje förutsätter den nya skogspolitiken bättre kunskaper hos skogsägaren. Genom de förändringar som jag nu redovisat uppnås en integrering av naturvårdsintressena.

Sammantaget leder detta till att skogspolitikens medel bör ges en annan sammansättning än för närvarande. I likhet med kommittén bedömer jag dock att de även i fortsättningen bör rymma rättsliga, ekonomiska och administrativa delar. Skogsvårdslagstiftningen bör som hittills ange ramarna för hur skogsbruket bör bedrivas. Lagstiftningen är i sina grundläggande delar allmänt accepterad. Den har skapat normer som svenska skogsägare finner riktiga och rimliga. Samtidigt är det nu dags att förenkla lagstiftningen. Kommitténs förslag innebär bl.a. att vissa detaljbestämmelser i själva lagen slopas. Detta anser jag i huvudsak vara riktigt. Dock måste enligt min mening sådana grundläggande bestämmelser finnas kvar som behövs för att tillgodose de övergripande mål som jag har förordat i det föregående. Mina förslag i det följande innebär mot den bakgrunden bl.a. att visst skydd mot en exploatering av skogarna behålls.

Viktigare i sammanhanget är enligt min mening att föreskrifterna till lagen görs mindre detaljerade och att allmänna råd till lagstiftningen verkligen framstår som sådana för skogsägaren och inte som bindande föreskrifter. Det är alltså nödvändigt att de bemyndiganden som lagen kommer att innehålla inte utnyttjas för att skapa en ny, omfattande och komplicerad detaljreglering för skogsägarna. Härigenom får skogsägaren den handlingsfrihet som kommittén har förordat och som leder till en nödvändig och önskvärd diversitet i skogs-

bruket. En sådan avreglering bidrar också till att stärka äganderätten. Detta är i linje med grunderna för det arbete som pågår inom äganderättskommittén.

I sammanhanget vill jag även framhålla att flera bestämmelser i naturvårdslagstiftningen utgör delar i den lagstiftning som reglerar skogsbruket. Med den ökade tyngd som miljöfrågorna bör ges i skogspolitiken framstår det som alltmer tydligt att dessa lagbestämmelser kompletterar skogsvårdslagen. Detta ställer särskilda krav på samordning mellan lagarna. Motsvarande kan sägas om vissa bestämmelser i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. Jag återkommer strax till frågan om skogsbrukets miljöansvar.

Med den nya inriktning som skogspolitiken bör ges blir det nödvändigare än någonsin att skogsägaren själv har eller kan ges sådana kunskaper om skogsbruk och miljöfrågor att de övergripande målen tillgodoses i verksamheten. En ökande andel skogsägare saknar den naturliga förankring i lantbruket som hittills har kännetecknat de svenska skogsägarna. Skogsfastigheter förvärfvas i ökad utsträckning i kapitalplaceringssyfte eller av andra skäl än att bilda underlag för sysselsättning och permanent boende. Många blir skogsägare genom arv.

Under hela 1900-talet har rådgivning varit ett viktigt komplement till skogsvårdslagen. Rådgivningen har betonats kraftigt i de skogspolitiska besluten och anges särskilt i nu gällande lag. Den nya inriktningen av skogspolitiken förstärker rådgivningens betydelse. Politiken kräver också att rådgivningen breddas väsentligt för att omfatta även ekologi i vid mening och kulturmiljön. Utan ökade kunskaper hos skogsägarna och andra som verkar i skogsbruket kan vi inte nå de höga mål som jag har föreslagit i det föregående. Det är i första hand ett ansvar för varje skogsägare att skaffa sig de kunskaper som behövs för att tillgodse den nya skogspolitiken. Staten har ett ansvar för att en grundläggande rådgivning kommer till stand.

För dem som yrkesmässigt verkar på olika nivåer och inom olika sektorer i skogsbruket är en adekvat utbildning viktig. Frågor om skogsutbildningen har tagits upp av regeringen i prop. 1992/93:170 om forskning för kunskap och framsteg. I det sammanhanget behandlas också forsknings- och utvecklingsverksamhet på skogsområdet. Denna verksamhet framstår mot bakgrund av vad jag har anfört i det föregående som allt mer betydelsefull. Den är också en nödvändig grund för rådgivning och information till skogsägarna.

I prop. 1992/93:179 om åtgärder mot klimatpåverkan m.m. tas upp frågan om fortsatta statliga insatser för utvecklingen av biobränsleanvändningen, en fråga med stark och betydelsefull anknytning till skogsbrukets framtid.

Som jag har antytt i det föregående bör statligt ekonomiskt stöd kunna ges en mindre framträdande roll i skogspolitiken. Generellt innebär regeringens näringspolitik en ökad frihet för företagarna. Det tar sig bl.a. uttryck i en minskad skatte- och avgiftsbelastning för företagen. I gengäld får företagen klara sig utan eller med minskat statligt stöd. Skogsbruket har som andra sektorer i näringslivet fått del av den minskade skattebelastningen. Men dessutom har skogsvårdsavgiften avskaffats. Skogsvårdsavgiften har finansierat

bl.a. statligt stöd till skogsbruket. När den nu faller bort finns det ingen anledning att annat än i undantagsfall behålla statligt ekonomiskt stöd.

Prop. 1992/93:226

I det föregående har jag gjort den bedömningen att skogsbruket kommer att spela en viktig roll för sysselsättning och försörjning i vårt land och därmed för att behålla en levande landsbygd. Det måste emellertid stå helt klart att antalet sysselsatta i näringen aldrig kommer att vara på långt när så stort som tidigare. Behovet av rationaliseringar och kostnadssänkningar kommer att finnas kvar. Emellertid kommer skogsbruket även i fortsättningen att vara viktigt för att skapa regional balans. Skogsbruket rymmer också möjligheter till sysselsättning i verksamheter som kan vara viktiga investeringar för framtiden. I de fall staten behöver göra utvecklingsinsatser eller insatser för sysselsättning i skogsbygder, bör därför skogsbruket liksom hittills kunna komma i fråga för dessa inom ramen för regionalpolitiken. Insatserna bör administreras av skogsmyndigheten.

4.2 Skogsbrukets sektorsansvar för miljövården

Min bedömning: Det sektorsansvar som skogsbruket redan har för naturmiljövården och kulturmiljövården måste utvecklas och stärkas.

Kommitténs förslag överensstämmer i stort med min bedömning.

Remissinstanserna: De flesta instämmer i huvudsak med kommitténs bedömning av sektorsansvaret i stort. Däremot är meningarna delade i fråga om hur långt ansvaret skall sträcka sig.

Skälen för min bedömning: Den skogspolitik som jag har förordat i det föregående lägger ökad vikt vid att skogsbruket skall värna om miljön. Skogsbruk måste bedrivas så att den biologiska mångfalden bevaras och att djur och växter som naturligt förekommer i vårt land ges förutsättningar att leva vidare under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Det har slagits fast i 1991 års miljöpolitiska beslut.

Det är numera en självklarhet att varje sektor i vårt samhälle skall ta sitt ansvar för miljön. Det ansvaret kan komma till uttryck på olika sätt, bl.a. beroende på hur ingripande en verksamhet är. De förändringar som vissa verksamheter leder till är definitiva. Det gäller t.ex. markexploatering för samhällsbyggande eller vägar. Andra, som t.ex. skogsbruket, bygger på ett nyttjande av biologiska resurser i ett av människan påverkat ekosystem. Sådan påverkan är till sin karaktär reversibel. Detta utesluter emellertid inte att det behöver göras förändringar i formerna för hur skogsbruket bedrivs.

Skogsbrukets ansvar för resurshushållning och miljön är markerat sedan länge. Så t.ex. är kravet på långsiktig hushållning med skogarna och på återväxtåtgärder efter avverkning ett uttryck härför. Även det speciella skyddet för den svårförnygrade skogen och skyddsskogen är exempel på detta.

Genom beslut av riksdagen år 1974 infördes som ett komplement till naturvårdslagstiftningen ett krav i skogsvårdslagen på hänsynstagande till naturvårdens intressen. Denna bestämmelse preciserades genom 1979 års skogspolitiska beslut. Beslutet innebar bl.a. också att mark som kan göras skogsbärande först efter dikning inte längre betraktas som skogsmark och att förbud mot sådan dikning därmed inte längre leder till ersättning. Genom beslut av riksdagen år 1984 ålades skogsbruket att utan särskild ersättning bevara återstående ädellövskogsareal i landet genom krav på fortsatt ädellövskogsbruk.

År 1991 infördes i skogsvårdslagen särskilda bestämmelser för skogsbruket i fjällnära skog. Bestämmelserna innebär möjligheter till långtgående begränsningar av skogsbruket av hänsyn till naturvårdens intressen. Samtidigt markerades genom ett tillägg i lagen kravet på hänsyn till kulturmiljövården.

Skogsbrukets sektorsansvar för miljön lades fast i 1988 års miljöpolitiska beslut. Den generella principen om sektorsansvaret för naturmiljön precisades av riksdagen genom 1991 års miljöpolitiska beslut. Där anfördes bl.a. att de areella näringarna måste bygga på principen om en god och långsiktig hushållning med naturresurserna. Bevarandet av arter bör vara en angelägenhet för skogssektorn och inte ses som en separat naturvårdsfråga. Naturvårdsarbetet bör enligt beslutet delas in i tre nivåer som skall styra insatserna i form av prioritering, kostnadsfördelning och ansvar för arbetet. På den första nivån, det s.k. vardagslandskapet, skall ansvaret och kostnaderna för naturvården främst ligga på näringsutövarna inom de olika samhällssektorer som nyttjar naturen i sina verksamheter. Det framhölls att det krävs en ökad hänsyn till naturvården på denna nivå. Den andra nivån omfattar områden med högre naturvärden där speciella insatser för skydd och vård behövs för att uppfylla målsättningarna. Den tredje nivån utgörs av särskilt värdefulla områden och omfattar bl.a. de naturtyper och arter som på grund av sin känslighet bara tål liten eller ingen mänsklig påverkan och därför kräver ett mer eller mindre fullständigt skydd med stöd av naturvårdslagen.

Genom beslutet infördes ett nytt skyddsinstitut i naturvårdslagen för småbiotoper. Som exempel på sådana nämndes bl.a. åkerholmar, våtmarker och mindre ytvatten i jordbrukslandskapet, naturliga betes- och slåttermarker, källor och källkärr, klibbalskog och öppna rikkärr. Övervägande skäl talade enligt beslutet för att skogsvårdsstyrelserna skulle få uppgiften att när så behövs fatta beslut i de enskilda fallen om biotopskyddets omfattning när det gäller skogsmarken. Bestämmelser om detta borde införas i naturvårdsförordningen (1976:484). Främst bedömdes biotopskyddet komma att handla om små mark- och vattenområden av varierande storlek som skall kunna bevaras utan stora ekonomiska uppoffringar för markägaren. De ersättningar som skall betalas ut till markägare borde enligt regeringens och riksdagens bedömning bli begränsade. I de fall det nya områdesskyddet medför att pågående markanvändning avsevärt försvåras skall markägaren kunna få ersättning enligt naturvårdslagens bestämmelser. Statens naturvårdsverk och Skogsstyrelsen har se-

dermera på regeringens uppdrag utarbetat ett underlag för beslut om hur det nya skyddsinstitutet skall tillämpas. Frågan kommer att redovisas för riksdagen i en särskild proposition om biologisk mångfald.

I jordbruksutskottets betänkande som låg till grund för beslutet (bet. 1990/91:JoU30) framhölls bl.a. att den biologiska mångfalden och den genetiska variationen skall säkerställas. Växt- och djursamhällen skall bevaras så att i landet förekommande arter ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Införandet av främmande arter eller genetiskt modifierade organismer skall ske med stor restriktivitet och under betryggande kontroll så att förutsättningarna för den inhemska floran och faunan inte äventyras.

Den tyngd som miljöfrågorna nu får i skogsbruket ställer särskilda krav på de medel som skall användas för att nå miljömålet. Som jag redan har understrukit måste det nu anläggas ett bredare perspektiv på denna fråga. Till miljövårdsinriktade medel i skogspolitiken måste i fortsättningen räknas inte bara vissa bestämmelser i skogsvårdslagen samt forskning, utbildning och rådgivning på miljöområdet. Hit måste också räknas ädellövskogslagstiftningen och de särskilda bestämmelser i naturvårdslagstiftningen och kulturminneslagen som berör skogsbruket. Jag tänker då på bestämmelserna om nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskydd, skyddet för våtmarkerna, skydd för fornlämnningar och de numera skärpta bestämmelserna om samråd vid arbetsföretag. Sammantagna bör dessa medel ge goda förutsättningar för att tillgodose den nya skogspolitikens behov. Viktigt i sammanhanget är givetvis att användningen av de olika instrumenten samordnas.

Kommitténs förslag i fråga om medel för att nå miljömålet utgår från att befintlig lagstiftning skall tillämpas. Förslagen innebär bl.a. att miljömålet skall nås inom ramen för ett skogsbruk som berör i stort sett all skogsmark i landet. För att skydda de särskilda värden som finns och som inte tål ingrepp föreslår kommittén en väsentligt utökad reservatsavsättning.

För egen del anser jag att kommitténs utgångspunkter i detta avseende är riktiga. Naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen måste så långt det är möjligt tillgodoses inom ramen för det normalt bedrivna skogsbruket. Det innebär att varje skogsägare alltid måste uppfylla vissa grundläggande krav till skydd för mark, växter och djur. Dessa grundläggande krav kommer i dag till uttryck bl.a. i skogsvårdslagens bestämmelse om hänsyn till naturvärden och kulturmiljövården. En sådan bestämmelse bör finnas även i fortsättningen. Jag återkommer i det följande till denna (avsnitt 5). Genom den nya bestämmelsen i naturvårdslagen om biotopskydd kompletteras regelverket med skydd för mindre mark- och vattenområden på ett sätt som svarar mot de krav som den nya skogspolitiken ställer. Den närmare utformningen av biotopskyddet återstår, men målet är att det skall fylla det gap som hittills har ansetts finnas mellan skogsvårdslagens hänsynsbestämmelser och naturvårdslagens reservatsbestämmelser. Enligt min mening är det dock mindre lämpligt att följa kommitténs förslag att biotopskyddet skall tillgodoses genom civilrättsliga avtal. Mina motiv är att sådana avtal dels med nödvändighet får en mindre

varaktig karaktär, dels kan bli mer kostsamma än vad riksdagsbeslutet om biotopskyddet förutsatte. Jag utgår alltså från att biotopskyddet så långt rätts-säkerheten medger kommer att vara av generell natur, och att skogsägarna med utgångspunkt i ökade kunskaper och bättre information om vilka värden som finns på deras fastigheter skall ha en positiv inställning till biotopskyddet. I vissa fall kan förhållandena dock vara sådana att naturvårdslagens bestämmelser om naturvårdsområde är bättre att tillämpa. I sådana sammanhang kan det vara aktuellt att använda civilrättsliga avtal. Det gäller t.ex. skydd för sådana känsliga skogsbiotoper som kommittén har hänvisat till och som faller utanför det lagstadgade biotopskyddet. Här behövs som kommittén betonar ett aktivt engagemang av skogsägaren.

Kommitténs förslag om reservatsavsättningar har debatterats livligt i mass-media och kommenterats av många remissinstanser. Flera anser att kommitténs förslag inte sträcker sig tillräckligt långt, andra att de leder alltför långt.

För egen del är jag av den uppfattningen att reservatsavsättningar med mer eller mindre långt gående restriktioner är nödvändiga för att nå miljömålet. Behovet av reservatsavsättningar är beroende av effekterna av en skärpt tillämpning av naturvårdshänsynen, som jag förordar, en tillämpning av det nya biotopskyddet, en precisering av det skärpta våtmarksskyddet enligt naturvårdslagen samt bättre information och ökad diversitet i skogsbruket. Det är helt klart att en ökning i förhållande till dagens avsättningstakt är nödvändig och att den ökningen i första hand bör orienteras till södra och mellersta Sverige samt till norra Sveriges kustområde. Jag återkommer i det följande till frågan om hur jag bedömer omfattningen av behovet att avsätta reservat och resurserna härför. Jag vill emellertid redan nu påpeka att reservatsavsättningar inte med nödvändighet behöver innebära totalt stopp för all verksamhet inom reservaten och inte heller förutsätter statligt ägande. Med en smidig tillämpning av bestämmelserna i skogsvårdslagen och naturvårdslagen bör man kunna utnyttja tillgängliga resurser mer effektivt.

Vad särskilt gäller skogsbrukets kostnadsansvar för miljövården vill jag anföra följande.

I den allmänna debatten och i vissa remissyttranden aktualiseras frågan om att skogsbruket borde betala en avgift för sin rätt att utnyttja naturresursen skog. Inom OECD finns sedan länge en rekommendation om tillämpning av principen att förorenaren skall betala (PPP). Den innebär att den som förorenar skall bära kostnaderna för de åtgärder som krävs för att behålla en acceptabel miljö. Kostnaderna för åtgärderna bör ha effekter på priset för aktuell vara eller tjänst som därmed kommer att återspegla de negativa miljöeffekter som åtgärderna för med sig. Exempel på användning av denna princip inom de areella näringarna i Sverige är miljöavgifter på bekämpningsmedel och handelsgödsel. För några år sedan lanserades principen om att användaren betalar (UPP). Den principen bygger på att det fordras en drivkraft för att användaren skall hushålla med användningen av en tjänst eller en naturresurs. Det är främst denna senare princip som enligt vissa remissinstanser bör tillämpas på det svenska skogsbruket. Frågan uppmärksammades också av riksdagen i

1991 års miljöpolitiska beslut. Mot den bakgrunden har en interdepartemental arbetsgrupp granskat frågan närmare och redovisat sina bedömningar i betänkandet Naturvårdshänsyn och de areella näringarna (Ds 1991:87). Arbetsgruppen anser i denna fråga att PPP och UPP inte direkt kan överföras till den typ av miljöpåverkan inom skogsbruket som kan medföra konflikter med naturvårdens intressen. Arbetsgruppen ansåg att det ökade ansvar för naturmiljön som bl.a. skogsbruket skall ta enligt 1991 års miljöpolitiska beslut bör kunna tillgodoses inom ramen för sektorsansvaret.

För egen del har jag samma uppfattning som arbetsgruppen. Det kan sålunda inte komma i fråga att tillämpa PPP eller UPP på det sätt som har framförts från vissa håll. Jag vill i sammanhanget erinra om att riksdagen i 1991 års miljöpolitiska beslut bl.a. slog fast att förvaltande av naturen och den biologiska mångfalden bör bli ett normalt inslag i verksamheten och i princip inte förutsätta statliga bidrag.

Jag vill också framhålla att skogsbruket redan nu tar ett kostnadsansvar för resurshushållning och miljövard. Detta kostnadsansvar kommer till uttryck på flera sätt. Så t.ex. ställer skogsvårdslagen redan i dag krav på långsiktig hushållning med skogarna, återväxtåtgärder samt särskilt skydd för svårföryngrad skog och skyddsskog utan att ersättning lämnas till skogsägaren. Förbudet i ädellövskogslagen mot att utan tillstånd byta trädslag medför inte någon ersättningsrätt. Detsamma gäller förbud mot våtmarksdikning enligt naturvårdslagen. För begränsning av naturvårdsskäl enligt skogsvårdslagen och enligt skilda bestämmelser i naturvårdslagen och plan- och bygglagen lämnas ersättning endast om pågående markanvändning på behandlingsenheten avsevärt försvåras. Beräkningar har gjorts av såväl kommittén som av Sveriges lantbruksuniversitet och Domänverket i fråga om kostnaderna för de nuvarande hänsynskraven. Bl.a. har konstaterats att de krav och restriktioner som gäller i dag innebär att betydande arealer skogsmark undantas från skogsbruk. Dagens minimikrav innebär i praktiken ett bortfall av virke som motsvarar ett värde av över 100 miljoner kronor årligen. Många skogsägare har i dag också ofta en högre ambition än de krav som följer av lagstiftningen.

Inom ramen för den nämnda arbetsgruppens rapport behandlades flera frågor med anknytning till ersättningsrätten. Så t.ex. förordades att markägaren, till skillnad från för närvarande, alltid skall svara för den kostnad som motsvarar ett intrång upp till den s.k. kvalifikationsgränsen samt att underlaget för beräkningen av denna gräns bör begränsas. Vidare förordades att bagatellartade intrång inte skall läggas till grund för ersättning. Det konstaterades också att en höjning i övrigt av kvalifikationsgränsen för ersättning inte kan göras utan att frånga det grundläggande riksdagsbeslutet år 1987 om ersättningsprinciperna. Jag har samma uppfattning som arbetsgruppen och kommittén i dessa frågor. De lagtekniska förändringar som hänger samman med de förstnämnda frågorna behandlas i ett senare sammanhang.

Sammanfattningsvis anser jag sålunda att skogsbrukets sektorsansvar för miljövården bör stärkas och att detta bör ske inom ramen för befintlig lagstiftning. Prop. 1992/93:226

4.3 Myndigheternas sektorsansvar för miljön

Min bedömning: Myndigheternas sektorsansvar för miljön bör fördelas enligt principerna i 1991 års miljöpolitiska beslut.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med min bedömning.

Remissinstanserna: Remissutfallet är blandat.

Skälen för min bedömning: Sektorsansvaret för miljön behandlades som jag har nämnt i det föregående ingående i 1991 års miljöpolitiska beslut. Därvid togs även myndigheternas sektorsansvar upp. Bl.a. framhölls att de miljömål som formulerades på politisk nivå och inom de centrala miljömyndigheterna skall kompletteras med sektorsmål och åtgärdsprogram av sektorsmyndigheterna. Skogsmyndighetens sektorsmål framgår numera uttryckligen av dess instruktion.

Kommittén har i sitt huvudbetänkande redovisat hur Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har beskrivit ansvars- och arbetsfördelningen. Beskrivningen utgår från nämnda riksdagsbeslut. Jag hänvisar till betänkandet i detaljerna (s. 140–142).

Kommittén föreslår att 1991 års miljöpolitiska beslut fullföljs genom att skogsvårdsmyndigheten får ett större ansvar och vidgade befogenheter i naturvårdsfrågor på det skogliga området. Kommittén anser, mot bakgrund av det ökade sektorsansvaret för skogsbruket, att skogsvårdsmyndigheten i framtiden skall handlägga sådana ärenden enligt naturvårdslagen som gäller skogliga arbetsföretag och som rör samråd eller tillstånd till dikning. Även jakt- och viltvårdsfrågorna föreslås förda till skogsvårdsmyndigheten.

För egen del vill jag betona nödvändigheten av att sektorsansvaret för miljön förs vidare även på myndighetsnivå. De grundläggande besluten i detta avseende som fattades av riksdagen år 1991 bör sålunda ligga fast. I propositionen som låg till grund för beslutet framhölls också att övervägande skäl talade för att skogsvårdsmyndigheten skall handha tillämpningen av det nya biotopskyddet på skogsmarker. Riksdagen godtog detta. Enligt min mening är det nu dags att fullfölja denna linje på det sätt som kommittén har förordat utom i fråga om våtmarksdikning och jakt och viltvård. I övrigt anser jag att den fördelning av ansvaret som Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har redovisat är väl avvägd och i linje med statsmakternas intentioner. Jag återkommer i det följande till frågan om vilken myndighet som skall ha ansvaret för beslut enligt ädellövskogslagen.

Min bedömning: Nya skogsbruksmetoder bör tillämpas i ökad utsträckning.

Kommitténs bedömning överensstämmer i stort med min bedömning.

Remissinstanserna ansluter sig i huvudsak till kommitténs bedömning.

Skälen för min bedömning: Det miljömål som jag föreslår för skogsbruket tar sin utgångspunkt i behovet av ett långsiktigt bevarande av skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga och skogens ekosystem. En hållbar utveckling innebär att en ekonomisk utveckling och miljöhänsyn måste gå hand i hand. Ett ambitiöst miljömål för skogsbruket kan därför väl förenas med en fortsatt hög produktion av skogsråvara och en konkurrenskraftig svensk skogsnäring. Ett bärkraftigt, långsiktigt skogsbruk kan inte bedrivas om man bortser från de naturgivna förutsättningarna eller motverkar dessa. Miljöanpassade skogsbruksmetoder kommer därför enligt min mening att få större utrymme i det svenska skogsbruket framöver.

En anpassning av skogsbrukets metoder till ny kunskap om naturtillståndet och skogsekosystemens naturliga föryngringsprocesser är enligt min mening ett steg i rätt riktning. Därmed skapar vi förutsättningar för de djur- och växtarter som naturligt hör hemma i skogen att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Med tanke på att ekosystemen befinner sig i ständigt förändring anser jag en sådan anpassning av metoderna vara nödvändig.

Jag har med stort intresse noterat de olika initiativ som tagits till försöksverksamhet i syfte att finna konkreta former för vad man kan kalla ett ekologiskt skogsbruk. Bl.a. har flera forskare inom Sveriges lantbruksuniversitet från vetenskapliga utgångspunkter undersökt förutsättningarna för ett sådant skogsbruk. Intressanta projekt och ambitiösa skogsvårdsprogram prövas sedan några år också av de flesta stora skogsbolagen. Gamla skogsbruksmetoder prövas mot bakgrund av nya kunskaper, som t.ex. behovet av en ståndortsanpassad skogsskötsel. Modern skogsforskning har också ifrågasatt den gängse uppfattningen om effekterna av olika gallringsformer. Nya skogsbruksmetoder som alternativ till det traditionella skogsbruket tas fram. Så t.ex. studeras modifierade skogsbruksmetoder som syftar till att bevara biologisk mångfald. Avverkningsformer och föryngringsåtgärder som syftar till att bevara variationen och kontinuiteten i de skogliga ekosystemen och som tar hänsyn till skogens betydelse för landskapsbilden utvecklas och prövas. Hittillsvarande erfarenheter av dessa projekt bedömer jag som lovande.

Den svenska skogsforskningen hämtar naturligtvis idéer och intryck av den skogsforskning som bedrivs i andra länder och världsdelar. Det är emellertid enligt min mening viktigt att komma ihåg att det inte utan vidare går att överföra en skogsbruksmodell från ett annat land på våra sociala, ekonomiska och ekologiska förhållanden. Internationella erfarenheter bör dock tas till vara så långt det är möjligt. Det är i linje med såväl våra nationella mål beträffande

biologisk mångfald och uthållig skogsproduktion som de internationella överenskommelserna i anslutning till Rio-konferensen. Jag tänker då bl.a. på Skogsprinciperna och konventionerna om biologisk mångfald och klimat.

Det finns sålunda inom det svenska skogsbruket redan en utveckling av nya skogsbruksmetoder att bygga vidare på. Det är viktigt att kunskaperna om dessa förs ut så snabbt som möjligt till alla som verkar i skogsbruket. Jag återkommer i det följande till frågan om vilka insatser i form av rådgivning och information som bör göras för att stödja intresset för att bedriva och utveckla kunskaperna om en naturvårdsanpassad skogsskötsel.

Den inriktning av skogsbruket med utgångspunkt i naturtillståndet och skogsekosystemens naturliga föryngringsprocesser som jag beskrivit, bör enligt min mening analyseras vidare. Det faller inom Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets ansvarsområden att göra denna analys.

5 Skogsvårdslagstiftningen

5.1 Inledningsparagrafen

Mitt förslag: I skogsvårdslagens inledningsparagraf föreskrivs att

- skogen är en nationell tillgång som skall skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden be-
hålls,
- vid skötseln skall hänsyn tas till andra allmänna intressen.

Kommitténs förslag överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna är i allmänhet positiva till förslaget.

Skälen för mitt förslag: I det föregående (avsnitt 3) har jag utvecklat min syn på de framtida skogspolitiska målen och skälen till att miljömålet och produktionsmålet bör jämnställas. Detta ställningstagande bör, på samma sätt som i gällande lagstiftning, komma till uttryck i en inledningsparagraf. Till grund för formuleringen av paragrafen läggs det föreslagna nya miljömålet och produktionsmålet samt de överväganden i övrigt som jag har redovisat i det föregående.

Genom att ange att skogen är en nationell tillgång vill jag betona att den är en resurs som inte endast har betydelse för den enskilde skogsägaren utan för hela samhället. I detta ligger också att utnyttjandet skall präglas av mångbruk. Skogens alla funktioner som leverantör av förnybar råvara, som bas för systersektorn, som livsmiljö för växter och djur, som källa för friluftsliv, som bärare av estetiska värden och kulturmiljövärden, som näringsmässig bas för renskötseln och som producent av bär, svamp och jaktbart vilt skall beaktas vid hanteringen av skogsresurserna på all skogsmark och på skogliga impediment.

Att skogen skall skötas innebär att huvuddelen av skogsmarken brukas genom ett aktivt skogsbruk som skall vara effektivt och ansvarsfullt. Skogsmarkens virkesproducerande förmåga bör utnyttjas väl på all skogsmark där inte andra intressen, t.ex. naturvårdsintresset, väger tyngre. Det är vidare angeläget att det finns tillgång till en viss mängd gammal skog som livsmiljö för växter och djur.

Genom begreppet uthållighet knyts bl.a. an till Rio-deklarationen och Brundtland-kommissionens uttalande om en hållbar utveckling för nyttjandet av skogen som naturresurs. Med hållbar utveckling menas kortfattat en utveckling som försöker möta dagens anspråk utan att begränsa eller inskränka möjligheterna att möta framtidens behov. Detta innebär att skogsbruket måste bedrivas på ett sådant sätt att ekosystemet inte utarmas och att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga vidmakthålls. Skogsbruket bör bedrivas så att läckage och annan bortförsel av näringsämnen minimeras. Produktionsförmågan bör således huvudsakligen upprätthållas med naturlig vittring, nedbrytning av föroreningar och luftburna näringsämnen från havet som näringsbas.

Skogen skall också ge en god avkastning. Detta innebär att skogen på samma sätt som i dag skall ge en hög och värdefull virkesavkastning, men också att den skall ge god avkastning i andra former.

I tätortsnära områden liksom i andra områden av betydelse för rekreation och friluftsliv, t.ex. vid sjöar och vattendrag, på öar samt längs kusterna, bör skogsbruket bedrivas med särskild hänsyn till dessa intressen. På all skogsmark, men särskilt i de nämnda områdena, bör landskapsbilden beaktas vid skogsbrukets bedrivande. Även kulturmiljövärdena skall beaktas. Skogarna i norra Sverige används för såväl skogsbruk som rennäring. För att skapa goda förutsättningar för rennäringen bör skogsbruket, i enlighet med vad som nu gäller, anpassa sina metoder och förläggningen i tid och rum av sina åtgärder. Skogarna är också hemvist för jaktbart vilt. I många fall är övergångszonerna mot bl.a. jordbruksmark och myr av särskild betydelse för det vilda. Jakt har stora rekreativa och ekonomiska värden. Samtidigt förorsakar framför allt älg och rådjur svåra skador på skogen. Skogsbruket bör bedrivas så att gynnsamma betingelser för det vilda skapas samtidigt som jägarna har ett ansvar för att stammarna av älg och rådjur hålls på en balanserad nivå genom väl avpassad jakt. Även i det avseendet bör skogens nyttjande vara präglad av mångbruk.

Att produktionsmålet skall uppfyllas samtidigt som den biologiska mångfalden behålls innebär, som jag har understrukit i det föregående, att produktionsmålet och miljömålet jämföras. I miljömålet ligger att växt- och djursamhällen skall bevaras så att i landet naturligt förekommande växt- och djurarter ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper skall skyddas och en genetisk variation i skogen skall behållas. Ett så intensivt skogsbruk som det svenska medför dock att inte alla arter och naturtyper kan klaras ständigt och över hela landets areal. Det miljömål som sätts upp måste därför vara ett nationellt mål. För att

uppnå detta krävs en utveckling och anpassning av skötselmetoder över hela landet, anpassade till olika regionala och lokala förhållanden. Prop. 1992/93:226

I paragrafen bör det också liksom hittills anges att det vid skötseln av skogen skall tas hänsyn till andra allmänna intressen. Dit hör t.ex. rennäringens och kulturmiljövårdens intressen men också rekreations- och friluftsinteresset.

5.2 Lagens tillämpningsområde

Mitt förslag: Skogsvårdslagens definition av begreppet skogsmark behålls oförändrad.

Till lagens definition av vad som skall anses vara skogsmark läggs en definition av vad som skall anses vara skogliga impediment.

Kommitténs förslag: Enligt kommittén bör mark som i huvudsak är outnyttjad men som på grund av särskilda förhållanden inte bör användas för virkesproduktion räknas som skogsmark i fortsättningen. Dock bör sådan mark uttryckligen undantas från återväxtskyldigheten.

Naturvårdsföreskrifter som meddelas med stöd av skogsvårdslagen föreslås gälla också för skogliga impediment. Dessa impediment definieras i anslutning till bemyndigandet i lagen för regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om naturvårdshänsyn i skogsbruket.

Remissinstanserna: Förslaget att vissa outnyttjade marker skall omfattas av skogsmarksbegreppet godtas av bl.a. Skogsstyrelsen och Riksan tikvarieämbetet. Flera av länsstyrelserna har emellertid invändningar mot förslaget. I allmänhet hänvisas till att förslaget inte kan anses gagna naturvårdsintresset. Så t.ex. anför Länsstyrelsen i Älvsborgs län att den föreslagna vidgningen av skogsmarksbegreppet kan bli till nackdel för extensivt skötta hagmarker.

När det gäller de skogliga impedimenten framhåller flera remissinstanser betydelsen av klara och tydliga regler som förbjuder bl.a. traktuggning på sådana marker. Enligt Skogsstyrelsen bör definitionen av skogliga impediment tas in i lagen i anslutning till bestämmelserna som definierar skogsmarken.

Skälen för mitt förslag: Enligt skogsvårdslagen gäller som huvudregel att skogsmark är mark som är lämplig för virkesproduktion och som inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål. I lagen anges också vad som avses med att mark är lämplig för virkesproduktion. Så är fallet om marken enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke om året per hektar.

Till skogsmark räknas enligt lagen också vissa marker som inte behöver fylla kravet på lämplighet för virkesproduktion. Det gäller marker där det bör finnas skog till skydd mot sand- eller jordflykt eller mot att fjällgränsen flyttas

ned. Dit hör den svårföringrade skogen i bl.a. norra Sverige och skyddsskogar i andra delar av landet.

Skogsmarksbegreppet avgränsar skogsvårdslagens tillämpningsområde när det gäller bestämmelserna om anläggning av ny skog och om avverkning. Lagens bestämmelser om skogsskydd och om naturvårdshänsyn är däremot inte på samma sätt knutna till skogsmarksbegreppet. Bestämmelserna om skogsskydd gäller all verksamhet i skogsbruket som kan få till följd en massförökning av insekter, oavsett om verksamheten äger rum på skogsmark eller inom andra marker. Naturvårdsbestämmelserna är inte heller knutna till viss mark utan gäller alla åtgärder i skogsbruket som medför olägenhet från naturvårdssynpunkt. Som exempel nämns i motiven att en slutavverkning på produktiv skogsmark inte utan vidare bör få omfatta slutavverkning av skogen på angränsande impediment.

I lagen undantas från skogsmarksbegreppet outnyttjad mark som på grund av särskilda förhållanden inte bör tas i anspråk för virkesproduktion. I motiven nämns som exempel mark i anslutning till bebyggelse som bör hållas öppen av naturvårdsskäl. Enligt Skogsstyrelsens allmänna råd till bestämmelsen kan det vara fråga om marker där avverknings- och föringringsåtgärder påtagligt skadar särskilda naturvårds- eller kulturminnesvårdsintressen eller andra allmänna intressen, t.ex. rennäringen. Exempel på sådana marker kan vara flora- eller faunalokaler med hög artrikedom eller raritet, ljungedar och nedlagda betes- eller slåttermarker, lågproducerande ädellövskogar, mark intill fåbodar, smärre områden av stor betydelse för viltet eller mark av hagmarksskaraktär i omedelbar anslutning till bebyggelse. Det kan också gälla för rennäringen viktiga områden såsom flyttleder, nattbetesplatser eller vissa hänglavsskogar.

Kommittén föreslår inte några andra förändringar i fråga om lagens skogsmarksdefinition än att undantaget för outnyttjade marker som inte bör användas för virkesproduktion slopas. Enligt utredningen bör det nuvarande undantaget ersättas med ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att ange vilka marker som med hänsyn till naturvårdens, kulturmiljövårdens eller rennäringens intressen skall undantas från skyldigheten att anlägga ny skog.

Enligt min mening finns det emellertid anledning att ifrågasätta om det finns bärande skäl för den av utredningen föreslagna förändringen. Några problem med lagens nuvarande avgränsning av skogsmarken har inte påvisats. Därtill kommer att definitionen numera är väl inarbetad i andra sammanhang. Så t.ex. används den vid fastighetstaxeringen. Det lämpliga i kommitténs förslag har också, som nämnts, ifrågasatts av flera remissinstanser.

Kommittén synes mena att de outnyttjade markerna skulle komma att tillvaratas bättre om de inordnades under lagens skogsmarksbegrepp och därmed kom att omfattas av skogsbrukets sektorsansvar. Jag kan inte dela den uppfattningen. Jag kan inte heller dela kommitténs uppfattning att skogsvårdslagen inte skulle vara tillämplig om outnyttjad mark av det slag som nu är i fråga trots allt används för virkesproduktion. Kommittén konstaterar att skog-

liga åtgärder när som helst kan vidtas på outnyttjad mark där marken inte regleras på något annat sätt, t.ex. genom naturvårdslagen. Till skillnad från kommittén anser jag det vara helt klart att marken, om skogliga åtgärder vidtas, även med dagens bestämmelser blir att betrakta som skogsmark.

Mina överväganden leder fram till slutsatsen att skogsvårdslagens bestämmelser som beskriver skogsmarksbegreppet bör lämnas oförändrade.

Till skogsmarksdefinitionen bör emellertid fogas ytterligare en definition, nämligen en beskrivning av vad som skall avses med skogliga impediment. Som jag närmare kommer att utveckla i ett följande avsnitt om naturvårdshänsyn m.m. finns det skäl för att, när det gäller vissa naturvårdsföreskrifter, knyta skogsvårdslagens tillämpning till dessa impediment. Det gäller sådan mark som visserligen inte är lämplig för virkesproduktion, men där det ändå finns skog eller förutsättningar för skog. Impedimenten kan definieras som outnyttjad mark som inte är lämplig för virkesproduktion utan produktionshöjande åtgärder, men som bär skog eller har förutsättningar att bära skog.

Kommittén har valt att ta in en beskrivning av dessa skogliga impediment i lagens bemyndigande att meddela naturvårdsföreskrifter. Enligt min mening bör definitionen emellertid av systematiska skäl tas in som en bestämmelse i anslutning till lagens beskrivning av vad som skall anses vara skogsmark.

5.3 Anläggning av ny skog på skogsmark

Krav på anläggning av ny skog

Mitt förslag: Även i fortsättningen skall ny skog anläggas på skogsmark om markens virkesproducerande förmåga efter avverkning eller på grund av skada på skogen inte tas till vara på ett godtagbart sätt eller om marken ligger outnyttjad.

Ny skog skall dessutom anläggas om skogstillståndet är uppenbart otillfredsställande.

Kommitténs förslag överensstämmer med mitt förslag. Dessutom föreslår kommittén en ny bestämmelse enligt vilken regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får ange undantag från skyldigheten att anlägga ny skog, om särskilda förhållanden föreligger med hänsyn till naturvårdens, kulturmiljövårdens, rennäringens eller andra intressen.

Remissinstanserna har i allmänhet inte ifrågasatt annat än att reglerna om reproduktionsplikt bör behållas i den utsträckning som kommittén föreslår. Längre föröryngringstider vid naturlig föröryngring accepteras av Länsstyrelsen i Kopparbergs län, Egendomsnämnden i Härnösands stift, Tjänstemännens centralorganisation och Sveriges häradsallmänningsförbund. Den uppfattningen delas inte av Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen i Västernorrlands län och Egendomsnämnden i Luleå stift. Skogsstyrelsen liksom Länsstyrelsen i Södermanlands län ansluter sig till kommitténs uppfattning att radikala mark-

beredningsåtgärder bör undvikas. Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Kronobergs län anser att anläggning av ny skog bör ske "inom skäligen tid" främst när det gäller outnyttjad jordbruksmark. Svenska naturskyddsföreningen är kritisk till att bestämmelsen om skyldighet att anlägga skog när skogstillståndet är otillfredsställande (den s.k. 5:3-regeln) finns kvar, om än i mildare form.

Skälen för mitt förslag: I skogsvårdslagen anges tre olika fall då ny skog skall anläggas på skogsmark. Det första fallet är om markens virkesproducerande förmåga efter avverkning eller på grund av skada på skogen inte tas till vara på ett godtagbart sätt. Det andra fallet är om marken ligger outnyttjad. Det tredje fallet slutligen är om skogen är så gles eller till så stor del består av för marken olämpligt trädslag att dess tillväxt är avsevärt lägre än den tillväxt som är möjlig.

I lagen föreskrivs att åtgärder för anläggning av ny skog i de två första fallen skall vidtas utan dröjsmål och i det tredje fallet inom skäligen tid.

De lagbestämmelser som jag nu har redovisat ges ett mera preciserat innehåll i skogsvårdsförordningen och i Skogsstyrelsens föreskrifter.

Ett grundläggande krav för att de skogspolitiska målen skall kunna uppfyllas är att ny skog anläggs efter det att skog har avverkats eller skadats eller då skogsmark av andra skäl inte utnyttjas på ett godtagbart sätt. Detta krav har varit centralt alltsedan 1903 års lagstiftning och är numera väl förankrat hos och accepterat av en bred brukarkrets. Det har på ett avgörande sätt bidragit till det goda skogstillstånd vi har i dag. Jag föreslår inte några lagändringar när det gäller skyldigheten att anlägga ny skog efter avverkning eller skada eller då marken ligger outnyttjad.

Som jag kommer att redovisa i det följande avses i skogsvårdslagstiftningen med slutavverkning i allmänhet kalavverkning, med eller utan kvarlämnande av fröträd. De föreskrifter som närmare reglerar återbesogningskravet efter avverkning är emellertid inte anknutna till någon bestämd avverkningsform. I skogsvårdsförordningen anges kravet allmänt på det sättet att ny skog skall anläggas efter avverkning eller skada på skogen, när beståndets virkesförråd gått ned till hälften av det förråd som normalt bör finnas. Det tillägget görs att särskilda skäl kan föranleda en annan bedömning. Förordningens bestämmelse preciseras ytterligare i Skogsstyrelsens föreskrifter. Mina förslag i det följande att tillåta också andra avverkningsformer än den hittillsvarande traditionella slutavverkningsformen behöver följaktligen inte få några återverkningar, när det gäller reglerna för när återväxtskyldighet föreligger.

I gällande bestämmelser anges att sådd, plantering eller åtgärder för naturlig förnyring skall ha utförts senast under det tredje året räknat från det år då skyldigheten att anlägga ny skog uppkom. Med hänsyn till vikten av att skogsmark utnyttjas kontinuerligt bör den tidsgränsen behållas. Nya skogsbruksmetoder kan komma att innebära en successiv förnyring. Det leder till att man normalt inte kan bestämma en viss tidpunkt då förnyringsåtgärder skall vara inledda. Sådana nya metoder kan följaktligen komma att kräva nya föreskrifter i fråga om tidskraven.

Enligt Skogsstyrelsens föreskrifter kan naturlig förnygring godtas som förnygringsmetod bara på marker där metoden kan förväntas ge ett tillräckligt bra resultat inom rimlig tid. Enligt föreskrifterna är längsta tillåtna tid för att åstadkomma tillfredsställande plantuppslag fem år i södra Sverige utom Gotland och tio år i landet i övrigt räknat från slutavverkning. Längre förnygringstid är tillåten på svaga marker i det inre av Norrland, dock högst femton år. Det bör enligt min mening vara möjligt att i vissa fall acceptera längre förnygringsperioder än dessa. Under förutsättning att naturlig förnygring är en lämplig förnygringsmetod bör upp till tjugo år kunna accepteras med hänsyn till bl.a. lokala erfarenheter. Det bör uppdras åt Skogsstyrelsen att utforma föreskrifter i enlighet med vad jag nu har anfört. I den frågan avser jag att återkomma till regeringen i ett senare sammanhang.

En av de mer kritiserade reglerna i skogsvårdslagen har varit den bestämmelse som innebär skyldighet att anlägga ny skog när skogstillståndet är otillfredsställande (5:3-regeln). Kritiken har gällt att bestämmelsen, särskilt under den period då omfattande statligt ekonomiskt stöd lämnades, innebar att man i allt för stor utsträckning avverkade skogar med särskilda naturvärden och ersatte dem med ny skog. Motivet för det statliga stödet var att man långsiktigt ville bygga upp skogstillgångarna samtidigt som man ville stimulera avverkningarna främst av kortsiktiga sysselsättnings- och regionalpolitiska skäl. Genom stödet har stora arealer gles skog omförd till skog där en hög virkesproduktion kan väntas. Av den utvärdering kommittén har gjort framgår att det ekonomiska stödet sannolikt haft negativa effekter på naturvärdena. Samtidigt har bestämmelsen varit av betydelse för att bygga upp ett från produktionssynpunkt gott skogstillstånd. Bestämmelsen tillkom vid en tidpunkt då man allmänt förutspådde en framtida virkesbrist. I linje med detta eftersträvades återväxtåtgärder i lågproducerande "tras- och skräpskog". Synen på vissa av dessa skogar har emellertid successivt förändrats allt eftersom insikterna om vad som är biologiskt skyddsvärt har ökat. Vissa lövträdsbestånd i södra Sverige och lågproducerande barrträdsbestånd med höga naturvärden omfattades t.ex. av stödet.

När produktionsmålet och miljömålet jämföras bör det enligt min mening inte finnas ett specifikt krav från statens sida att vidta aktiva skogsbruksåtgärder på marker som har höga naturvärden. I viss utsträckning bör det emellertid även i fortsättningen ställas krav på att återväxtåtgärder sätts in på marker med dålig skog. De gällande reglerna innebär att åtgärder för att få ny skog skall vidtas om den befintliga skogen är så dålig att virkesförrådet är mindre än hälften av det normala eller tillväxten är mindre än hälften av vad den skulle kunna vara. Detta är en precisering av skogsvårdslagens beskrivning som talar om skog vars tillväxt är avsevärt lägre än den tillväxt som är möjlig. Jag föreslår att skogsvårdslagen ändras så att det ifrågavarande kravet på återväxtåtgärder begränsas till att gälla marker där skogstillståndet är uppenbart otillfredsställande. Det innebär enligt min mening en betydande begränsning som, om den preciseras, bör kunna innebära att åtgärder skall krävas först när skogstillståndet är så dåligt att virkesförrådet eller tillväxten understiger en

tredjedel av vad som är normalt. Jag avser att i ett senare sammanhang återkomma till regeringen med förslag till förordningsändringar.

Prop. 1992/93:226

Som en följd av vad jag har anfört i avsnittet om skogsmarksbegreppet är det inte aktuellt att genomföra kommitténs förslag att från återväxtskyldighet undanta mark som ligger helt eller i huvudsak outnyttjad, men som på grund av särskilda förhållanden inte bör användas för virkesproduktion.

Föryngringsmetoder m.m.

Min bedömning: Skogsvårdslagens bestämmelser om föryngringsmetoder m.m. behålls oförändrade.

Kommitténs förslag överensstämmer med min bedömning.

Remissinstanserna: Skogsstyrelsen och Tjänstemännens centralorganisation anser att "vård av plantskog" bör ändras till "vård av plant- och ungskog", medan Lantbrukarnas riksförbund, Skogsägarnas riksförbund och Sägverkens riksförbund anser att det inte finns några bärande skäl för att i lagen detaljerat ange vad föreskrifterna skall innehålla.

Skälen för min bedömning: Enligt skogsvårdslagen gäller vid anläggning av ny skog det allmänna kravet att sådana föryngringsåtgärder skall vidtas som kan behövas för att trygga återväxten av skog av tillfredsställande täthet och beskaffenhet i övrigt. Lagen innehåller också ett bemyndigande att meddela föreskrifter om föryngringsmetoder, markberedning, sådd, plantering, vård av plantskog och andra åtgärder. Föreskrifter i dessa avseenden har meddelats av regeringen och Skogsstyrelsen.

Som jag tidigare har nämnt (avsnitt 4.4) har jag förutsatt att flera olika skogsbruksmetoder som hittills inte varit accepterade kommer att tillämpas i större omfattning. Som huvudregel bör alltså gälla att endast metoder för beståndsanläggning som erfarenhetsmässigt eller genom forskningsrön och prov i praktisk skala visat sig ge tillfredsställande resultat skall få användas. Jag återkommer i det följande till frågan om miljökonsekvensbeskrivningar inför introduktion av nya metoder i skogsbruket. I linje med en uttalad strävan att gynna ett skogsbruk som i så liten omfattning som möjligt negativt påverkar viktiga naturvärden, bör naturlig föryngring användas i större utsträckning än hittills på därför lämpliga marker. Därmed ökar också valfriheten för markägaren. Under förutsättning att marken är lämplig för metoden, bör markägaren ges vidgade möjligheter att välja självföryngring som återväxtmetod. I förhållande till gällande regler kräver detta att något längre föryngringsperioder accepteras i vissa fall. Som jag redan har nämnt bör det uppdras åt Skogsstyrelsen att meddela föreskrifter om detta.

Ökad användning av naturlig föryngring kräver i många fall att någon form av markberedande åtgärd vidtas. För närvarande gäller inom de fjällnära skogarna att markberedning inte får vara mer ingripande än vad som behövs för att

trygga återväxten. Därför är s.k. hyggesplöjning förbjuden i sådan skog. Den princip som gäller inom de fjällnära skogarna bör utsträckas till att gälla hela landet. I konsekvens härmed bör hyggesplöjning helt förbjudas. Jag avser att återkomma till regeringen med förslag till ändring i skogsvårdsförordningen i detta avseende.

Skogsodlingsmaterial

Min bedömning: Skogsvårdslagens bestämmelser om skogsodlingsmaterial behålls oförändrade.

Kommittén förordar en ökad restriktivitet i fråga om proveniensförflyttningar och användning av genetiskt förädlad skogsodlingsmaterial.

Remissinstansernas uppfattning överensstämmer i huvudsak med min uppfattning.

Skälen för min bedömning: I skogsvårdslagen finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter både om användningen av och handeln med skogsodlingsmaterial. Med sådant material avses i lagen frön, plantor, sticklingar och andra former av förökningsmaterial, avsedda för anläggning av skog.

Enligt min mening finns det även i fortsättningen ett behov av att kunna reglera användningen av och handeln med skogsodlingsmaterial. Något skäl att ändra skogsvårdslagens bemyndiganden för sådana regler finns enligt min bedömning inte.

Jag vill i det här sammanhanget ta upp vissa frågor om innehållet i de föreskrifter som kan meddelas med stöd av bemyndigandet i lagen.

För att uppnå en större föryngringssäkerhet och en högre produktion än vad lokalt odlad skogsodlingsmaterial kan ge används ofta material som är proveniensförflyttat eller genetiskt förädlad.

Det har under mycket lång tid bedrivits forskning och försök i vårt land inom detta område. Jämförande försök finns anlagda över hela landet. Gällande föreskrifter om användning av skogsodlingsmaterial bygger på denna forskning. Föreskrifterna innebär bl.a. begränsningar när det gäller förflyttning av skogsodlingsmaterial både geografiskt och med hänsyn till höjden över havet.

Med hänsyn till de långa omloppstider som gäller för skogsbruket i vårt land är det nödvändigt att vi även i fortsättningen har föreskrifter av detta slag. Enligt min mening tjänar både de långsiktiga miljöintressena och intresset av en god skogsproduktion på detta. Den restriktivitet som präglar kommitténs uttalanden i fråga om proveniensförflyttningar överensstämmer inte med min uppfattning. Detsamma gäller i fråga om användningen av genetiskt förädlad material. Självfallet måste all förflyttning av skogsodlingsmaterial liksom förändring av den genetiska basen genom förädling ske med

stor försiktighet och under betryggande former. Jag vill dock framhålla att forskningen på detta område är mycket framstående i vårt land. Den visar bl.a. att den genetiska variationen hos våra vanligaste trädslag är mycket stor. Med de regler som gäller och det nära samarbete som finns mellan Skogsstyrelsen och berörda forskningsorgan har vi möjlighet att fortlöpande ta tillräcklig hänsyn till behovet av vad kommittén kallar riskspridning i detta sammanhang.

Även i fråga om vegetativt förökat plantmaterial, s.k. sticklingar, finns särskilda föreskrifter som syftar till att bredda den genetiska variationen i tillräcklig utsträckning. I och för sig är det möjligt att anlägga skogsbestånd som består av identiskt lika individer. Reglerna föreskriver emellertid att det plantmaterial som används skall innehålla visst minsta antal olika "föräldrar". Det föreskrivs också arealbegränsningar för den enskilda brukningsenheten. För handel med sticklingar krävs bl.a. varudeklaration och begränsningar i fråga om antalet kopior av en klon. Denna restriktiva inställning till s.k. klon-skogsbruk är enligt min mening nödvändig och bör behållas.

Vad så gäller användningen av utländska trädslag har jag i det föregående förespråkat en ökad restriktivitet. Jag anser att vi som regel bör använda oss av träarter som normalt finns i vårt land. Endast i undantagsfall bör främmande arter komma till användning. Nuvarande begränsning när det gäller användningen av contortatall bör således skärpas ytterligare i avvaktan på en mera långsiktig utvärdering av hittills anlagda bestånd. Jag avser att senare återkomma till regeringen med förslag till nödvändiga författningsändringar. Till frågan om konsekvensbeskrivningar i samband med introduktion av främmande trädslag återkommer jag i det följande.

En jämförelse mellan EG:s kontrollsystem och föreskrifterna för den svenska handeln med frö och skogsplanter visar att det inte finns motsvarande svenska regler på alla de områden som täcks av EG:s regler. När det gäller härkomstkontroll av skogsodlingsmaterialets yttre kvaliteter finns sedan länge särskilda direktiv inom EG. Nuvarande bestämmelser i skogsvårdsförordningen ger emellertid inte några möjligheter att reglera själva handeln, vilket EG:s regler förutsätter.

Skogsvårdslagens bemyndigande att meddela föreskrifter för handeln med skogsodlingsmaterial har utnyttjats genom att föreskrifter har utfärdats om att skogsodlingsmaterial som är föremål för handel skall vara försett med vissa uppgifter. Överlåtelse av sticklingar får inte ske utan Skogsstyrelsens tillstånd. Likaså krävs tillstånd av Skogsstyrelsen för att få föra in fröer (ollon), kottar, planter och sticklingar av de vanligaste skogsbildande arterna i landet. Därvid finns möjlighet att kontrollera härkomst och kvalitet.

Hitills har handeln med skogsodlingsmaterial varit relativt begränsad inom Norden och med EG-länderna jämfört med handeln med tredje land, bl.a. Östeuropa, USA och Kanada. En svensk EG-anslutning kommer emellertid att innebära att den svenska handeln med skogsodlingsmaterial påverkas. EG-direktiven för handel med frö och planter innehåller en rad detaljerade krav. En anpassning till nu gällande EG-direktiv skulle bl.a. kunna innebära att det

blir svårare att begränsa användningen av visst skogsodlingsmaterial. Det skulle vidare krävas en anpassning av indelningen i frötäktområden och härkomstzoner till de regler som gäller inom EG. EG:s nuvarande bestämmelser för försäljning av frö från fröplantager skulle påverka handeln med frö från hybridplantager negativt. EG ställer slutligen större krav på dokumentation och kontroll av skogsodlingsmaterial än vad vi gör i Sverige. För att våra regler skall överensstämma med EG:s skulle det krävas ändringar i skogsvårdsförordningen i fråga om bl.a. införseltillstånd och handel. Det pågår emellertid diskussioner inom såväl EG som OECD som kan komma att leda till sådana ändringar i EG:s regelverk att en anpassning av våra regler skulle underlättas. Frågan har också uppmärksamats i det nordiska samarbetet. Mot denna bakgrund finner jag att frågan får tas upp på nytt i ett senare sammanhang.

Röjning och gallring av skog

Mitt förslag: Skyldigheten för skogsmarkens ägare att röja och gallra i skogen tas bort.

Kommitténs förslag överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna ansluter sig i allmänhet till kommitténs förslag. Negativa till förslaget att slopa röjningsskyldigheten är Skogsstyrelsen, länsstyrelserna i Uppsala, Västernorrlands och Norrbottens län samt Svenska skogsarbetareförbundet. Flertalet av länsstyrelserna och Tjänstemännens centralorganisation vill ha kvar både röjnings- och gallringsplikten.

Skälen för mitt förslag: Enligt skogsvårdslagen skall röjning av plantskog eller ungskog ske, när skogen är så tät eller av sådan beskaffenhet i övrigt att produktionen av värdefullt virke väsentligt hämmas. I vissa fall kan röjningen få ersättas av gallring. Vidare föreskrivs i lagen att gallring skall ske när skogen är så tät att produktionen av värdefullt virke väsentligt hämmas.

Kravet på röjning, som i vissa fall kan ersättas av gallring, infördes till en början i syfte att förbättra beståndsvården. År 1983 infördes krav på gallring i syfte att förbättra industrins virkesförsörjning. Den utvärdering som kommittén har gjort visar att röjnings- och gallringsaktiviteten ökade kraftigt under 1980-talet.

En ökad frihet för markägaren i valet av skogsskötselmetoder gynnar generellt sett den biologiska mångfalden. Eftersom röjning och gallring bidrar till att beståndets framtida karaktär och utveckling fastläggs på ett mycket tidigt stadium, innebär en reglering att den önskvärda variationen i framtidens skogar begränsas. Markägaren bör enligt min mening ges större möjlighet att själv avgöra när åtgärder skall sättas in för att påverka beståndets utveckling.

Statliga bidrag, skogsvårdsorganisationens intensifierade rådgivning samt förbättrad lönsamhet och goda priser på massaved har sannolikt i större utsträckning än lagstiftningen bidragit till den nyssnämnda ökade aktiviteten.

Enligt min mening behövs det inte någon lagreglerad skyldighet för att förmå skogsägarna att också i fortsättningen röja och gallra i tillräcklig omfattning. Dagens röjning och gallring, som bestäms av bl.a. marknadssituationen, överensstämmer med vad som oberoende av lagstiftning varit brukligt bland skogsägare i allmänhet. Mot den bakgrunden föreslår jag att skogsvårdslagens regler om skyldighet att röja och gallra tas bort. Den skyldighet att vårda plantskogar som följer av skogsvårdslagens regler om anläggning av ny skog skall däremot fortfarande gälla.

5.4 Avverkning av skog

Mitt förslag: Skogsvårdslagens bestämmelser om tillåtna avverkningsformer ändras för att markera att slutavverkning kan innebära också andra huggningssätt än kalavverkning.

Lagens övriga avverkningsregler, som kräver att viss slutavverkningsålder uppnåtts, som begränsar slutavverkningen till viss högsta areal och som kräver att slutavverkning sker på viss minsta areal ersätts av

1. ett förenklat skydd mot avverkning för den yngre skogen,
2. ett förenklat ransoneringskrav.

Kommitténs förslag: Kommittén föreslår att alla de nu berörda avverkningsreglerna slopas med undantag för ett ransoneringskrav för storskogsbruket.

Remissinstanserna är i allmänhet positiva till en avreglering med det undantaget att en betydande remissopinion vill behålla ett skydd mot att yngre skog slutavverkas. Till de remissinstanser som vill behålla ett skydd för den yngre skogen hör Skogsstyrelsen som dessutom vill behålla dels det nuvarande kravet att en avverkning skall främja skogens utveckling eller vara ändamålsenlig för anläggning av ny skog, dels behålla ett mera vidsträckt ransoneringskrav än det kommittén föreslår.

Skälen för mitt förslag: Skogsvårdslagens avverkningsbestämmelser inleds med en regel som innebär att avverkning på skogsmark inte får ske i någon annan form än som röjning eller gallring som främjar skogens utveckling eller som slutavverkning som är ändamålsenlig för anläggning av ny skog.

Jag delar så till vida kommitténs uppfattning att markägarna bör få en ökad frihet att själva avgöra hur och när en avverkning skall ske.

Även i fortsättningen måste det förutsättas att avverkning kommer att ske i två huvudformer. Den ena formen, röjning eller gallring, syftar till att vårda

ett skogsbestånd. Den andra, avverkning av slutavverkningsmogna träd, syftar till ett värdeuttag ur skogen och åtföljs normalt av återväxtåtgärder i någon form.

Det bör liksom hittills av skogsvårdslagen framgå att avverkning får ske om den främjar skogens utveckling. Därmed avses att avverkningen sker antingen som röjning eller som gallring. Det innebär självfallet inte något hinder mot att sådana nya röjnings- eller gallringsformer som är eller kommer att anses som vetenskapligt beprövade används. I den mån det behövs tillämpningsföreskrifter får dessa alltså anpassas successivt till utvecklingen.

När så gäller avverkning av slutavverkningsmogna träd gäller i dag att endast slutavverkning som är ändamålsenlig för anläggning av ny skog accepteras. Som sådan slutavverkning godtas även s.k. fjällskogsblädning. Bortsett från fjällskogsblädningen kan begreppet slutavverkning sägas vara identiskt med kalavverkning, med eller utan kvarlämnande av fröträd. Kommittén har förordat att även andra former av avverkning skall accepteras som slutavverkning.

För egen del anser jag att avverkningen av slutavverkningsmogna träd, oavsett vilken form den får, liksom hittills skall vara ändamålsenlig för återväxten av ny skog. Endast då kan vi tillgodose behovet av ett långsiktigt, bärkraftigt skogsbruk. När det gäller formerna för avverkningen är jag enig med kommittén att nya sådana bör få användas, inte minst mot bakgrund av det miljömål som jag har föreslagit. Det bedrivs för närvarande ett omfattande forsknings- och utvecklingsarbete när det gäller sådana avverkningsformer främst med den inriktningen att de skall vara särskilt ändamålsenliga för naturvården. Syftet kan t.ex. vara att skapa nya naturvärden, föryngra genom brand efter avverkning, utnyttja virkesproduktionen i olika biotoper och samtidigt ta miljöhänsyn, avverka s.k. brandrefugier så att känsliga arter klarar sig, lära sig förena ekonomi och naturvård och på sikt minska behovet av reservat. Man har kommit olika långt på olika områden. Efter hand som metoderna har utvecklats och kan anses beprövade bör de kunna godtas som avverkningsform. Detta bör ske i de föreskrifter till lagen som fortlöpande anpassas till ändrade förhållanden. Givetvis måste det finnas formella möjligheter för skogsmyndigheten att medge sådana försök som är nödvändiga som underlag för denna utveckling. Målet är sålunda att på sikt få fram de avverkningsformer som ger en önskvärd variation i skogen och frihet för skogsägaren.

Den ändrade inriktning i fråga om nya avverkningsformer som jag nu har beskrivit bör komma till uttryck i lagen. Den ändringen bör göras att det nuvarande kravet på ändamålsenlighet för återväxten av ny skog bör knytas till varje avverkning som inte har till syfte att främja skogens utveckling, dvs. röjning eller gallring. Det innebär att begreppet slutavverkning tas bort ur bestämmelsen.

Enligt de nuvarande reglerna får skog inte slutavverkas förrän den uppnått en viss lägsta ålder. Lagstiftningen har utformats med utgångspunkt i att omloppstider som ger så hög virkesproduktion som möjligt skall tillämpas. Den-

na strävan har gett till resultat detaljerade huvudregler kompletterade med en rad undantag. Undantagsbestämmelserna medger att föreskrivna lägsta avverkningsåldrar underskrids med upp till 20 % i vissa angivna fall, bl.a. när beståndet har omfattande storm-, insekts- eller torkskador eller är kraftigt röt-skadat.

Jag delar i och för sig uppfattningen att skogsägarna i allmänhet, oavsett regelverk, kommer att inrikta de slutliga avverkningarna i ett bestånd till att avse skog av sådan ålder att avverkningarna ger störst ekonomiskt utbyte. Det behövs emellertid, som ett stort antal remissinstanser framhållit, ett skydd mot exploaterande slutavverkningar. Ett skydd med det syftet bör emellertid kunna åstadkommas med betydligt enklare regler än de nuvarande. Regler om den lägsta tillåtna slutavverkningsålder som inte inriktas mot så hög produktion som möjligt, utan endast skall tjäna som ett skydd för den yngre skogen, kan göras enklare och ges mera generell räckvidd. En riktlinje för att bestämma de avverkningsåldrar som bör gälla i framtiden kan vara att reducera de nu gällande åldrarna med 25 %. Därigenom uppnås den betydande förenklingen att de nuvarande undantagsreglerna inte längre behövs. Särskilda bedömningar kan dock behöva göras i fråga om ädellövskog. Jag föreslår därför att det i lagen tas in ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att till skydd för den yngre skogen föreskriva att trädbestånd under en viss ålder inte får avverkas.

Skogsvårdslagens nuvarande bestämmelser ställer krav både på viss ransonerings av den avverkningsmogna skogen och på viss minsta slutavverkning. Syftet med bestämmelserna är att på varje brukningsenhet, med undantag för de minsta, främja en jämn åldersfördelning. Av dessa bestämmelser finns det, enligt kommitténs mening, skäl att behålla det nuvarande ransoneringskravet för storskogsbruket. Jag delar denna uppfattning. Begränsningen bör, som kommittén har föreslagit, gälla för brukningsenheter som är större än 1 000 ha skogsmark.

Jag anser emellertid, i likhet med Skogsstyrelsen, att det finns skäl att utöver det nu angivna kravet för storskogsbruket behålla ett förenklat ransoneringskrav också för brukningsenheter större än 100 ha skogsmark. För sådana brukningsenheter bör gälla att en avverkning skall begränsas om den skulle leda till att mer än hälften av brukningsenheten kommer att bestå av kalmark och skog yngre än 20 år. En sådan regel motiveras inte minst av kravet på långsiktig hushållning och de krav som bör ställas med hänsyn till det nya miljömålet för skogsbruket.

Det nuvarande kravet på viss slutavverkning bör, som utredningen föreslagit, slopas.

Min bedömning: Bestämmelserna i skogsvårdslagen till skydd mot insektshärjningar behålls oförändrade.

Kommitténs bedömning överensstämmer med min bedömning.

Remissinstanserna: Positiva till kommitténs bedömning är Länsstyrelsen i Södermanlands län, Naturskyddsföreningen och Sveriges häradsallmänningsförbund. Negativa eller tveksamma till att föreskrifterna ändras är Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen i Kopparbergs län, Skogsägarnas riksförbund och Skogsarbetareförbundet.

Skälen för min bedömning: I skogsvårdslagen finns ett bemyndigande som ger stöd för föreskrifter om bekämpning av insektshärjningar i skog och om olika åtgärder för att motverka uppkomsten av yngelhärdar. De sistnämnda föreskrifterna innebär bl.a. en skyldighet att upparbeta skadad skog, att iakttä restriktioner när det gäller att lämna kvar hyggesavfall, att forsla ut virke ur skogen och att lagra virke på visst sätt.

Efter de stora stormfällningarna av skog i Syd- och Mellansverige i slutet av 1960-talet drabbades främst granskogarna av omfattande insektsangrepp. Åtskilliga miljoner kronor satsades av staten och skogsägare för att bekämpa härjningarna. Samtidigt blev det alltmer tydligt att det krävs god planering och stor försiktighet i samband med avverkning och lagring av virke för att undvika insektsskador. Detta är bakgrunden till att bestämmelser om insektshärjning infördes i skogsvårdslagstiftningen i slutet av 1970-talet.

I likhet med kommittén anser jag att nu gällande bestämmelser bör behållas. Även om vi för närvarande inte upplever några större problem med insektsskador är det inte uteslutet att uppmjukade rutiner leder till förnyade angrepp framöver. I ett avseende visar emellertid nya kunskaper att en förändring av föreskrifterna i lagstiftningen bör göras. En mängd växter och djur är beroende av död eller döende ved för sin överlevnad. Behovet av att lämna död och döende ved samt döda träd i skogen med hänsyn till naturvården bör därför tillgodoses bättre i framtiden. Det bör också vara möjligt att höja gränsen för högsta antal träd som får lämnas kvar i skogen efter avverkning eller stormfällning.

Föreskrifterna skall liksom hittills gälla även på mark som inte är skogsmark.

Det bör uppdras åt Skogsstyrelsen att göra en översyn av föreskrifterna i enlighet med vad jag nu har anfört. I sammanhanget vill jag också nämna att jag har för avsikt att i likhet med kommittén föreslå att det statliga stödet till insektsbekämpning slopas.

Mitt förslag: Skogsvårdslagens bemyndigande att meddela föreskrifter om den hänsyn som skall tas i skogsbruket till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen ändras i två avseenden. För det första utökas paragrafens exempel på hänsynstaganden med krav på kvarlämnande av enskilda träd och med angivande av ytterligare en åtgärd i skogsbruket, nämligen gödsling. För det andra skall hänsynsföreskrifterna inte bara gälla vid skötseln av skog utan också gälla till skydd för skogliga impediment.

För att sanktion i någon form skall kunna utdömas skall också i fortsättningen krävas att skogsvårdsmyndigheten i ett föreläggande har angett vilka hänsyn som skall tas. Tillsynsbestämmelserna ändras emellertid så att föreläggande får meddelas omedelbart om det behövs för att bevara natur- eller kulturmiljövården.

Straffreglerna skärps så att påföljden vid överträdelse kan bli böter eller fängelse i högst sex månader.

Ädellövskogslagens bestämmelser förs i stort sett oförändrade över till skogsvårdslagen. Den ändringen görs att Skogsvårdsstyrelsen i stället för länsstyrelsen fattar beslut i frågor om att ta mark i anspråk för annat ändamål än ädellövskogsbruk och i fråga om trädslagsbyte från ädellövskog till annat trädslag. Sådana beslut bör föregås av samråd med länsstyrelsen.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med mitt förslag, frånsett mitt förslag som syftar till förelägganden i ett ökat antal fall samt förslaget till skärpning av straffreglerna.

Kommittén har vidare föreslagit att det i föreskrifterna tas in en skyldighet för markägaren att i samband med slutavverkning lämna minst tio äldre träd på varje hektar.

Kommitténs förslag i fråga om ädellövskogen överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Skogsstyrelsen, flertalet länsstyrelser, Naturskyddsföreningen, Tjänstemännens centralorganisation och Boverket efterlyser effektiva sanktioner för brott mot hänsynsreglerna. Bl.a. länsstyrelserna i Malmöhus, Södermanlands, Kopparbergs och Norrbottens län anser att föreläggande bör kunna meddelas utan föregående rådgivning. Länsstyrelsen i Stockholms län framhåller att straffsatsen böter är för låg. Länsstyrelsen i Kalmar län och Skogsindustrierna anför att samma förtroende bör gälla i fråga om miljöhänsyn som i fråga om att uppfylla produktionsmålet och att detaljreglering bör undvikas.

Remissinstanserna är i allmänhet positiva till att det skall lämnas kvar ett antal träd vid slutavverkning, men anser att utformningen av föreskrifterna måste göras mer flexibel och funktionell.

Remissinstanserna har inte haft andra synpunkter i fråga om ädellövskogen än att bevarandet av sådan skog bör uppmärksammas mer än vad som hittills har skett.

Skälen för mitt förslag:

Nuvarande regler om hänsyn till naturvärden och den kritik som riktas mot dem

I skogsvårdslagen finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om den hänsyn som skall tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötseln av skog. I bemyndigandet anges som exempel föreskrifter om hyggens storlek och utläggning, beståndsanläggning, kvarlämnande av trädsamlingar, dikning och skogsbilvägars sträckning. Regeringen har i skogsvårdsförordningen överlåtit till Skogsstyrelsen att meddela de föreskrifterna.

Var och en som ägnar sig åt skötsel av skog är i och för sig skyldig att iaktta de av Skogsstyrelsen meddelade föreskrifterna. Någon sanktion vid överträdelser och försummelser kommer emellertid i fråga bara under förutsättning att Skogsvårdsstyrelsen i ett föreläggande angett i vilka avseenden föreskrifterna skall iakttas. Föreläggandet kan förenas med vite. Har så inte skett kan i stället bötesstraff utdömas. Ett föreläggande får dock meddelas först sedan det har visat sig att myndighetens råd och anvisningar inte har följts. Bara i brådskande fall eller när det annars finns särskilda skäl får ett föreläggande meddelas omedelbart.

Bestämmelserna om den naturvårdshänsyn som skall tas vid skötseln av skog har kritiserats för att de inte är tillräckliga för att effektivt skydda viktiga naturvärden. Det hävdas att det finns ett gap mellan skogsvårdslagstiftningens regler och naturvårdslagens skyddsregler och att de förstnämnda reglerna inte tillämpas i den omfattning som lagstiftningen ger utrymme för. Den utvärdering som kommittén har låtit göra visar att skogsbruket som helhet inte har nått upp till den hänsynsnivå som lagen kräver. Det anses också vara så att det, även om en fullständig efterlevnad av dagens regler skulle uppnås, vore otillräckligt för att mot bakgrund av nuvarande kunskap tillgodose behovet av skydd för särskilda naturvärden.

En del av kritiken mot de nuvarande reglerna gäller det förhållandet att någon direkt sanktion inte är knuten till skogsvårdslagstiftningens naturvårdsföreskrifter.

Bristerna i den nuvarande regleringen kan följaktligen sägas gälla dels det förhållandet att föreskrifterna i just skogsvårdslagen inte i alla avseenden tillgodoser skyddsbehovet, dels den omständigheten att sanktionsbestämmelserna inte är tillräckliga. För att på ett effektivt sätt kunna uppnå det föreslagna miljömålet måste sålunda bestämmelserna i skogsvårdslagen om natur- och kulturmiljöhänsyn och tillsynen samt föreskrifterna kompletteras. Hänsynsreglerna måste tillämpas bättre än i dag. I det följande behandlar jag först frågan

om sanktioner och därefter föreskrifternas innehåll. Slutligen tar jag upp utredningens förslag om ett särskilt skydd för de skogliga impedimenten samt skyddet av ädellövskogen.

Prop. 1992/93:226

Sanktionerna

Jag vill inledningsvis erinra om vad jag har anfört i det föregående om hur skyddet för naturvårdens intressen är upplagt (avsnitt 4.2). Skogsvårdslagstiftningen utgör sålunda inte det enda medlet för att i skogsbruket uppnå ett skydd för och hänsyn till naturvårdens intressen. Naturvårdslagens regler angående bl.a. markavvattning, samrådspliktiga arbetsföretag och det nya biotopskyddet liksom bestämmelserna om naturvårdsområden, naturreservat och nationalparker måste också ses som viktiga inslag i skogspolitiken.

Det gäller inte minst med den ökade tyngd som miljöfrågorna enligt mitt förslag bör ges. En dubbling av naturvårdslagens bestämmelser genom att föra in dem också i skogsvårdslagen ser jag som onödig.

Av särskild betydelse i detta sammanhang är det nya biotopskyddet enligt naturvårdslagen. Avsikten är att detta skydd till en del skall bestå av generella regler som, om de överträds direkt, kommer att omfattas av naturvårdslagens straffbestämmelser. Därigenom åstadkoms mycket av den reglering som har efterlysts av många remissinstanser.

Jag har övervägt om inte en direkt straffpåföljd borde knytas också till vissa av skogsvårdslagstiftningens hänsynsföreskrifter. Jag har emellertid funnit att en sådan ordning är svår att förena med rättssäkerhetens krav. Med hänsyn till den mångformighet som präglar förhållandena i skogsbruket är det vanskligt att dra upp en skarp gräns mellan det tillåtna och det otillåtna, särskilt som frågan i regel kommer att aktualiseras sedan en åtgärd redan är vidtagen. Jag har i stället stannat för att föreslå en ändring i skogsvårdslagens tillsynsbestämmelser för att den vägen utsträcka sanktionerna mot överträdelser av naturvårdsföreskrifterna.

Under den senaste tioårsperioden har antalet förelägganden och förbud uppgått till i genomsnitt drygt 460 per år, medan antalet råd och anvisningar uppgått till i genomsnitt drygt 27 000 om året. Antalet domstolsavgöranden om böter eller viten var under samma period ca 70. Av det totala antalet råd och anvisningar som utfärdades 1991/92 avsåg 13 % skogsvårdslagens hänsynsbestämmelser. Bakom detta ligger dels att skogsvårdsorganisationen i stor utsträckning bygger sin tillsyn på rådgivning enligt de intentioner som gäller sedan länge, dels att förbud och förelägganden normalt får meddelas först sedan det visat sig att myndighetens råd och anvisningar inte följts.

En viktig uppgift för skogsvårdsorganisationen nu och i framtiden är tillsynen över efterlevnaden av skogsvårdslagen. Myndigheten bör även fortsättningsvis i linje med traditionen inom skogspolitiken i första hand genomföra tillsynen med hjälp av råd. Av de utvärderingar som har gjorts av skogsvårdslagen framgår att efterlevnaden varit god utom just vad avser naturvårdshänsynen. Man har inte på frivillig väg uppnått det skydd som åsyftas med

naturvårdsföreskrifterna. Starkare styrmedel behövs därför för att tillgodose den grundläggande hänsyn som skogsvårdslagen är avsedd att reglera.

Mot bakgrund av att miljömålet och produktionsmålet nu jämföras måste hänsynsreglerna ges en väsentligt starkare ställning i lagstiftningen. Erfarenheterna från 1980-talet pekar på att skogsvårdsorganisationen bör ges möjlighet att meddela bindande beslut om hänsynstagande i enskilda fall, utan att först behöva ge råd och anvisningar. Direkta förelägganden är i annan naturvårdslagstiftning det vanliga förfarandet. Jag föreslår mot denna bakgrund att skogsvårdslagens bestämmelser ändras så att förelägganden får meddelas omedelbart om det behövs för att bevara natur- eller kulturmiljövärden. I övriga fall bör liksom hittills som huvudregel gälla att ett föreläggande föregås av råd till den berörde.

I det följande kommer jag att föreslå att skogsägarna i avverkningsanmälan skall ange vad de avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen i samband med avverkningen. Dessa uppgifter i avverkningsanmälan kommer att bli ett betydelsefullt underlag för att avgöra om ett direkt föreläggande om naturvårdshänsyn behövs. Skogsmyndighetens personal har också redan i dag en god lokal kännedom om olika skogsägars intressen och möjligheter till naturvårdsåtgärder. Personalen har dessutom stor kännedom om var höga naturvärden finns lokalt och kan därigenom verksamt bidra till en bättre efterlevnad av de hänsynskrav som numera måste ställas.

För närvarande gäller att avverkningsanmälan skall göras minst en månad innan avverkningen påbörjas. Inom områden som länsstyrelsen angett särskilt skall anmälan göras senast två månader före avverkningen. För att ge ökat tidsutrymme för skogsmyndighetens handläggning av naturvårdsfrågorna bör, enligt min mening, den generella anmälningstiden utsträckas till sex veckor. Det är självfallet viktigt att myndighetens handläggning planeras så att ett föreläggande, när sådant behövs, delges skogsägaren i god tid före avverkningen. Jag avser att senare återkomma till regeringen med förslag till föreskriftsändringar i det här avseendet.

I den mån ett föreläggande inte har förenats med vite leder en överträdelse av föreläggandet som nämnts till straffansvar. Enligt skogsvårdslagen föreskrivs som straffpåföljd enbart böter. Jag delar uppfattningen att det bör markeras att överträdelser av skogsvårdslagstiftningens bestämmelser är av allvarlig karaktär, inte minst när överträdelserna rör naturvårdshänsynen. Vid den sammanföring av skogsvårdslagen och ädellövskogslagen som jag förordar är det därför naturligt att utforma den gemensamma straffbestämmelsen i enlighet med vad som för närvarande gäller enligt ädellövskogslagen, dvs. att påföljden kan bestämmas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Innehållet i skogsvårdslagens naturvårdsföreskrifter

Jag vill erinra om kommitténs analys av måluppfyllelsen i den nuvarande skogspolitiken. Skogspolitiken har lett till ett skogstillstånd med en hög vir-

kesproduktion samtidigt som möjligheterna att ytterligare öka produktionen är goda. När det gäller miljöfrågorna har skogspolitiken inte lyckats lika väl. Jag delar i stort denna uppfattning även om jag, i likhet med kommittén, vill peka på att medan produktionsmålet legat fast under 1980-talet så har en viss målförskjutning ägt rum i fråga om naturvården.

Som ett viktigt led i den svenska uppföljningen efter Rio-konferensen kommer s.k. landstudier inom de olika sektorerna att utföras. På skogens område kommer Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och Lantbruksuniversitetet att medverka i detta arbete. Ett av huvudsyftena är att utarbeta en handlingsplan för bevarande och utveckling av skogsresurserna i vid mening genom att kartlägga vilka problem som finns och vad som redan nu görs åt dem. De ekonomiska konsekvenserna av och kostnaderna för bevarande av biologisk mångfald kommer också att beräknas i detta sammanhang.

Enligt min mening behövs för närvarande inte några ändringar i skogsvårdslagstiftningens hänsynsregler annat än i ett par avseenden. Betydelsen av att gamla träd lämnas kvar vid avverkningar som boträd och av hänsyn till den lägre faunan står alltmer klar. Det gäller både levande och döda träd samt delar av träd. I enlighet med vad jag har anfört i det föregående bör begränsningar kunna föreskrivas i fråga om gödsling av skogsmark. Möjligheten att reglera detta bör markeras tydligare i lagstiftningen. I bemyndigandet för regeringen, eller efter regeringens bestämmande Skogsstyrelsen, att utfärda föreskrifter om naturvårdshänsyn bör exemplifieringen utökas till att omfatta även kvarlämnande av gamla träd och gödsling.

En utökad reglering av naturvårdshänsynen kan i och för sig anses strida mot den allmänna inriktningen mot avreglering som jag har förordat. Jag anser emellertid att de skärpningar som jag här föreslår är nödvändiga. Där emot är jag inte beredd att förorda ett omfattande system av regionalt anpassade bestämmelser som skulle bli följden av vad vissa remissinstanser har förordat. Självfallet måste vid tillämpningen av föreskrifterna en regional och lokal anpassning ske för att uppnå syftet med föreskrifterna.

Staten bör i enlighet med vad jag har förordat i det föregående inrikta sin verksamhet på att förbättra miljökunskapen hos skogsägare och andra som är verksamma i skogsbruket. Ytterligare krafter måste alltså sättas in på utbildning och rådgivning. Erfarenheterna från kampanjen Rikare skog som har initierats av Skogsstyrelsen och som har bedrivits med stor framgång de senaste åren bör därvid kunna utnyttjas. Det är inte minst viktigt att i det sammanhang-
et utnyttja den lokala expertisen i de ideella naturvårdsorganisationerna.

På forskningens område pågår det i Sverige en rad försök som syftar till att finna konkreta former för vad man kan kalla ett ekologiskt skogsbruk. Jag har tidigare utvecklat detta i samband med min motivering till mitt förslag till nya avverkningsregler.

De skogliga impedimentens virkesproduktion nyttjas i mycket liten utsträckning. För närvarande begränsar sig skogsägarnas intresse för impedimenten huvudsakligen till att utnyttja enstaka från förädlingssynpunkt värdefulla träd samt att avverka till husbehov.

Impedimenten fyller emellertid andra viktiga funktioner. De har i många fall höga naturvärden och bidrar till variationen i skogsekosystemen, de ingår som en del av vattenhushållningen och fungerar som kvävefällor, de producerar renbete och bär, de är värdefulla miljöer för friluftslivet och de är ofta vackra inslag i landskapsbilden. Enligt min bedömning bör därför den naturliga karaktären hos de skogliga impedimenten bibehållas.

Som jag har redovisat i avsnittet om skogsmarksbegreppet är skogsvårdslagens naturvårdsbestämmelser inte knutna till viss mark, utan gäller alla åtgärder vid skötsel av skog som kan vara till men för naturvårds- och kulturmiljövårdsintressena. Det innebär att de skogliga impedimenten omfattas av ett visst skydd redan med gällande föreskrifter. Vid skötseln av skog får inte några åtgärder vidtas som skadar naturvärdena på angränsande impediment. Åtgärder som enbart inriktar sig på skogen eller marken inom ett impediment omfattas däremot inte av de nuvarande naturvårdsföreskrifterna i skogsvårdslagen, eftersom det då inte är fråga om skötsel av skog. För att åstadkomma ett mera fullständigt skydd för de skogliga impedimenten bör därför ett nytt bemyndigande införas i skogsvårdslagen som ger stöd för föreskrifter om förbud mot avverkning och andra skogsbruksåtgärder på dessa marker.

Föreskrifterna bör kunna avse förbud mot slutavverkning, återväxtåtgärder, röjning och gallring. Även produktionshöjande åtgärder såsom gödsling och skogsodling med främmande trädslag bör kunna förbjudas genom föreskrifterna.

Ädellövskogen

Den totala arealen ädellövskog uppgår till ca 170 000 ha. Behovet av skydd för ädellövskogen är väldokumenterat, bl.a. genom den utveckling den hade före ädellövskogslagens tillkomst år 1984. Ädellövskogslagen har uppfyllt målet att bibehålla andelen ädellövskog. Minskningen av arealen ädellövskog har upphört. Däremot har avsättningarna av ädellövskog som naturreservat varit få. Sådana avsättningar är ett viktigt komplement till ädellövskogslagens skyddsbestämmelser. Detta betonades i 1984 års beslut om lagen. Ädellövskogens lönsamhet är från produktionssynpunkt ofta låg. Det kan vara svårt att uppnå en lyckad föryngring av dessa bestånd till en rimlig kostnad. Statliga bidrag lämnas därför för åtgärder som behövs för att trygga återväxten.

Jag föreslår, i likhet med kommittén, att ädellövskogslagens bestämmelser flyttas över till skogsvårdslagen. Därmed skapas en bättre överblick över de bestämmelser som reglerar skogsbruket. En sådan åtgärd är också i överensstämmelse med sektorsansvaret för skogsvårdsmyndigheten.

Skogsvårdsstyrelsen har i dag den huvudsakliga tillsynen över ädellövskogslagen. När det gäller att ta mark i anspråk för annat ändamål än ädellövskogsbruk samt trädslagsbyte från ädellövskog till annat trädslag skall tillstånd dock inhämtas från länsstyrelsen. Dessa beslut bör i enlighet med det ökade sektorsansvaret i fortsättningen fattas av Skogsvårdsstyrelsen. Besluten bör föregås av samråd med länsstyrelsen.

Vid nyplantering av ädellövskog på jordbruksmark inom omställningsprogrammet måste det vara möjligt att, om ädellövskogsplanteringen misslyckas, ge markägaren möjlighet att övergå till annat trädslag än ädellöv. Stöd för medgivande här till finns i ädellövskogslagen.

5.7 Miljökonsekvensbeskrivningar

Mitt förslag: En ny bestämmelse införs i skogsvårdslagen som ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer befogenhet att föreskriva att miljökonsekvensbeskrivningar skall finnas. Beskrivningen skall möjliggöra en bedömning av vilken inverkan som nya metoder för skogens skötsel och skogsodlingsmaterial har på miljön. Föreskrifterna får innebära att miljökonsekvensbeskrivningen skall upprättas av den som avser att använda metoden eller skogsodlingsmaterialet.

Kommitténs förslag: Kommittén anser att behovet av miljökonsekvensbeskrivningar i skogsbruket är ringa.

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna delar inte kommitténs bedömning att behovet av miljökonsekvensbeskrivningar skulle vara litet. Några länsstyrelser och Skogsstyrelsen förordar att bestämmelser om miljökonsekvensbeskrivningar tas in i skogsvårdslagen. Naturvårdsverket instämmer såvitt avser nya skogsbruksmetoder. Vattenfall AB refererar till egna erfarenheter som visar att miljökonsekvensbeskrivningar kan vara ett mycket bra hjälpmedel.

Skälen för mitt förslag: Miljöpåverkande åtgärder som vidtas inom skogsbruket är i vissa fall tillståndspliktiga. Exempel på sådana åtgärder är markavvattningsföretag som är tillståndspliktiga enligt 18 § naturvårdslagen, slutavverkning i fjällnära skog, i svårföryngrad skog och i skyddsskog samt trädslagsbyte i ädellövskog. Andra arbetsföretag kan omfattas av samrådsbestämmelsen i 20 § naturvårdslagen. Bestämmelsen avser arbetsföretag som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön. Dit hör skogsplantering på nedlagd åkermark, slutavverkning i orörd skog, hyggesplöjning, omföring av lövskog till barrskog och anläggning av vägar. Enligt 25 § naturvårdsförordningen skall en miljökonsekvensbeskrivning inges i samband med ansökan om tillstånd för markavvattningsföretag eller anmälan om samråd, om det behövs i det enskilda fallet. Denna bestämmelse har utfärdats med stöd av 5 kap. 2 § lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. (naturresurslagen).

Enligt den lagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva att det i ärenden enligt de lagar som är anknutna till naturresurslagen skall upprättas en miljökonsekvensbeskrivning. En sådan beskrivning skall möjliggöra en samlad bedömning av en planerad anläggnings, verksamhets eller åtgärds inverkan på miljön, hälsan och hushållningen med naturresurser och skall bekostas av den som ansvarar för verksamheten eller den som skall vidta åtgärden i fråga. Redan i dag kan alltså miljökonsekvensbeskrivningar krävas för skogsbruksåtgärder som väsentligt kan ändra naturmiljön. Skogsvårdslagen har dock inte knutits till naturresurslagen och bestämmelser om särskilda miljökonsekvensbeskrivningar för skogsbruket kan därför inte utfärdas med stöd av naturresurslagen.

Skogsstyrelsen har i sina föreskrifter till skogsvårdslagen angett olika begränsningar i användningen av skogsbruksmetoder och skogsodlingsmaterial, bl.a. i syfte att minska riskerna för negativ miljöpåverkan. I föreskrifterna till bestämmelsen om naturvårdshänsyn anges således att om oprövade brukningsmetoder aktualiseras, bör miljöeffekterna av dem klarläggas innan de tas i praktiskt bruk. I föreskrifterna till bestämmelsen om skogsodlingsmaterial anges bl.a., såvitt avser främmande trädslag, att skogsodling med sådant material får ske endast om det inte medför någon påtaglig olägenhet från allmän miljösynpunkt. Något formellt krav på miljökonsekvensbeskrivningar finns dock inte i skogsvårdslagstiftningen, varken vid införande av nya metoder eller vid användning av främmande trädslag.

Kommittén anser att det skulle medföra svårigheter att i skogsvårdslagen införa krav på miljökonsekvensbeskrivningar för varje ny och oprövad skogsbruksmetod, eftersom det skulle ställa krav på en omfattande kontroll av en mängd enskilda skogliga åtgärder. Först när en ny metod eller ett nytt material är avsett att användas i större, yrkesmässig omfattning kan det vara motiverat med en särskild reglering. Om en ny skogsbruksmetod får någon omfattning, bör den enligt kommittén komma att omfattas av regeln i 20 § naturvårdslagen om samråd. Det är därför inte nödvändigt att införa särskilda regler om miljökonsekvensbeskrivningar för att kontrollera om nya skogsbruksmetoder skadar miljön. Enligt kommittén bör det vidare vara möjligt att inom ramen för nuvarande bestämmelser om skogsodlingsmaterial på ett tillfredsställande sätt övervaka att nytt material miljöprövas innan det får kommersiell användning. Det är enligt kommitténs mening inte rimligt att en enskild skogsägare skall behöva bekosta en beskrivning av konsekvenserna av nytt odlingsmaterial. Denna uppgift måste åligga skogsvårdsmyndigheten.

För egen del kan jag inte dela kommitténs uppfattning. Jag har i det föregående redogjort för min syn på sektorsansvaret och medlen i skogspolitiken och vill nu ytterligare anföra följande.

De areella näringarna har fått en allt större inverkan på miljön under senare år. Konsekvensbedömningar har en naturlig förankring i skogsbruket, men har tidigare mest rört den direkta skogliga produktionen och de faktorer som har gynnat eller missgynnat den. Under 1980-talet har även andra slag av konsekvensbedömningar kommit in i bilden, såsom luftföroreningarnas på-

verkan och bibehållandet av en biologisk variation i skogsekosystemen. I den av Sverige nyligen undertecknade konventionen om biologisk mångfald ställs krav på miljökonsekvensbeskrivningar av aktiviteter som har en negativ effekt på den biologiska mångfalden. Konventionen kräver också att införsl av främmande arter förhindras eller kontrolleras. Jag anser att tiden nu är mogen att införa krav på miljökonsekvensbeskrivningar i skogsvårdslagen.

Miljökonsekvensbeskrivningar bör krävas för nya metoder och skogsodlingsmaterial vars miljöeffekter och långsiktiga hushållningseffekter inte är klarlagda. En förutsättning för att sådana miljökonsekvensbeskrivningar skall kunna krävas bör dock vara att verksamheten avses pågå i någon nämnvärd omfattning eller skall utföras i miljöer som är särskilt känsliga. Miljökonsekvensbeskrivningar bör också krävas för storskaliga kalkningsprogram. För tidigare opövat skogsodlingsmaterial bör det vara fråga om yrkesmässig användning.

Skogsstyrelsen bör kunna besluta att miljökonsekvensbeskrivningar skall utföras i den utsträckning som behövs. Beskrivningarna bör ges det innehåll som myndigheten beslutar om i varje enskilt ärende. De ärenden som åsyftas kan vara frågor om dispens från ett förbud att använda främmande skogsodlingsmaterial eller om meddelande av föreskrifter om vilka avverkningsmetoder som skall vara tillåtna. Det kan också bli aktuellt att myndigheten ombesörjer att en konsekvensbeskrivning genomförs utan anknytning till något särskilt ärende. Länsstyrelsen bör, liksom när det gäller miljökonsekvensbeskrivningar inom övriga samhällssektorer, få tillfälle att yttra sig.

En viktig fråga i sammanhanget är vem som skall svara för miljökonsekvensbeskrivningarna. Som tidigare nämnts bekostas enligt gällande regler miljökonsekvensbeskrivningar av den som ansvarar för verksamheten eller den som skall vidta åtgärden. Till skillnad mot flera av de sektorer som nu omfattas av miljökonsekvensbeskrivningar finns inom skogsbruket en stor spridning av aktörer från en enskild skogsägare med bara några få hektar skog till mycket stora bolag med avsevärda skogsinnehav. Mot den bakgrunden och med hänsyn till vad jag nyss har anfört om vilka åtgärder beskrivningarna skall avse bör det finnas möjlighet till en fördelning av kostnaderna. I vissa fall är det rimligt att miljökonsekvensbeskrivningarna utförs och bekostas helt och hållet av den enskilde. Detta kan bli aktuellt för större skogsbolag eller för en större sammanslutning av skogsföretag, t.ex. en skogsägareförening. I andra fall bör beskrivningen utföras och bekostas helt av tillsynsmyndigheten. Så kan t.ex. vara fallet när det handlar om mer generellt tillämpliga metoder som initierats inom forskningen eller av myndigheten själv. Situationer där myndigheten utför själva miljökonsekvensbeskrivningen och enskilda till viss del bidrar till kostnaden kan också tänkas. I de fall det blir aktuellt att låta den enskilde stå för kostnaden finns det utrymme för att ta ut en avgift för myndighetens verksamhet med stöd av skogsvårdslagens bestämmelse om avgift i ärenden enligt lagen.

Mitt förslag: Kravet att det för varje brukningsenhet skall finnas en skogsbruksplan slopas. Däremot skall skogsägaren vid sin anmälan av avverkning för myndigheten redovisa vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen i samband med avverkningen.

Kommitténs förslag: Kommittén har föreslagit att det för varje brukningsenhet skall finnas en redovisning av skogens tillstånd på enheten. Utöver en skyldighet att i samband med avverkningsanmälan redovisa på vilket sätt naturvårdsintresset skall tillgodoses har kommittén föreslagit att planerad hyggesplöjning skall anmälas till skogsmyndigheten.

Remissinstanserna: Naturvårdsverket samt länsstyrelserna i Malmöhus och Gävleborgs län anser att redovisningen av skogstillståndet på en brukningsenhet bör kompletteras med uppgifter om befintliga naturvärden och hur de skall beaktas vid olika skogsbruksåtgärder. Lantbrukarnas riksförbund och Skogsägarnas riksförbund anser att något redovisningskrav inte bör finnas, eftersom det strider mot avregleringstanken.

Länsstyrelsen i Blekinge län, Tjänstemännens centralorganisation och Skogsarbetareförbundet anser att kravet på skogsbruksplan bör finnas kvar. Riksskatteverket anför att skogsbruksplanen ligger till grund för de uppgifter som fastighetsägarna lämnar vid fastighetsdeklarationen och om planen avskaffas förändras förutsättningarna för uppgiftslämnandet vid fastighets-taxeringen.

Skälen för mitt förslag: Enligt skogsvårdslagen skall det för varje brukningsenhet finnas en skogsbruksplan med riktlinjer för skogens skötsel på enheten. Närmare föreskrifter om kravet på skogsbruksplan har meddelats av regeringen och av Skogsstyrelsen. Av Skogsstyrelsens föreskrifter följer att skogsbruksplanen skall innehålla en redovisning av skogstillståndet på brukningsenheten och också ange vilket behov det finns av olika skogsbruksåtgärder.

Kravet på innehav av skogsbruksplan infördes år 1983 i anslutning till andra lagändringar som syftade till en aktivare avverkning inom skogsbruket.

Skogsbruksplanerna har enligt kommitténs utvärdering varit värdefulla instrument vid förverkligandet av de skogspolitiska målen. Skogsbruksplanläggning är emellertid i grunden ett skogsägaransvar. Olika skogsägare har olika förutsättningar i fråga om ekonomi, kunskaper och intressen. Därför finns det enligt kommittén inte något skäl för att formellt kräva att skogsägaren skaffar sig en skogsbruksplan som anger åtgärdsbehov enligt skogsvårdslagen och vad som behövs i övrigt. Särskilt det grundläggande intresset av att avreglera skogsbruket och öka markägarens eget ansvar och initiativ talar för att kravet på en redovisning av åtgärdsbehovet slopas. Däremot bör markägaren enligt kommittén kunna ange brukningsenhetens skogstillstånd, främst

markens produktionsförmåga och skogens utvecklingsstadium, trädslagssammansättning och täthet.

Prop. 1992/93:226

För egen del vill jag anföra följande. Varje skogsägare har behov av ingående kunskaper om hur skogen ser ut på brukningsenheten. Utan sådana kunskaper är det inte möjligt att planera verksamheten vare sig på kort eller på lång sikt. Behovet av en skogsbruksplan för detta ändamål är allmänt erkänt sedan länge. Enligt min mening är denna uppfattning så djupt rotad att några tvingande krav i fråga om skogsbruksplan inte bör ställas. Jag är inte heller beredd att biträda kommitténs förslag om skyldighet för markägaren att redovisa skogstillståndet på brukningsenheten. Jag vill dock erinra om att skogsvårdslagens tillsynsbestämmelser ger tillsynsmyndigheten rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

Med den betoning av skogsägarnas miljöansvar som jag har förordat i det föregående är det viktigt att de i sina skogsbruksplaner successivt för in uppgifter om de särskilda naturvärden och kulturmiljövärden som finns på brukningsenheten. Sådana uppgifter finns att tillgå i de olika inventeringar och program som myndigheterna upprättar.

Information om naturvärden och kulturmiljövärden är tillsammans med kunskaper om hur informationen skall hanteras i det praktiska skogsbruket nödvändig i olika sammanhang. Bl.a. är informationen om sådana värden en viktig grund för den redovisningsskyldighet som jag i likhet med kommittén anser bör åvila skogsägaren i samband med avverkningsanmälan. En sådan anmälan bör i fortsättningen också innehålla uppgifter om vad skogsägaren avser att göra för att tillgodose naturvårdens intressen i samband med avverkningen i syfte att upprätthålla och främja den biologiska mångfalden på sina marker. Givetvis kan det aldrig bli fråga om att ställa högre krav på det nya uppgiftslämnandet än vad som följer av resp. skogsägares kunskaper på området. Det innebär att skogsmyndigheten, om den finner anledning till det, kompletterar underlaget för sina bedömningar. Jag utgår från att detta inte skall behöva blir aktuellt i någon större utsträckning när det gäller storskogsbruket. Den nya anmälningsskyldigheten bör införas i lagen i anslutning till skyldigheten att anmäla planerad avverkning och våtmarksdikning. Anmälningsskyldighet för hyggesplöjning blir däremot inte aktuell med hänsyn till det förbud mot sådan markberedning som jag har föreslagit i det föregående.

6 Kunskapsförsörjning

6.1 Allmänt

Den skogspolitik som jag har förordat i det föregående bygger på en ökad frihet för skogsägarna utan ingripande från myndigheterna med föreskrifter och förbud. Samtidigt ökar kraven på att skogsbruket skall bedrivas i samklang med de naturgivna förutsättningarna och på ett sådant sätt att den biologiska mångfalden värnas. Kunskaperna hos landets skogsägare varierar kraftigt. De stora skogsföretagen har under de senaste åren förstärkt sina sta-

ber med ekologisk kompetens. Samtidigt har omfattande utbildning av övriga anställda påbörjats. Det senare är nödvändigt inte minst mot bakgrund av de organisatoriska rationaliseringar som görs och som innebär att skogsarbetaren själv i mycket stor utsträckning avgör hur den praktiska verksamheten skall bedrivas. Detta inrymmer även åtgärder för hänsynstagande till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen. De större skogsföretagen har som grund för sin planering av verksamheten ingående kunskaper om skogstillståndet och naturvärdena på sina skogsmarker.

Underlaget för planering av verksamheten för den enskilde skogsägaren behöver inte vara så omfattande som för de större företagen. Enklare tillståndsredovisningar eller skogsbruksplaner har hittills varit tillräckliga. Jag har i det föregående förordat att skogsägarna själva i fortsättningen skall få avgöra om och när de vill skaffa sig en skogsbruksplan. Däremot skall det krävas att det vid anmälan om avverkning skall lämnas uppgifter om den hänsyn som skall tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen i samband med avverkningen. Visserligen skall det då inte kunna ställas större krav på skogsägaren än vad som är rimligt bl.a. med hänsyn till utbildning och kunskaper. Men den nya politiken bygger, som också kommittén har påpekat, på att kunskaperna om naturvård och ekologi är högre än för närvarande. Det gäller både i fråga om teoretiska kunskaper och kunskaper om var på skogsfastigheten skyddsvärda och hänsynskrävande växter, djur eller miljöer finns.

Skogsägarna har ett ansvar för att själva skaffa sig de kunskaper som behövs i detta sammanhang. Kommittén har lämnat förslag på flera av de områden som hänför sig till detta. Jag behandlar dem var för sig i det följande.

6.2 Inventering

Mitt förslag: Riksskogstaxeringen drivs vidare i oförändrad omfattning. Däremot bör den översiktliga skogsinventeringen (ÖSI) upphöra den 1 juli 1993. De pågående inventeringarna av sumpskogar och nyckelbiotoper slutförs under en begränsad tidsperiod. Skogsvårdsorganisationen tillförs medel för översiktliga bedömningar av naturvårdshänsyn.

Kommitténs förslag överensstämmer med mitt i fråga om ÖSI samt sumpskogs- och nyckelbiotopinventeringarna. I fråga om riksskogstaxeringen har kommittén föreslagit en väsentlig resursförstärkning.

Remissinstanserna: Flera är negativa till en avveckling av ÖSI, bl.a. Skogsstyrelsen, Riksskatteverket, flera länsstyrelser och Tjänstemännens centralorganisation. Riksantikvarieämbetet framhåller behovet av att inventera

Skälen för mitt förslag: *Riksskogstaxeringen* är en landsomfattande stickprovsinventering av skog. Den har gjorts sedan mitten av 1920-talet. Den beskriver skogens tillstånd och utveckling. Resultaten kan inte särredovisas för mindre områden med större säkerhet. Sålunda redovisas de enbart för landet som helhet och för regioner. Större skogsföretag kan utnyttja inventeringsresultaten som underlag för sin planering. Sveriges lantbruksuniversitet ansvarar för verksamheten. En tredjedel av anslaget för verksamheten har hittills finansierats med skogsvårdsavgiftsmedel. Kommittén har föreslagit att resurserna för verksamheten utökas med mer än 50 % förutom att anslaget återställs till nuvarande nivå. Ett särskilt anslag föreslås för verksamheten. Kommittén anser att finansieringen av förstärkningen bör ske genom en omfördelning från anslag som disponeras av Naturvårdsverket.

För egen del betraktar jag riksskogstaxeringen som så grundläggande att den bör bedrivas vidare i oförändrad omfattning. Regeringen har behandlat frågan om riksskogstaxeringen i den nyligen beslutade forskningspolitiska propositionen (prop. 1992/93:170). Där föreslås att omfördelningar skall göras för att kompensera bortfallet av skogsvårdsavgiftsmedlen. I övrigt anförs att taxeringen i ökad utsträckning bör finansieras genom att användarna betalar för de uppgifter som efterfrågas. Det gäller även data för enskilda forskningsprojekt. Medel för taxeringen bör även i fortsättningen anvisas över anslaget till Lantbruksuniversitetet. Därmed bibehålls de möjligheter till omfördelningar och tillfälliga resursförstärkningar som kan behövas. Vidare behålls den nära anknytningen till forskningen som är nödvändig för en snabb metodutveckling och nödvändig rationalisering av taxeringen.

Den översiktliga skogsinventeringen (ÖSI) startades i sin nuvarande form efter 1979 års skogspolitiska beslut. Viss verksamhet av samma karaktär hade bedrivits i norra Sverige under ett par decennier. Syftet med ÖSI har varit att skapa underlag för samhällsplanering av olika slag, för skogsvårdsstyrelsernas verksamhetsplanering och för framställning av fastighetsvisa skogsbruksplaner. Till skillnad från riksskogstaxeringen ger ÖSI data som är geografiskt definierade. Kommittén anser att ÖSI bör avslutas omedelbart. Förslaget har fått ett blandat bemötande. Flera remissinstanser har ansett att inventeringen bör slutföras så att den blir landstäckande.

För egen del har jag samma uppfattning som kommittén. ÖSI bör alltså avvecklas vid utgången av innevarande budgetår. ÖSI har kostat flera hundra miljoner kronor, kostnader som väsentligt överstiger vad som beräknades vid dess start. Därtill kommer att inventeringen redan från början har bekostats med skogsvårdsavgiftsmedel som nu inte längre är tillgängliga. Givetvis är det insamlade materialet av visst värde, inte minst för skogsvårdsmyndigheten. Det bör därför utnyttjas så långt möjligt och lämpligt och liksom hittills ställas till andra användares disposition.

I skogsvårdsorganisationens regi pågår sedan några år inventeringar av skyddsvärda *nyckelbiotoper* och *sumpskogar*. Dessa inventeringar finansieras

med skogsvårdsavgiftsmedel. Det är angeläget att de fullföljs så snabbt som möjligt. Till Skogsstyrelsens förfogande bör därför ställas sammanlagt 115 miljoner kronor för högst en fyraårsperiod. Medlen bör finansiera fortsatt inventering inom ramen för ett tidsbegränsat projekt. Några utfästelser om ytterligare medel för ändamålet bör inte göras.

Insatserna för bevarande av en biologisk mångfald kräver samordning av det material och kunskaper som finns i befintliga och pågående naturinventeringar. En sådan samordning bör ske i landskapsformat. Det är angeläget att inventeringsmaterialet ses i ett större perspektiv, eftersom det inte är möjligt att bevara den biologiska mångfalden genom åtgärder som planeras med utgångspunkt i bedömningar rörande ett enskilt arbetsobjekt.

Ökade kunskaper om vilka områden som bör skyddas och hur detta skall göras, byggda på förhållandena i större områden, möjliggör ökad flexibilitet och kan minska behovet av reservatsavsättningar. Dessa kunskaper gör det också möjligt att t.ex. avsätta reservat eller upprätta civilrättsliga avtal där det är mest angeläget. Inskränkningar i markägarens förfoganderätt skall härigenom inte behöva tillgripas i onödigt stor omfattning och för onödigt lång tid.

Inom storskogsbruket initieras nu på flera håll en verksamhet grundad på denna syn. Det faller sig naturligt med de omfattande skogsarealer som här finns hos resp. skogsägare. Det är angeläget att verksamheten för skydd av den biologiska mångfalden kan bedrivas enligt samma principer inom småskogsbruket. Det är emellertid inte praktiskt möjligt att låta varje enskild skogsägare medverka i finansieringen av den uppgiftssammanställning som då behövs och som i huvudsak måste bygga på de olika inventeringarna som redan genomförs. Jag förordar i stället att skogsvårdsmyndigheten anvisas vissa medel för ändamålet. Som jag har antytt kommer en bättre samordning att leda till rationellare åtgärder som även minskar kostnaderna för den enskilda skogsägaren. Denne bör i gengäld, som jag har anfört i det föregående, förutsättas ha en positiv inställning till att utan särskild ersättning skydda mindre biotoper.

Detta innebär således att den skogliga myndigheten i sin myndighetsutövning inte endast skall ta hänsyn till förhållandena på den enskilda fastigheten, utan även väga in förhållandena i större områden i syfte att minimera inskränkningarna i markägarnas förfoganderätt.

6.3 Utbildning och forskning

Min bedömning: Den nya skogspolitiken ställer krav på ökade kunskaper genom utbildning av skogsägare, yrkesverksamma i skogsarbete och tjänstemän. Den breda ansats som kännetecknar skogsforskningen i dag måste bestå. Ytterligare forskningsinsatser behövs för att göra skogsnäringen mer konkurrenskraftig på exportmarknaden och mer kundanpassad.

Kommitténs förslag överensstämmer i stora delar med min bedömning. Någon tillfredsställande finansiering anges emellertid inte.

Remissinstanserna: De flesta delar kommitténs syn på behovet av en förstärkt skogsforskning. Företrädare för skogsbruket kan inte acceptera att den kollektiva skogsforskningen skulle bli utan statliga medel.

Skälen för min bedömning: I den nyligen till riksdagen avlämnade propositionen om forskning för kunskap och framsteg (prop. 1992/93:170) har regeringen behandlat bl.a. den högre skogsutbildningen och forskningen på skogs- och skogsindustriområdena. I propositionen redovisas behovet av en reformerad skogsutbildning. För närvarande pågår inom Sveriges lantbruksuniversitet en översyn av jägmästare-, skogsmästare- och skogsteknikerutbildningarna. Syftet är dels att skapa en bättre bas för framtida forskning, dels att utforma utbildningarna med hänsyn till vad arbetsmarknaden kräver. Hittills har i översynsarbetet noterats ett behov av färre utbildningar och utbildade inom skogsbruket. Vidare har det uppmärksamats problem med kvaliteten och omfattningen av skogsarbetareutbildningen. Den senare frågan kommer att studeras närmare inom Utbildnings- och Jordbruksdepartementen. Det bör i sammanhanget även uppmärksammas att fortbildningen inte får komma i bakgrunden. Den nya skogspolitiken och den snabba tekniska utvecklingen ställer krav på ökade kunskaper. Men också den ökade andelen skogsägare med bristande kunskaper om elementär skogsskötsel talar härför.

I propositionen om forskning förordas vidare att det sedan flera år pågående forskningsprogrammet Skog och miljö fortsätter. Det uttalas att programmet bör kompletteras med nya insatser i ett brett forskningsprogram om träkvalitet och träfiber. För att ytterligare stärka skogsforskningen pekas på behovet av omfördelning av medel inom Lantbruksuniversitetet. Fortsatta insatser föreslås för verksamheten vid det branschägda skogsforskningsinstitutet SkogForsk.

Samlade innebär dessa insatser förutsättningar för en väsentlig förstärkning och förbättring av den grundläggande kunskapsnivån inom skogssektorn.

6.4 Rådgivning och information

Min bedömning: Rådgivning kommer att vara ett viktigare medel i skogspolitiken än hittills. Den behöver kompletteras med informationsinsatser.

Kommitténs bedömning överensstämmer i huvudsak med min bedömning.

Remissinstanserna instämmer i kommitténs bedömning att rådgivningens betydelse kommer att öka. Flera har synpunkter på hur rådgivningen skall finansieras och vem som praktiskt skall svara för den.

Skälen för min bedömning: I det föregående har jag framhållit att rådgivningen inom skogsbruket har varit ett viktigt komplement till skogsvårdslagen under hela 1900-talet. Skogsvårdslagen har hittills endast ställt upp ramarna för hur staten önskar att skogsägaren skall agera. De maktmedel som lagen rymmer har utnyttjats först sedan lämnade råd inte har följts i tillräcklig utsträckning. Rådgivningen har på detta sätt lett till att omständliga administrativa förfaranden har kunnat undvikas.

I den nya skogspolitiken kommer rådgivningen att få en ökad betydelse. Den minskade detaljregleringen i kombination med ett ökat antal skogsägare som saknar förankring i lantbruket talar starkt för detta. Därtill kommer att rådgivningen måste ges en annan karaktär och ett annat innehåll än för närvarande. Kravet på bevarande av en biologisk mångfald leder till att rådgivningen måste rymma frågor som rör ekologi i vid mening och kulturmiljöfrågor. Det är frågor som således inte omfattar ekonomiska incitament för skogsägare, men som för samhället i stort är väsentliga för utvecklingen.

Givetvis kommer rådgivningsbehovet att innefatta även frågor som rör den ekonomiska driften av skogsfastigheten. Sådan rådgivning är även i fortsättningen i första hand en uppgift för skogsägarnas egna organisationer. I viss utsträckning bör den kunna tillhandahållas även av den statliga skogsmyndigheten. Denna typ av rådgivning är ett egenintresse för skogsägaren och bör sålunda betalas av honom själv.

Den mer grundläggande rådgivningen, som jag tidigare har berört, bör även den så långt möjligt finansieras av skogsägaren. Det ligger emellertid i sakens natur att det inte är rimligt att låta skogsägaren betala den rådgivning som är ett led i tillsynen enligt lagstiftningen. Denna är ju inte direkt efterfrågad och kan inte heller fördelas jämnt över hela skogsägargruppen. Hit hör även viss olycksfallsförebyggande rådgivning till självverksamma skogsägare. Staten bör mot denna bakgrund finansiera sådan rådgivning även i fortsättningen.

Vad gäller den informationsverksamhet som skogsmyndigheten bedriver har den varit ett viktigt komplement till rådgivningen. Denna information kan komma till uttryck på olika sätt. Skogsstyrelsen har under en lång följd av år inom ramen för sin förlagsverksamhet producerat högklassiga läroböcker, foldrar, filmer och annat informationsmaterial. Verksamheten, som i huvudsak finansieras med försäljningsintäkter, har en viktig skogspolitisk funktion och ett mycket gott rykte och bör drivas vidare. Viktigt i sammanhanget är att bygga vidare på den opartiska ställning som informationsverksamheten har getts under senare år.

Introduktionen av en ny skogspolitik kommer tillfälligt att ställa höga krav på myndigheten. Det är viktigt att den nya skogspolitiken så snart som möjligt förankras inom hela skogsbruket. Med hänsyn bl.a. till det stora antalet skogs-

7 Statligt ekonomiskt stöd

Mitt förslag: Det statliga ekonomiska stödet till skogsbruket begränsas kraftigt. Tills vidare bör det regelmässigt endast lämnas till natur- och kulturvårdsåtgärder, ädellövskogsbruk och kalkning av skogsmark.

Kommitténs förslag överensstämmer med mitt förslag. Kommittén har dessutom föreslagit stöd till planering av skogsvägar.

Remissinstanserna: Några remissinstanser, bl.a. Skogsstyrelsen och Vägverket, har förordat att bidraget till skogsvägar återinförs. I fråga om skogsmarkskalkning är meningarna något delade. Flera vill att stödet skall ökas och att skogsägarna inte skall behöva bidra till kostnaderna. Andra anser att kunskaperna inte är tillräckliga för en storskalig verksamhet.

Skälen för mitt förslag: Enligt gällande skogspolitik skall skogsbruket i princip vara självfinansierat. De krav som ställs i skogsvårdslagen skall sålunda tillgodoses utan statligt stöd. Endast i de fall det är ett samhällsintresse att få till stånd en skogsvård som går utöver vad som anses som skäliga krav på den enskilde skogsägaren skall statligt ekonomiskt stöd kunna ges. Omfattningen av det statliga stödet har varierat kraftigt under det senaste decenniet. Finansieringen av stödet har i allt högre grad skett med skogsvårdsavgiftsmedel. De allra senaste åren har denna finansiering kommit att gälla alla bidrag till skogsbruket.

För innevarande budgetår kan bidrag ges, delvis inom ramen för en regionalpolitisk försöksverksamhet, till skogsvårdsåtgärder i Norrlands inland, ädellövskogsbruk, natur- och kulturvårdsåtgärder samt bidrag vid storm- och insektsskador. Kommitténs förslag innebär att samtliga dessa stöd avvecklas utom bidraget till ädellövskogsbruk. Därtill föreslår kommittén att skogsvårdsstyrelserna skall kunna bidra med stöd till planering av skogsvägar.

För egen del vill jag betona gällande princip för skogsägarens kostnadsansvar. För en mer strikt tillämpning av denna talar numera den omläggning av näringspolitiken som har beslutats av regering och riksdag. Den innebär en ökad frihet för företagarna som tar sig uttryck bl.a. i en minskad skatte- och avgiftsbelastning. I gengäld får företagen klara sig utan eller med minskat statligt ekonomiskt stöd. En påtaglig förändring för skogsbrukets del är att skogsvårdsavgiften har avskaffats.

Mot denna bakgrund anser jag, i likhet med kommittén, att i huvudsak allt generellt statligt ekonomiskt stöd till skogsbruket bör avskaffas. Till skillnad från kommittén är jag inte beredd att föreslå ett återinförande av ett stöd för planering av skogsvägar. Jag är visserligen medveten om behovet av att

skogsvägnätet utformas optimalt och att vägar inte byggs i onödan och med felaktig sträckning. Det bör emellertid ligga i skogsägarnas eget intresse att även i fortsättningen utnyttja skogsvårdsstyrelsernas kompetens på detta område. Härigenom kan kostnaderna för vägbyggandet minska väsentligt. Med hänsyn till vad som i olika sammanhang har uttalats om förmånligare skatte-regler vill jag erinra om att en skogsväg numera får avskrivas under en tioårs-period mot tidigare 20 år. Är den av mycket kortvarig nytta får den skrivas av omedelbart.

De statliga *bidragen till ädellövskogsbruk* är en viktig del i det beslut som fattades om bevarandet av ädellövskogarna. Bidragen är sålunda ett komplement till lagstiftningen. Det framgår särskilt av denna. Mot den bakgrunden förordar jag att det även i fortsättningen skall kunna lämnas bidrag till anläggning och skötsel av ädellövskog inom ramen för ett aktivt ädellövskogsbruk. Kostnaderna härför beräknar jag till 20 miljoner kronor för nästa budgetår. Jag har därvid inte räknat in det stöd som kan lämnas inom ramen för jordbrukets omställning.

Sedan några år har statligt bidrag kunnat lämnas till *naturvårds- och kultur-vårdsåtgärder* i skogsbruket. Bidragen har finansierat aktiva åtgärder. De är därför ett viktigt inslag i vården av vårt landskap. Mot bakgrund härav bör stöd för dessa ändamål kunna lämnas även i fortsättningen. Jag beräknar kostnaderna för detta stöd till 15 miljoner kronor för nästa budgetår. Frågan om intrångsersättningar m.m. återkommer jag till i det följande (avsnitt 8).

Det pågår en brett upplagd, storskalig försöksverksamhet med *kalkning av skogsmark*. Syftet med försöksverksamheten är att skaffa erfarenheter för en löpande verksamhet på området. Försöken leds av Skogsstyrelsen i samarbete med andra berörda myndigheter och organisationer. Den är koncentrerad till Syd- och Västsverige. För verksamheten har innevarande år anvisats drygt 9 miljoner kronor.

Kommittén har föreslagit ett successivt ökat kalkningsprogram, där skogsägarna bidrar till kostnaderna för verksamheten med 20 %. Statens del har beräknats till 15 miljoner kronor nästa budgetår och 50 miljoner kronor budgetåret 1997/98.

För egen del vill jag framhålla nödvändigheten av att vi dels minskar de inhemska förorenande utsläppen från industrier, trafik, m.m., dels fortsätter att påverka beslutsfattare i de länder i vår omgivning från vilka omfattande föroreningar sprids till vårt land. De forskare som närmare studerar föroreningarnas effekter har i vissa avseenden olika uppfattningar om resultaten av en skogsmarkskalkning. Med hänsyn till det stora behovet av att vidta åtgärder mot föroreningarnas effekter förordar jag att verksamheten utökas. I likhet med kommittén finner jag det rimligt att berörda skogsägare bidrar med 20 % av beräknad kostnad för kalkningsåtgärder som vidtas på deras mark. Med hänsyn till de delade meningar som finns om kalkningen bör den fortsätta som en försöksverksamhet tills ytterligare kunskaper har erhållits av den hittills bedrivna verksamheten och andra försök. För nästa budgetår beräknar jag statens del av kostnaderna till 15 miljoner kronor. Resultaten av utförda

försök och möjligheterna att finansiera verksamheten, t.ex. med en särskild avgift eller skatt, får bestämma den framtida omfattningen. I detta sammanhang bör även frågan om hur stor del som skall finansieras av berörda skogsägare tas upp till förnyad prövning.

Det förekommer även mera indirekta ekonomiska stöd till skogsbruket. Jag tänker då närmast på statens insatser för *beredskapsarbeten i skogsbruket* och för *regionalpolitiskt motiverade åtgärder*. Genom dessa tillförs skogsbruket ett statligt stöd jämförbart i huvudsak med statsbidragen till skogsvård m.m. Kommittén har uttalat sig positivt om sådana åtgärder.

Även jag anser att skogsbruket är ett viktigt underlag för sysselsättning och försörjning. Insatser i skogsbruket är ofta effektiva som sysselsättningskapande åtgärder och genererar framtida sysselsättning och inkomster. I regionalpolitiken kan insatser för skogsbruket vara värdefulla. De erfarenheter av denna verksamhet som har vunnits under en lång följd av år bör utnyttjas även i fortsättningen. I den mån det blir aktuellt med sysselsättningspolitiska eller regionalpolitiska insatser i skogsbruket bör de praktiskt administreras som hittills. Detta bör gälla även eventuellt fortsatt stöd till skogsplantering inom ramen för jordbrukspolitiken.

8 Bevarande av den biologiska mångfalden

Mitt förslag: För att stärka skyddet av den biologiska mångfalden avsåts ytterligare skogsmark som reservat. Avsättningstakten höjs i förhållande till dagsläget.

Kommitténs förslag överensstämmer i sina grundläggande delar med mitt förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna är eniga om behovet av att öka reservatsavsättningarna i stora delar av landet. De flesta är kritiska till den föreslagna preciseringen av ett mål för reservatsavsättningar. Några anser att staten bör använda sin mark som bytesmark. Domän AB uppskattar att ca 15 % av den produktiva domänskogsmarken nedanför fjällnäragränsen är undantagen från skogsbruk genom naturhänsyn eller reservat. Flertalet är mycket skeptiska när det gäller finansieringen och ersättningsreglerna.

Skälen för mitt förslag: I det föregående har jag ingående redovisat behovet av att värna den biologiska mångfalden och att skogen brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Jag har också översiktligt redovisat hur jag ser på sambandet mellan olika medel för att tillgodose detta behov.

Kommitténs förslag innebär bl.a. att resurser skapas så att 5 % av den produktiva skogsmarken kan vara avsatt som reservat efter en 30-årsperiod. Förslaget omfattar en ökning av det årliga anslaget för förvärv av skogsmark från

de 126 miljoner kronor som utnyttjades för naturreservat på skogsmark budgetåret 1992/93 till 280 miljoner kronor. Remissinstanserna har uttryckt vitt skilda synpunkter på förslaget. De flesta har kritiserat den föreslagna preciseringen av reservatsarealen. En del anser att målet är för lågt satt. Andra invänder mot förslaget att sätta upp ett arealmål.

Den grupp av vetenskapsmän, vars promemoria kommittén har tagit initiativ till och som vissa remissinstanser hänvisar till, utgår i ett grundalternativ från att skogsbruket inte förändras i förhållande till den utformning det har haft under de senaste decennierna. Detta alternativ kräver, enligt forskarna, att i stort sett alla befintliga arealer av äldre naturskogsliknande bestånd behöver säkerställas i form av reservat. Det motsvarar en kraftig ökning av reservatsarealen upp till ca 15 % av skogsmarken nedanför skogsodlingsgränsen. Forskargruppen förespråkar emellertid att dagens skogsbruksmetoder bör förändras, så att skogsbruket mer efterliknar de naturliga störningsregimer skogsbestånd och landskap utsattes för. En sådan ny inriktning skulle kunna mer än halvera reservatsbehovet.

För egen del vill jag anföra följande. Den skogspolitik som jag förordat i det föregående utgår på ett helt nytt sätt från vårt nationella och internationella ansvar för att bevara biologisk mångfald och de växt- och djurarter som naturligt lever i Sverige. Mitt förslag till miljömål, ändringar i skogsvårdslagstiftningen och andra åtgärder som främjar ett mångformigt och hållbart skogsbruk ändrar därför förutsättningarna för en bedömning av reservatsbehovet i den riktning som forskarna förespråkat.

Vid bedömningen av hur stor del av skogsmarken som behöver avsättas som reservat bör hänsyn tas till andra åtgärder som vidtas för att bevara den biologiska mångfalden och uppfylla miljömålet. Jag tänker då på den normala hänsyn som skall tas vid alla åtgärder i skogsbruket. Men också på tillämpningen av biotopskyddet, skyddet för våtmarker, hänsynstagande i gränslandet mellan skogsmark och jordbruksmark och frivilliga åtaganden. Denna inställning styrks av flera remissinstanser.

I det föregående har jag redovisat min uppfattning att de åtgärder som behövs för att bevara den biologiska mångfalden inte kan begränsas till enskilda bestånd eller ens fastigheter, utan måste utgå från kunskaper om hela landskapsavsnitt. Med den ordning som jag har förordat kan man också ge verksamheten en annan tidsdimension än vad som är normalt. Genom att skydda olika områden under skilda tidsperioder är det många gånger möjligt att avstå från för både staten och markägaren dyrbara reservatsavsättningar som annars hade tett sig nödvändiga. Sådana tidsbegränsade skydd kan åstadkommas genom civilrättsliga avtal mellan markägaren och staten, t.ex. för att under viss tid överhålla avverkningsmogna bestånd och på så vis öka andelen gammal skog i landskapet. När det gäller de stora markägarna bör detta oftast kunna ske utan några kostnader för staten genom frivilliga insatser av det slag som Domän AB har redovisat i sitt remissvar. I andra fall kan det bli aktuellt att förordna om reservat utan att ägareförhållandet ändras och med en varierad

grad av inskränkningar. I ytterligare andra fall kan långtgående inskränkningar genom reservatsavsättningar inte undvikas om skyddssyftet skall nås.

Av vad jag nu har anfört framgår att miljömålet skall tillgodoses genom en kombination av ökade reservatsavsättningar och en skärpt tillämpning av naturvårdshänsynen. För att bevara den biologiska mångfalden krävs enligt min mening att en relativt stor andel av skogen består av äldre bestånd samt att äldre lövträdsdominerade bestånd finns väl spridda över landet.

Kommittén har valt att ange ett arealmål för behovet av naturreservat på skogsmark. Forskargruppens rapport klargör att det finns ett avsevärt behov av nya reservat. Men gruppen har inte preciserat någon bestämd areal som behöver skyddas i ett läge där skogspolitiken förändras. Skälet är givetvis att behovet i så hög grad hänger samman med graden av hänsyn i skogsbruket. Det bör i detta sammanhang noteras att mina förslag går längre i fråga om naturvårdshänsyn i det ordinarie skogsbruket än vad kommittén har föreslagit.

Enligt min uppfattning är det mot bakgrund bl.a. av forskargruppens rapport uppenbart att ambitionerna beträffande reservatsbildningar måste höjas. Även i ett läge där skogsbruksmetoderna förändras i miljövänlig riktning är det nödvändigt att åstadkomma nya reservat i högre takt än i dag. Denna ökning bör i första hand orienteras till södra och mellersta Sverige samt till norra Sveriges kustland.

Det är ytterst angeläget att utvecklingen av den biologiska mångfalden i skogen nu noga följs upp. Myndigheterna måste ha en god bild av tillståndet för de växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen för att kunna tillämpa de olika styr- och stimulansåtgärder som står till buds. Mot denna bakgrund anser jag att Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen bör ges i uppdrag att fortlöpande utvärdera den nya skogspolitikens effekter på den biologiska mångfalden och följa upp hur reservatsavsättningarna och de olika åtgärderna i skogsbruket bidrar till att uppfylla miljömålet.

Senare, när praktiska erfarenheter av den nya skogspolitiken har vunnits, kan det vara lämpligt att formulera ett riktvärde för reservatsbildningarna på lång sikt. Det bör härvid inte uteslutas att en nivå i storleksordningen 5 % av den produktiva skogsmarken nedanför skogsodlingsgränsen kan vara nödvändig att uppnå. I uppdraget till myndigheterna bör ingå att bedömningar skall göras av hur omfattande behoven långsiktigt kommer att vara.

Med den inriktning jag nu har skisserat av hur den biologiska mångfalden skall värnas behöver nya resurser avsättas. Jag beräknar de sammanlagda kostnaderna för intrångsersättningar i fjällskogar och biotopskyddet samt kostnader för ersättningar enligt de nyss nämnda avtalen till ca 20 miljoner kronor nästa budgetår. Härtill kommer kostnader för skogsvårdsmyndighetens hantering av verksamheten. För ytterligare reservatsavsättningar bör avsättas 55 miljoner kronor. Huvuddelen av de samlade resurserna för inrättande av reservat m.m., 190 445 000 kr, kommer att användas för skogsreservat.

Det är viktigt att de samlade resurserna för avsättning av skogsreservat utnyttjas effektivt. Naturvårdsverket bör i samråd med Skogsstyrelsen verka

9 Skogsvårdsmyndigheten

Min bedömning: Det behövs även i fortsättningen statliga myndighetsfunktioner som för ut och verkställer skogspolitiken. Förändringar av den regionala organisationen bör avvakta ställningstagandena till Regionberedningens pågående arbete.

Kommitténs förslag överensstämmer med min bedömning i fråga om behovet av en skogsvårdsmyndighet. Kommittén har dessutom föreslagit att en kraftig regional rationalisering av organisationen genomförs nu.

Remissinstanserna är splittrade i fråga om den regionala organisationen. Vissa förordar en fortsatt fristående organisation, andra, bl.a. många länsstyrelser, att skogsvårdsstyrelserna inordnas i länsstyrelserna. Några efterlyser ytterligare utredning av organisationsfrågan.

Skälen för min bedömning: Skogsvårdsstyrelserna skapades i nära anslutning till beslutet om den första skogsvårdslagen i början av detta århundrade. I början av 1940-talet tillkom Skogsstyrelsen som en central statlig myndighet på skogsområdet. Skogsstyrelsen gavs bl.a. uppgiften att utöva tillsyn över skogsvårdsstyrelsernas verksamhet. Dessa var inte statliga myndigheter, utan en form av offentligrättsliga organ med statlig överinsyn och med bidrag från staten för sin verksamhet. En särskild lagsättning reglerade skogsvårdsstyrelsernas verksamhet. Genom riksdagens beslut år 1981 förstatligades skogsvårdsstyrelserna (prop. 1980/81:136, bet. 1980/81:JoU25, rskr. 1980/81:295). I anslutning därtill övertog staten utan vederlag alla tillgångar hos skogsvårdsstyrelserna i form av fastigheter, plantskolor m.m. Genom beslutet blev Skogsstyrelsen chefsmyndighet för skogsvårdsstyrelserna. Med åren har verksamheten inom Skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna alltmer vävts samman. Den samlade organisationen verkar numera i hög grad som en stor myndighet eller organisation eller som en välintegrerad koncern. Det finns en skogsvårdsstyrelse i varje län. Skogsvårdsstyrelserna i Kristianstads och Malmöhus län har dock gemensamt kansli. Motsvarande gäller skogsvårdsstyrelserna i Stockholms och Uppsala län. Skogsvårdsstyrelserna har en lokalt väl förankrad organisation genom en distriktsindelning med lokalt stationerad personal. Förutom myndighetsuppgifter har skogsvårdsstyrelserna en uppdragsverksamhet riktad till andra myndigheter, kommuner, organisationer, företag och enskilda. De medverkar även i den kommersiella produktionen av skogsfrö och skogsplantor som Skogsstyrelsen har ansvaret för.

Kommittén har mot bakgrund bl.a. av sina förslag till förändringar av skogspolitiken och det faktum att bortfallet av skogsvårdsavgiften minskar

basen för verksamhetens finansiering föreslagit dels att skogsvårdsstyrelsernas organisation ändras snarast, dels att Skogsstyrelsens organisation ses över när den nya skogspolitiken har förankrats. Kommitténs förslag i fråga om skogsvårdsstyrelserna innebär främst en regionalisering av organisationen till 10 regioner i stället för som nu 22. En sammanslagning med länsstyrelserna avfärdas av kommittén.

Vid remissbehandlingen har vitt skilda synpunkter framförts på förslagen, allt från en total integrering i länsstyrelserna till en längre gående regionalisering än vad kommittén har tänkt sig.

För egen del vill jag anföra följande. Skogspolitiken berör en mycket stor del av Sveriges landareal, 240 000 brukningsenheter och ett avsevärt större antal skogsägare som skiljer sig åt i fråga om bakgrund, utbildning, tradition och ålder. Därtill kommer att skogsbruk och skogspolitik har kommit att bli en angelägenhet för allt fler människor utanför kretsen skogsägare. Den nya skogspolitiken markerar detta faktum ytterligare. Den förstärker dessutom kravet på en förtroendefull och nära kontakt mellan staten och alla som verkar i skogsbruket. Med hänsyn till detta anser jag att det även i fortsättningen behövs statliga myndighetsfunktioner som för ut och förankrar skogspolitiken direkt hos skogsägarna och i förtroendefullt samarbete med dem. I det sammanhanget är en lokalt förankrad organisation av avgörande betydelse.

På ett område är enligt min mening tiden nu mogen för en annan ordning än hittills. Det gäller produktionen och försäljningen av skogsfrö och skogsplanter. Jag återkommer i det följande till den frågan.

Skogsvårdsorganisationens ökade sektorsansvar för miljöfrågorna kommer att förändra sammansättningen av arbetsuppgifterna. Det kommer också att förstärka behovet av sådan vidareutbildning av personal som pågår inom organisationen. Jag tänker då bl.a. på den utbildning i ekologi m.m. som sker på högskolenivå. Jag är övertygad om att organisationen härigenom kan leva upp till det ansvar som följer av mina förslag i det föregående i fråga om handläggningen av vissa ärenden enligt naturvårdslagen.

Vad så gäller den närmare utformningen av organisationen vill jag anföra följande.

I och för sig anser jag att det är angeläget att så snart som möjligt åstadkomma en rationell regional organisationsstruktur. Kommitténs förslag till indelning i tio regioner är som jag ser det tilltalande. Å andra sidan finns det skäl mot att redan nu binda en regionindelning enligt förslaget. Jag syftar därvid på det pågående arbetet inom Regionberedningen (C 1992:06). Beredningen har i uppdrag att utforma förslag om den offentliga verksamhetens uppbyggnad och indelning på regional nivå. Det är därför naturligt att den framtida skogsvårdsorganisationen utreds även inom ramen för Regionberedningens arbete. Det innebär bl.a. att det för närvarande inte är lämpligt att ta slutlig ställning till en ändrad regionindelning för skogsvårdsstyrelserna. Den frågan bör i stället anstå till dess att Regionberedningen har lämnat sina förslag. Vissa ändringar kan emellertid bli aktuella redan innan beredningen har slutfört sitt arbete. Jag syftar då på det förhållandet att besparingskrav kan ge

anledning till en samordning av funktionerna vid vissa av de mindre skogs- Prop. 1992/93:226
vårdsstyrelserna.

Det är angeläget att man i den framtida myndighetsorganisationen på ett bättre och mer effektivt sätt får en samordning av olika statliga myndighetsuppgifter på regional nivå. Det gäller inte minst de frågor som har med de areella näringarna att göra. Det är också viktigt att integrera de naturvårdsfrågor som har anknytning till dessa näringar inom en sådan myndighet. Skogsvårdsorganisationens lokala förankring och obyråkratiska arbetssätt är en tillgång som måste tas till vara.

Kommittén förordar att en anpassning av Skogsstyrelsens organisation bör anstå till dess den nya skogspolitiken har fått stadga. Jag har förståelse för den inställningen. Skogsstyrelsen får omfattande arbetsuppgifter med regel-förenklningar, utbildning, informationsverksamhet och organisationsförändringar som kommer att belasta personalresurserna de allra närmaste åren. Även om den nya skogspolitiken i det längre perspektivet inte påverkar Skogsstyrelsen i samma utsträckning som skogsvårdsstyrelserna anser jag att vissa angelägna förändringar inte bör anstå i onödan. I den utsträckning Skogsstyrelsen finner det lämpligt bör sålunda redan på ett tidigt stadium moderniseringar kunna göras av organisationsstrukturen centralt. Om det därvid behövs beslut av regeringen får jag återkomma till frågan.

10 Frö- och plantverksamheten

Mitt förslag: Skogsvårdsorganisationens verksamhet med produktion av skogsfrö och skogsplantor förs över till ett aktiebolag. Fast egendom som är statens och som utnyttjas i verksamheten överförs till bolaget. Vid lämpligt tillfälle bör hela eller delar av verksamheten privatiseras.

Kommitténs förslag överensstämmer i stort med mitt. Kommittén föreslår dessutom att en särskild utredning görs i frågor som rör frö- och plantförsörjning.

Remissinstanserna: Flertalet av de remissinstanser som har kommenterat förslaget ställer sig positiva till en bolagisering. Förslaget tillstyrks av bl.a. Konkurrensverket, Statskontoret, Skogsägarnas riksförbund, Naturskyddsföreningen och Trädgårdsnäringens riksförbund. Skogsstyrelsen anser att det statliga engagemanget i frö- och plantverksamheten bör bestå genom att verksamheten divisionaliseras. Skogsarbetareförbundet förespråkar också en divisionalisering inom skogsvårdsorganisationen. SkogForsk anser att fröplantager inte bör ingå i ett bolag eftersom dessa inte är lönsamma och således riskerar nedläggning. Få remissinstanser har lämnat synpunkter på kommitténs förslag om att utreda vissa frågor om den svenska plantproduktionen.

Skälen för mitt förslag: Alltsedan skogsvårdsstyrelserna kom till i början av 1900-talet har det varit en viktig uppgift för dem och sedermera för Skogsstyrelsen att garantera tillgången på skogsodlingsmaterial för det privata enskilda skogsbruket. Verksamheten har varit ett av medlen för att uppnå de skogspolitiska målen att främja en god skogsvård och en långsiktig hög skogsproduktion. Domänverket, de stora skogsbolagen och vissa större privata skogsägare har i huvudsak själva svarat för sin försörjning av frö och planter. Vid förstatligandet av skogsvårdsstyrelserna anförde dåvarande chefen för Jordbruksdepartementet bl.a. att det är betydelsefullt att skogsbrukets behov av högkvalitativt skogsodlingsmaterial kan tillgodoses till rimliga priser (prop. 1980/81:136). Han ansåg med hänvisning till plantproduktionens biologiska, tekniska och ekonomiska problem och till önskemålet om en snabb och fullvärdig skogsodling det vara lämpligt att staten genom skogsvårdsorganisationen engagerar sig i frö- och plantförsörjningen för att i första hand tillgodose det enskilda mindre skogsbrukets behov. Riksdagen hade ingen erinran mot detta (bet. 1980/81:JoU25, rskr. 1980/81:295).

Sedan dess har Skogsstyrelsen haft till uppgift att tillgodose skogsbrukets behov av skogsodlingsmaterial, i den mån det inte sker på annat sätt. Verksamheten skall bära sina egna kostnader. Skogsvårdsstyrelsernas uppgift är att medverka i skogsbrukets frö- och plantförsörjning.

Under de senaste åren har i genomsnitt planterats ca 500 miljoner skogsplanter i Sverige varje år. Skogsvårdsorganisationen svarar för drygt en tredjedel av produktionen, Domän AB och andra skogsbolag för ca 40 % och privata plantskolor för 25–30 %. Åtminstone sex av tio privata mindre skogsägare, som planterade någon gång under åren 1987–1991, köpte planter av skogsvårdsorganisationen. Marknaden präglas sedan några år av en viss överkapacitet som delvis är betingad av konjunkturläget.

Skogsvårdsorganisationen har 19 plantskolor lokaliserade på olika ställen i landet. Därtill kommer ett antal kyl- och frysterminaler där planter kan lagras i samband med distributionen till skogsägarna. Behovet av frö tillgodoses genom insamling i skogsbestånd och genom produktion i fröplantager. Viss import av främst granfrö förekommer. Försäljning och leverans av planter till enskilda skogsägare sköts huvudsakligen av skogsvårdsstyrelsernas distriktspersonal. Frö- och plantverksamhetens ekonomi redovisas skild från annan uppdragsverksamhet.

Riksrevisionsverket (RRV) har analyserat det statliga engagemanget i frö- och plantproduktionen. Verket drar den slutsatsen att den marknadsmässiga och produktionstekniska utvecklingen under 1980-talet har försvagat bärkraften i de ursprungliga skogspolitiska motiven för en kommersiell statlig plantproduktion i myndighetsform. RRV anför vidare bl.a. följande. I takt med ökande marknadskonkurrens har det skogspolitiska uppdraget till skogsvårdsorganisationens plantverksamhet blivit oklart med tilltagande konflikt mellan skogspolitiska och företagsekonomiska mål. Skogsvårdsorganisationens plantverksamhet visar på överskott i det årliga resultatet, men uppfyller inte statens avkastningskrav på förräntningspliktigt kapital. De struktu-

rella problemen kommer att fördjupas under de närmaste åren till följd av en fortsatt försämrad efterfrågeutveckling, varför en omstrukturering och finansiell rekonstruktion av verksamheten bör genomföras. En utvecklad myndighetsroll inom frö- och plantverksamheten blir enligt RRV allt svårare att förena med skogsvårdsmyndighetens kommersiella intressen på samma område. Även om den kommersiella plantverksamheten ger visst stöd för myndighetsverksamheten har detta inte avgörande betydelse för möjligheterna att fullgöra myndighetsuppgiften. Allt talar enligt RRV för en separation av myndighetsuppgifterna från den affärsdrivande plantverksamheten. RRV redovisar tre organisationsmodeller, nämligen en bolagisering av hela plantverksamheten, en bolagisering av enbart plantproduktionen och en divisionalisering av plantverksamheten. RRV föreslår sammanfattningsvis att skogsvårdsorganisationens kommersiella frö- och plantverksamhet avvecklas i nuvarande form och att staten bildar ett aktiebolag för produktion, försäljning och distribution av skogsodlingsmaterial. RRV anser att förändringen bör föregås av en omstrukturering och finansiell rekonstruktion av den nuvarande plantverksamheten i syfte att ge det nya plantbolaget goda affärsmässiga förutsättningar. Förändringsarbetet bör inledas skyndsamt med hänsyn till det aktuella marknadsläget och de relativt långsiktiga ekonomiska åtagandena som gäller för plantproduktionen. RRV anser i fråga om fröverksamheten att flera skäl talar för att ett statligt plantproducerande företag, i likhet med andra större plantproducerande bolag, förfogar över sin egen fröförsörjning. Uppbyggnaden av det föreslagna plantbolaget bör därför kunna ske med inriktning på att fröverksamheten integreras med plantverksamheten i det nya företaget.

Näringsfrihetsombudsmannen har i en granskning av verksamheten starkt understrukt att försäljningsverksamheten bör skiljas från myndighetspersonalens uppgifter.

Kommittén har redovisat en rad motiv både för och emot ett statligt engagemang i frö- och plantproduktionen. Kommittén anser att de skogspolitiska motiven härför har minskat i betydelse. Dessutom kan enligt kommittén en viss minskning av plantbehovet förutses eftersom det ingår i den nya skogspolitik att andelen avverkningar med efterföljande plantering tillåts att minska till förmån för andra avverkningsformer. Kommittén anser att en bolagisering av frö- och plantverksamheten måste ske sammanhållet, bl.a. därför att verksamheterna redan i dag är integrerade.

För egen del vill jag först slå fast att det redan med gällande skogspolitik är skogsägarens ansvar att vidta de återväxtåtgärder som behövs efter avverkning. Denna grundprincip föreslås inte ändrad. Det är sålunda skogsägaren själv som skall se till att de skogsplantor eller skogsfrö som används uppfyller lagstiftningens krav både i fråga om kvalitet och antal. Å andra sidan har han rätt att kräva tydlig varudeklaration av det frö och de plantor som bjuds ut.

Med hänsyn till att skogsägandet är så spritt över hela landet och att omfattningen av skogsbruket skiljer sig så starkt mellan olika fastigheter och skilda år, har det varit en styrka att skogsvårdsorganisationen har bedrivit frö- och

plantproduktion i så stor omfattning under en följd av år. Jag vill särskilt framhålla att det inte har varit fråga om någon subventionerad verksamhet. Däremot har det blivit alltmer uppenbart att det är svårt att skilja på en kommersiell verksamhet och myndighetsverksamhet i anslutning till marknadsföringen av produkterna. Detta har särskilt påpekats av Näringsfrihetsombudsmannen.

Vad jag nu har sagt talar, liksom den av regeringen tillämpade principen att kommersiell verksamhet inte skall bedrivas i myndighetsform, för att skogsvårdsorganisationens frö- och plantverksamhet helt skiljs av från organisationens övriga verksamhet och att den samlad överförs till ett aktiebolag. Detta innebär bl.a. att skogsvårdsorganisationens anställda i fortsättningen inte skall engageras i marknadsföring och distribution av skogsfrö och skogsplanter. Ombildningen bör ske så snart som möjligt. Målet bör vara att den skall vara helt genomförd senast den 1 januari 1994.

Mitt förslag innebär att staten kommer att vara engagerad i frö- och plantproduktionen tills vidare men i annan företagsform. Jag anser emellertid att strävan bör vara att finna andra ägarintressen för hela eller delar av verksamheten. Jag vill dock framhålla att min bedömning i detta avseende inte innebär att verksamheten skall styckas upp. Tvärtom är det viktigt att den kan drivas vidare i samlad form. Vid lämpligt tillfälle och i lämplig omfattning bör verksamheten sålunda kunna privatiseras. Statens ägardel bör kunna minskas antingen genom försäljning av aktier eller genom nyemission riktad till annan än staten. Detta är i linje med riksdagens beslut i december 1991 om privatisering av statligt ägda företag (prop. 1990/91:69, bet. 1990/91:NU10, rskr. 1990/91:92).

En bolagisering bör formellt ske så att ett nybildat aktiebolag tar över verksamheten med tillhörande tillgångar och skulder. Det bör ske med utgångspunkt i det bokförda värdet. Tillgångarna utgörs av både fast och lös egendom. Även de rättigheter och skyldigheter som är förknippade med verksamheten bör, om det är rättsligt möjligt, tas över av bolaget. Överföringen sker genom att bolaget förvärvar samtliga tillgångar och skulder i frö- och plantverksamheten. Detta möjliggörs genom att staten tecknar aktier i bolaget.

Vad gäller pensionsåtagandena gäller i likhet med överlåtelse av statlig verksamhet i övrigt att avtal skall träffas mellan staten och motparten om hur betalningsskyldigheten för de upparbetade pensionsåtagandena i verksamheten skall överföras till motparten. Huvudregeln är att statliga verksamheter som skall bolagiseras tar med sig de pensionsåtaganden som är upparbetade i verksamheten. Ansvar för de pensionsåtaganden som hänför sig till frö- och plantverksamheten bör således övertas av bolaget. Detta får betydelse för den avknoppade verksamhetens ekonomiska ställning genom att pensionsskulden skall balanseras mot tillgångarna i form av realkapital m.m.

Det bör ankomma på regeringen att närmare utforma villkoren för överföringen av tillgångar och skulder.

Jag vill i detta sammanhang redovisa att jag har för avsikt att snarast föreslå regeringen att en utredningsman tillsätts för att förbereda och efter riksdagsbeslutet praktiskt genomföra bolagiseringen.

Som jag har redovisat i det föregående finns det av flera skäl anledning att vidta åtgärder för en strukturrationalisering av verksamheten. En sådan rationalisering, som bör göras så snart som möjligt, måste innebära såväl slutlig nedläggning och samordning av verksamhet som nedläggning tills vidare. Det bör ankomma på Skogsstyrelsen eller det nya bolaget att besluta om detta.

11 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom Jordbruksdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429),
2. lag om ändring i vattenlagen (1983:291),
3. lag om ändring i lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,
4. lag om ändring i naturvårdslagen (1964:822),
5. lag om ändring i växtskyddslagen (1972:318),
6. lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10).

Lagförslaget 2 har upprättats i samråd med statsrådet Laurén, förslagen 3 och 4 efter samråd med chefen för Miljö- och naturresursdepartementet och förslaget 6 efter samråd med statsrådet Thurdin.

12 Specialmotivering

12.1 Skogsvårdslagen

1 §

Paragrafen har sin motsvarighet i nuvarande 1 §.

I paragrafen ges i första stycket en sammanfattande beskrivning av statsmakernas krav i fråga om skötseln av landets skogar. Som framgår av den allmänna motiveringen har paragrafen formulerats för att ge uttryck för ett produktionsmål och ett med detta jämställt miljömål.

I paragrafen används begreppet skog för att beteckna såväl skogsmarken som den skog som finns på sådan mark.

Enligt paragrafens andra stycke skall hänsyn tas till andra allmänna intressen. Bestämmelsen skiljer sig från den nuvarande bara så till vida att naturvårdsintresset inte längre anges särskilt. Den ändringen är en följd av att paragrafens första stycke i sin nya lydelse inte bara omfattar ett produktionsmål utan också ett miljömål. Självfallet skall dock även i fortsättningen naturvårdens intressen i vidare bemärkelse beaktas vid skötseln av skog. Begreppet naturvård innefattar både den vetenskapliga och den sociala naturvården, dvs. såväl naturmiljön i vidare mening som friluftsliv och rekreation i olika former

inkl. jakt och fiske. I begreppet natur innefattas även den kulturpräglade naturen, t.ex. gamla lövängar och betesmarker vars bevarande i traditionsenlig hävd bidrar till kännedom om det gamla odlingslandskapet eller som utmärker sig för särskild skönhet.

Som jag nämnt i det föregående skall skogsnäringen verka i samspel med andra samhällssektorer. I enlighet härmed skall hänsyn tas till bl.a. den regionala balansen och sysselsättningen. Liksom tidigare skall hänsyn också tas till kulturmiljövårdens och rennäringens intressen.

Paragrafen kan förutsättas ha ett pedagogiskt värde men kan också tjäna till ledning vid tolkningen av lagens övriga bestämmelser.

2 §

Paragrafen har tillförts ett nytt stycke med en beskrivning av vad som i lagen avses med skogliga impediment. Av beskrivningen framgår att det skall vara fråga om mark som inte är lämplig för virkesproduktion utan produktionshöjande åtgärder. Enligt lagens skogsmarksdefinition är en mark lämplig för virkesproduktion om den enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke om året per hektar. De skogliga impedimenten är alltså marker som har en lägre produktionsförmåga under förutsättning att de inte dikas ut eller någon annan produktionshöjande åtgärd vidtas.

Det skall enligt definitionen vidare vara fråga om marker som antingen bär skog eller har förutsättningar att bära skog. Den sistnämnda bestämningen innebär att utanför definitionen faller marker som inte används eller har använts på ett sådant sätt att de inte längre kan bli skogbevuxna.

5 §

Den ändring som gjorts i paragrafen hänför sig till punkt 3 i första stycket som beskriver skyldigheten att anlägga ny skog på mark som är bevuxen med särskilt dålig skog. Även om det inte längre uttryckligen sägs i lagtexten syftar punkt 3 också i sin nya lydelse på skogsbestånd som är glesa eller består av för marken olämpligt trädslag. Skyldighet att vidta återväxtåtgärder skall inte längre inträda redan när beståndets tillväxt är avsevärt lägre än den möjliga utan först när skogstillståndet är så dåligt att det kan betecknas som uppenbart otillfredsställande. Jag har i den allmänna motiveringen förutsatt att den förändringen kan preciseras i lagens tillämpningsföreskrifter. I stället för att som i dag kräva återväxtåtgärder när virkesförrådet är mindre än hälften av det normala eller tillväxten mindre än hälften av den möjliga bör skyldigheten i fortsättningen inträda när förråd eller tillväxt är mindre än en tredjedel av vad som är normalt på växtplatsen.

9 §

Paragrafen överensstämmer, fränsett den ändring som följer av slopandet av gallrings- och röjningsskyldigheten, med 11 § nuvarande lag. Liksom tidigare bör möjligheten att medge undantag som regel inte komma till utnyttjande i

andra fall än när kraven framstår som oskäligt betungande. I vilka fall Skogsvårdsstyrelsen kan medge undantag får närmare beskrivas i verkställighetsföreskrifterna till lagen.

Prop. 1992/93:226

10 §

Paragrafen har närmast sin motsvarighet i nuvarande 12 och 13 §§.

Av paragrafens första stycke, som ersätter nuvarande 12 §, följer att en avverkning antingen skall vara ändamålsenlig för återväxt av ny skog eller främja skogens utveckling. Bestämmelserna skiljer sig från de nuvarande i det hänseendet att begreppen slutavverkning, gallring och röjning inte längre används i lagtexten. Som jag närmare har utvecklat i den allmänna motiveringen är avsikten med ändringen att markera att vad som hittills i lagen betecknats som slutavverkning skall kunna ske i olika former, inte bara genom kalavverkning med eller utan kvarlämnande av fröträd.

Paragrafens andra stycke ersätter nuvarande 13 §. Den gamla bestämmelsen innebär ett förbud mot slutavverkning intill dess skogen nått en sådan ålder att mycket litet står att vinna i ytterligare produktion om skogen får stå kvar. Den nya bestämmelsen däremot har bara till syfte att ge stöd för föreskrifter som kan skydda den yngre skogen mot att exploateras. Som jag har redovisat i den allmänna motiveringen kan sådana föreskrifter, i jämförelse med nuvarande tillämpningsföreskrifter, göras enklare och självfallet också ge skogsägaren en betydligt större frihet att själv välja tidpunkt för avverkningen.

Jag har i den allmänna motiveringen understrukt att skogsvårdsstiftningen inte får lägga hinder i vägen för försöksverksamhet med nya avverkningssformer. I paragrafens tredje stycke ges Skogsvårdsstyrelsen möjlighet att meddela sådana undantag som behövs innan man säkert vet att en avverkningsmetod är ändamålsenlig för återväxt av ny skog eller främjar skogens utveckling.

11 §

Paragrafen motsvarar närmast nuvarande 14 §.

Paragrafens första stycke innehåller ett bemyndigande som kan sägas ersätta det ransoneringskrav som regleras i nuvarande 14 § första och andra stycket, med den skillnaden att det har begränsats till att gälla större skogsinnehav. Vad som avses med större skogsinnehav får preciseras i tillämpningsföreskrifter till lagen. Jag har i den allmänna motiveringen förutsatt en avgränsning som innebär att till sådana innehav räknas brukningsenheter som är större än 1 000 ha skogsmark.

I paragrafens andra stycke finns ett bemyndigande för föreskrifter som motsvarar det förenklade ransoneringskrav som hittills gällt för brukningsenheter med en ideal produktionsförmåga mellan 200 och 1 000 skogskubikmeter per år. Som framgår av den allmänna motiveringen bör kravet i fortsättningen gälla för brukningsenheter större än 100 ha skogsmark.

Lagtexten har utformats efter förslag av *Lagrådet*.

Det nuvarande kravet på viss avverkningsskyldighet har inte någon motsvarighet i den nya bestämmelsen. Prop. 1992/93:226

13 §

Paragrafen motsvarar nuvarande 16 §.

En skogsägare skall liksom hittills kunna få förhandsbesked huruvida en avverkning är förenlig med lagstiftningens krav på ransonering av den slutavverkningsmogna skogen. Med förenklade regler till skydd för den yngre skogen kan det inte längre förutsättas något behov av förhandsbesked med avseende på huruvida en avverkning är tillåten enligt föreskrifterna om lägsta tillåtna slutavverkningsålder. Paragrafen har utformats i enlighet härmed.

14 §

Paragrafen motsvarar nuvarande 17 § med ett tillägg i en ny punkt 3 som innebär skyldighet för skogsmarkens ägare att i avverkningsanmälan ange vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen i samband med avverkningen.

Genom 19 b § skogsvårdslagen infördes år 1991 en skyldighet för markägaren att i samband med ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog ange den hänsyn till naturvården och kulturmiljövården som han avser att ta vid avverkningen. Som ett led i strävandena att markera den enskilde skogsägarens roll i sektorsansvaret och delaktigheten i utredningen av skogens naturvården har bestämmelsen om avverkningsanmälan kompletterats med en motsvarande redovisningsskyldighet när det gäller slutavverkning inom den vanliga skogsmarken.

I den nya redovisningsskyldigheten ingår inte att ange mer än vad som är rimligt och möjligt med hänsyn till den enskilde skogsägarens förhållanden, såväl ekonomiska som andra. Detta innebär att man normalt skall kunna ställa större krav på t.ex. ett skogsbolag än på en privatskogsbrukare.

Den hänsyn som skall redovisas bör i första hand avse den mer kvalificerade hänsyn som kräver utmärkning på kartsnitt över avverkningsområdet eller särskilda, preciserade anteckningar om sparande av träd och trädsamlingar. Men även den mer vardagliga hänsynen som kommer till uttryck först vid åtgärdens utförande och som handlar om att spara skogsbryn, lämna träd och trädjungar för utveckling till framtida boträd, undvika markberedning och plantering på använda stigar, spara rönn och sälg för det vilda och liknande åtgärder bör särskilt anges om det inte i det enskilda fallet kan anses obehövt.

16 §

Paragrafen motsvarar nuvarande 19 §.

I enlighet med *Lagrådets* förslag har i paragrafen införts ett nytt andra stycke. I konsekvens med vad som skall gälla för avverkningsanmälan föreskrivs krav på att det i ansökan om tillstånd till avverkning i svårföringrad

18 §

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 19 b §, har utformats efter förslag av *Lagrådet*.

Som en följd av att det vid all avverkning, både sådan som endast kräver anmälan och sådan som kräver tillstånd, skall redovisas den hänsyn som skall tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen behövs inte längre någon särskild regel om sådan hänsynsredovisning vid avverkning i fjällnära skogar. Första stycket i nuvarande 19 b § kan därför tas bort. Regeln om hänsynsredovisning kommer i stället att finnas i den nya 16 § som reglerar tillståndsplikten för skyddsskogar och all svårföregrad skog och därmed också den fjällnära skogen. Som *Lagrådet* påpekat bör det i förevarande paragraf anges att bestämmelserna endast reglerar förhållandena i fjällnära skog.

Som en följd av att bestämmelserna om avverkningsskyldighet slopas har undantagsregeln för fjällnära skog tagits bort.

När den i det föregående omtalade hänsynsredovisningen infördes år 1991 tillkom på jordbruksutskottets initiativ en undantagsbestämmelse för småskogsbruket. Utskottet förordade att markägare vars brukningsenheter omfattar högst 500 ha skogsmark inom området för fjällnära skog skulle undantas från skyldigheten att ange den hänsyn de ämnade ta. Farhågor fanns nämligen att kraven på hänsynsredovisning i ansökan om avverkningstillstånd i fjällnära skog kunde resultera i så stora ansträngningar att enskilda skogsägare gav upp sina planer på avverkning.

När nu kraven på hänsynsredovisning utvidgas till att avse all skogsmark, utan annan arealbegränsning än den som tillämpas för avverkningensanmälan, bör det inte längre finnas kvar något undantag för redovisning av hänsynstagandet i fjällnära skog. I den allmänna motiveringen har jag understrukt att det aldrig kan bli fråga om att kräva mer än vad som är rimligt och möjligt med hänsyn till den enskilde skogsägarens förhållanden. Det är naturligt att detta synsätt anläggs också på den redovisning som skall göras i ansökan om tillstånd att avverka fjällnära skog.

19 §

Paragrafen motsvarar 19 c § gällande lag. Ändringarna är en följd av ändrad paragrafnumrering och ändringar i 18 §.

21 §

Paragrafen motsvarar 19 e § gällande lag. Ändringen är en följd av ändrad paragrafnumrering och ändringarna i 18 §.

Bestämmelserna från ädellövskogslagen har i huvudsak oförändrade förts in under en särskild rubrik i anslutning till reglerna om skyddsskog och svår-föryngrad skog.

Bestämmelserna om ädellövskog har till syfte att bevara landets ädellövskogar för framtiden även om detta inte längre anges särskilt i lagen.

Jag har i andra sammanhang slagit fast att naturvårdslagens bestämmelser gäller även för skötseln av skog. Någon särskild bestämmelse om naturvårdslagens tillämplighet för bevarandet av ädellövskog anser jag inte vara nödvändig.

Förevarande paragrafer överensstämmer med 2–4 §§ ädellövskogslagen.

25 §

Beslut om att medge åtgärder som innebär att ett bestånds egenskap av ädellövskog förloras bör fattas av Skogsvårdsstyrelsen i enlighet med ett ökat sektorsansvar för den skogliga myndigheten. Detsamma bör gälla beslut om undantag från skyldigheten att anlägga ny ädellövskog efter slutavverkning av sådan skog.

26 §

Paragrafen överensstämmer till sitt innehåll med 6 § ädellövskogslagen.

27 §

I paragrafen har, i konsekvens med vad som gäller för avverkningsanmälan och ansökan om tillstånd till avverkning i svår-föryngrad skog och skyddsskog, införts krav på att det i ansökan om tillstånd till avverkning i ädellövskog skall redovisas vilka hänsyn som skall tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen. Vidare har den ändringen gjorts att Skogsvårdsstyrelsen får besluta om det sätt på vilket slutavverkning och anläggning av ny ädellövskog skall genomföras i stället för att som enligt gällande bestämmelse meddela föreläggande om detta. Ändringen görs som ett led i anpassningen till skogsvårdslagens övriga bestämmelser.

28 §

Paragrafen motsvarar 8 § ädellövskogslagen.

30 §

En viktig slutsats man kan dra av den ökade kunskapen om livsbetingelserna för växter och djur är att andelen gamla träd i skogen behöver ökas för att gynna den biologiska mångfalden. Exemplifieringen i paragrafens första stycke har utökats så att det tydligt framgår att föreskrifter kan meddelas för att säkerställa att träd sparas i ökad omfattning. Föreskrifterna kan också innebära att gödsling begränsas eller förbjuds inom vissa områden.

Som jag har utvecklat i det föregående bör den naturliga karaktären på de skogliga impedimenten bibehållas med hänsyn till att det i vissa fall finns höga naturvärden inom sådana marker. Jag har i den allmänna motiveringen utvecklat varför det uttryckligen bör anges att hänsynsreglerna omfattar även de skogliga impedimenten.

Paragrafens tredje stycke motsvarar nuvarande 21 § andra stycket. Begränsningen att föreskrifter inte får vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras skall inte gälla föreskrifter för de skogliga impedimenten. Dessa marker har sådan karaktär att någon sådan restriktion inte kan anses behövlig.

32 §

En ny paragraf införs om miljökonsekvensbeskrivningar. Jag har i det föregående utvecklat varför jag nu anser tiden vara mogen för att införa krav på sådana beskrivningar också för skogsbrukets del.

Paragrafen är i huvudsak uppbyggd enligt samma mönster som reglerna för miljökonsekvensbeskrivningar inom andra sektorer.

Lagtexten har utformats efter förslag av *Lagrådet*.

35 §

Paragrafen motsvarar nuvarande 24 §.

I paragrafen har redaktionella ändringar gjorts.

Skälet till ändringen i andra stycket har redovisats i den allmänna motiveringen. Som framhållits där syftar ändringen till att förelägganden för att säkerställa naturvårdshänsyn skall komma att meddelas utan föregående rådgivning i långt större utsträckning än hittills.

36 §

Paragrafen motsvarar 25 § gällande lag. Ändringarna är en följd av ändrad paragrafnumrering och av att ädellövskogslagens regler förs in i skogsvårdslagen.

37 §

Paragrafen motsvarar 26 § gällande lag.

Med hänsyn till att bestämmelsen om förhandsbesked finns kvar finns ett fortsatt behov av bestämmelsen i förevarande paragraf. Ett tillämpningsområde för avgifter tillkommer genom mitt förslag om miljökonsekvensbeskrivningar, där det kan bli aktuellt att låta den enskilde stå för kostnaderna.

Bestämmelsen bör dock formuleras om för att göra det möjligt för regeringen att delegera till en myndighet att föreskriva om avgifter. *Lagrådet* har inte haft någon erinran mot förslaget på den punkten. Enligt *Lagrådets* mening är dock den avfatning som valts i det remitterade förslaget inte en tillräckligt klar avgränsning av bemyndigandet. *Lagrådet* föreslår att bemyndig-

andet på samma sätt som hittills avgränsas till att gälla avgifter i ärenden enligt Prop. 1992/93:226 lagen. Jag har anslutit mig till Lagrådets förslag.

38 §

Paragrafen motsvarar 27 § gällande lag och 9 § ädellövskogslagen. Ändringarna är en följd av den ändrade paragrafnumreringen. Vidare har strafflatituden ändrats till att överensstämma med vad som tidigare gällt enligt ädellövskogslagen.

I enlighet med *Lagrådets* förslag tas de nuvarande reglerna om medverkan bort i samband med att som påföljd föreskrivs böter eller fängelse i högst sex månader i stället för enbart böter. Lagrådet har påpekat att om fängelse ingår i straffskalan för ett brott mot en bestämmelse utanför brottsbalken tillämpas enligt vedertagen ordning brottsbalkens medverkansregler analogiskt, såvida det inte föreligger några speciella omständigheter i fråga om brottets konstruktion. Några sådana omständigheter föreligger inte här och då bör enligt Lagrådet det inte i den nya paragrafen föras in någon uttrycklig bestämmelse om medverkan.

40 §

Paragrafen motsvarar 29 § gällande lag. Ändringen är en följd av att ädellövskogslagens regler om rätt för Naturvårdsverket att överklaga Skogsvårdsstyrelsens beslut i visst fall förs in i skogsvårdslagen.

Det föreslås alltså inte några ändringar när det gäller instansordningen. Domstolsutredningen har dock i sitt betänkande Domstolarna inför 2000-talet (SOU 1991:106) föreslagit att instansordningen i allmänhet bör ändras så att beslut skall överklagas till länsrätt i stället för till kammarrätt (jfr också prop. 1992/93:100 bil. 3 s. 25). Skogsvårdslagens regler om överklagande kan komma att ändras i enlighet med utredningens förslag.

Övergångsbestämmelser

Punkt 3 i övergångsbestämmelserna har utformats efter förslag av *Lagrådet*. Jag har också anslutit mig till Lagrådets förslag att komplettera övergångsbestämmelserna med en punkt där det anges att beslut enligt 4, 5 och 7 §§ ädellövskogslagen skall anses meddelade med stöd av motsvarande nya bestämmelser i skogsvårdslagen.

12.2 Övriga lagförslag

Ändringarna i 19 kap. 7 § vattenlagen (1983:291), 2 § lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark, 27 a § naturvårdslagen (1964:822), 2 § växtskyddslagen (1972:318) och 14 kap. 8 § plan- och bygglagen (1987:10) är en följd av ändrad paragrafnumrering i skogsvårdslagen.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

dels anta förslagen till

1. lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429),
2. lag om ändring i vattenlagen (1983:291),
3. lag om ändring i lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,
4. lag om ändring i naturvårdslagen (1964:822),
5. lag om ändring i växtskyddslagen (1972:318),
6. lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10),

dels godkänna vad jag har förordat om

7. miljömålet och produktionsmålet för skogsbruket (avsnitt 3.2 och 3.3),
 8. inventeringar (avsnitt 6.2),
 9. grunderna för statligt ekonomiskt stöd till skogsbruket (avsnitt 4.1 och 7),
 10. bevarande av den biologiska mångfalden (avsnitt 8),
 11. riktlinjer för överföring av fast egendom från staten till ett aktiebolag för produktion av skogsfrö och skogsplantor (avsnitt 10),
- dels* bemyndiga regeringen
12. att genomföra ombildning av skogsvårdsorganisationens frö- och plantverksamhet till ett aktiebolag enligt de riktlinjer som jag har förordat (avsnitt 10),
 13. att sälja aktier eller på annat sätt minska statens ägarandel i de nya bolaget (avsnitt 10).

Vidare hemställer jag att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag har anfört om

14. medlen i skogspolitiken (avsnitt 4.1),
15. skogsbrukets sektorsansvar för miljövården (avsnitt 4.2),
16. myndigheternas sektorsansvar för miljön (avsnitt 4.3),
17. nya skogsbruksmetoder (avsnitt 4.4),
18. förnyringsmetoder och skogsodlingsmaterial (avsnitt 5.3),
19. insektsvärningar (avsnitt 5.5),
20. utbildning och forskning (avsnitt 6.3),
21. rådgivning och information (avsnitt 6.4),
22. skogsvårdsmyndigheten (avsnitt 9).

Ärendet bör avgöras under innevarande riksmöte.

14 Anslagsfrågor för budgetåret 1993/94

Prop. 1992/93:226

I prop. 1992/93:100 (bil. 10) har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1993/94 under angivna anslagsrubriker beräkna följande belopp:

- C 1. Skogsvårdsorganisationen 1 000 kr,
- C 2. Skogsvårdsorganisationen: Myndighetsuppgifter 310 080 000 kr,
- C 3. Skogsvårdsorganisationen: Frö- och plantverksamhet 1 000 kr,
- C 4. Bidrag till skogsvård m.m. 142 492 000 kr,
- C 5. Stöd till byggande av skogsvägar 39 962 000 kr,
- C 6. Främjande av skogsvård m.m. 14 868 000 kr.

Jag tar nu upp bl.a. dessa frågor.

NIONDE HUVUDTITELN

C. Skogsbruk

C 1. Skogsvårdsorganisationen

1991/92 Utgift	—
1992/93 Anslag	1 000
1993/94 Förslag	1 000

Under anslaget tas för närvarande upp ett formellt belopp på 1 000 kr till skogsvårdsorganisationens uppdragsverksamhet exkl. frö- och plantverksamheten. På anslaget redovisas all verksamhet vid skogsvårdsorganisationen utom frö- och plantverksamheten.

Föredragandens överväganden

Sammanfattning

Verksamhetens inriktning:

Det övergripande målet för skogsvårdsorganisationens verksamhet skall vara att verka för att landets skogar vårdas och brukas ansvarsfullt i enlighet med de föreslagna målen för skogsbruket.

Resurser

Ramanslag 275 305 000 kr för budgetåret 1993/94.

Planeringsram:

1993/94	1994/95	1995/96
275 305 000 kr	275 305 000 kr	275 305 000 kr

Resultatbedömning och fördjupad prövning

Riksdagen beslutade våren 1992 att avvakta resultatet av den skogspolitiska kommitténs arbete innan någon treårsbudget för Skogsstyrelsen läggs fast (prop. 1991/92:100 bil. 10, bet. 1991/92:JoU12, rskr. 1991/92:212). Skogsstyrelsen har lämnat en förenklad anslagsframställning för budgetåret 1993/94 som i allt väsentligt grundar sig på styrelsens tidigare lämnade fördjupade anslagsframställning för perioden 1992/93–1994/95.

Skogsstyrelsens förenklade anslagsframställning bygger på gällande skogspolitik men tar även utgångspunkt i utvecklingen i skogsbruket och redovisade resultat under rådande förutsättningar. Skogsstyrelsens analys av resultaten för budgetåret 1991/92 visar att skogsvårdsorganisationens verksamhet har utvecklats positivt. Resurserna har använts effektivt och skogspolitiska insatser har haft god effekt. Skogsstyrelsen har låtit olika oberoende institut utföra olika opinionsundersökningar som tyder på att skogsägarna har stort förtroende för skogsvårdsstyrelserna och deras personal och att uppdragsverksamheten är efterfrågad och inte anses stå i konflikt med myndighetsrollen.

Skogsvårdsorganisationens framtida verksamhet har även utretts och redovisats i den skogspolitiska kommitténs slutbetänkande.

Jag har i det föregående redovisat min syn på behovet av statliga myndighetsfunktioner som för ut och verkställer skogspolitiken (avsnitt 10).

Slutsatser

Det övergripande målet för skogsvårdsorganisationens verksamhet skall vara att verka för ett ansvarsfullt nyttjande av landets skogstillgångar i enlighet med de föreslagna målen för skogsbruket (avsnitt 3).

Skogsvårdsorganisationen skall i sin verksamhet således verka för att de skogspolitiska målen uppfylls genom

- ett bevarande av skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga,
- att den biologiska mångfalden och en genetisk variation i skogen bevaras,
- att naturligt förekommande växt- och djurarter bevaras,
- att hotade arter och naturtyper skyddas och kulturmiljöer vårdas,
- att skogen och skogsmarken utnyttjas effektivt så att den uthålligt ger en god avkastning,
- att skogsproduktionen inriktas så att den ger framtida handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar.

Skogsvårdsorganisationens verksamhet måste i enlighet med vad jag har anfört i det föregående ges en starkare inriktning mot miljöfrågorna. De nya uppgifter som följer med myndighetens sektorsansvar för miljön har jag redovisat i det föregående (avsnitt 4.3). Förutom de uppgifter som följer direkt härav kommer behovet av rådgivning, information och utbildning att prägla organisationens verksamhet de närmaste åren. Därtill kommer den viktiga uppgiften att följa upp, utvärdera och redovisa hur de nya skogspolitiska målen

uppfylls. Tillfälligt och som ett fristående projekt skall vissa inventeringar slutföras. En nödvändig förändring av organisationen till följd av bortfall av vissa verksamheter och därmed resurser kommer att engagera stora delar av personalen i skiftande grad.

Prop. 1992/93:226

De särskilda kostnader som kommer att uppkomma till följd av organisationsanpassningen inom den kvarvarande skogsvårdsorganisationen bör belasta detta anslag. Översiktligt kan de bedömas uppgå till mellan 60 och 70 miljoner kronor nästa budgetår. Kostnaderna bör finansieras genom indragning av balanserade överskott i verksamheten. För detta behövs inte riksdagens medverkan.

Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna den huvudsakliga inriktningen för verksamheten inom skogsvårdsorganisationens ansvarsområde i enlighet med vad jag har förordat i avsnittet Slutsatser,
2. till *Skogsvårdsorganisationen* för budgetåret 1993/94 anvisa ett förslagsanslag på 1 000 kr.

C 2. Skogsvårdsorganisationen: Myndighetsutgifter

1991/92	Utgift	278 964 587
1992/93	Anslag	310 080 000
1993/94	Förslag	275 305 000

Myndighetsanslaget till skogsvårdsorganisationen bör justeras med hänsyn till de förändrade arbetsuppgifter som jag har redovisat i det föregående. I sammanhanget måste det dock erinras om att endast ca 30 % av kostnaderna för organisationens totala verksamhet har täckts från detta anslag. Kostnader för vissa myndighetsuppgifter som nu efter hand bortfaller har täckts från bidragsanslag. Detsamma gäller ÖSI. Uppdragsverksamhet som till följd av avregleringen kan väntas minska rör bl.a. upprättandet av skogsbruksplaner. De förenklingar som genomförs i skogspolitiken återverkar sålunda i förhållandevis mindre grad på den verksamhet som finansieras över detta anslag.

Å andra sidan har skogsvårdsavgiften finansierat ca 90 miljoner kronor eller nära 30 % av anslaget. Denna finansiering, som till mycket stor del har omfattat olika projekt och annan verksamhet med anknytning till naturvård och kulturmiljövård, bortfaller nu.

Genom omfördelningar inom Jordbruksdepartementets huvudtitel blir det dock möjligt att finansiera angelägna arbetsuppgifter för skogsvårdsorganisationen. Det gäller inte minst sådana med anknytning till sektorsansvaret för

Jag föreslår mot bakgrund härav och med hänvisning till vad jag har anfört i det föregående att anslaget tas upp med sammanlagt 275 305 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för angelägna naturvårdsuppgifter som tidigare finansierades med skogsvårdsavgiftsmedel. Detsamma gäller rådgivning och information om hur ett mer ståndortsanpassat skogsbruk skall planeras och bedrivas. Vidare bör skogsvårdsmyndighetens arbete med sammanställning m.m. av kunskapsmaterial i befintliga och pågående naturinventeringar finansieras över detta anslag. Försöksverksamheten med skogsmarkskalkning bör däremot finansieras över ett nytt anslag som jag tar upp i det följande.

Medelsbehovet har beräknats med utgångspunkt i en real minskning av utgifterna om 2 % i enlighet med den princip som tillämpas generellt i årets budgetförslag.

Anslaget för skogsvårdsorganisationen har budgeterats utan hänsyn till de tekniska justeringar som måste göras till följd av ändringen av nivån på löne- kostnadspåslägget, den ändrade finansieringsformen för Statshälsan samt de nya principerna för budgeteringen av anslagen. Riktlinjerna för dessa förändringar har redovisats i budgetpropositionen 1993 (bil. 1 Statsbudgeten och särskilda frågor, avsnitt 2.2). Det belopp som kommer att ställas till myndighetens disposition kommer att slutligt fastställas enligt de redovisade riktlinjerna och kan därför avvika från det nu budgeterade beloppet.

Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Skogsvårdsorganisationen: Myndighetsuppgifter* anvisa ett ramanslag på 275 305 000 kr.

C 3. Skogsvårdsorganisationen: Frö- och plantverksamhet

1991/92	Utgift	—
1992/93	Anslag	1 000
1993/94	Förslag	1 000

Under anslaget tas upp ett formellt belopp av 1 000 kr till skogsvårdsorganisationens frö- och plantverksamhet.

Jag har behandlat denna verksamhet i det föregående. Anslaget behövs under tiden till dess verksamheten har överförs i bolagsform. Eventuella kostnader för organisationsförändringar bör kunna belasta detta anslag i den utsträckning regeringen medger det. Anslaget bör föras upp med 1 000 kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Skogsvårdsorganisationen: Frö- och plantverksamhet* för budgetåret 1993/94 anvisa ett förslagsanslag på 1 000 kr.

C 4. Bidrag till skogsvård m.m.

1991/92	Utgift	225 159 557
1992/93	Anslag	142 492 000
1993/94	Förslag	90 000 000

Från anslaget bekostas bidrag till särskilda skogsvårdsåtgärder inom det skogliga stödområdet, skogsodling efter avverkning av lågproducerande bestånd, vissa natur- och kulturvårdsåtgärder, ädellövskogsbruk och åtgärder mot skadegörelser av skogsinsekter. Vidare bekostas översiktliga skogsinventeringar från anslaget och eventuella kostnader för ersättningar enligt 19 c § skogsvårdslagen (1979:429). Bidragsbestämmelserna finns i förordningen (1979:792) om statligt stöd till skogsbruket och i ädellövskogsförordningen (1984:120).

Några nya bidrag skall inte kunna beviljas från detta anslag fr.o.m. nästa budgetår. Från anslaget täcks kostnaderna för tidigare beslutade bidrag och, i likhet med för närvarande, avsyning av aktuella projekt före utbetalning av de beslutade bidragen. Vidare bör i begränsad utsträckning kostnaderna för den slutliga sammanställningen av de senaste insamlade ÖSI-data, vilken verksamhet har finansierats över detta anslag, belasta detta anslag. Jag vill emellertid betona att verksamheten skall avslutas i sådan tid att kostnaderna för färdigställandet så långt möjligt kan täckas med medel från innevarande budgetårs anslag. Slutligen bör från anslaget betalas ut de 3 miljoner kronor som utgör utfästa bidrag för sista året i Lantmäteriverkets kartprogram. Jag beräknar utbetalningarna under anslaget till 90 miljoner kronor nästa budgetår.

Återstående, reserverade medel under de äldre anslagen Skogsvårdsorganisationen: Investeringar, Särskilda skogsvårdsinsatser i norra Sverige och Främjande av skogsvård m.m. bör få användas för avsedda ändamål. De är i hudsak reserverade för redan beslutade åtgärder.

Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till skogsvård m.m.* för budgetåret 1993/94 anvisa ett förslagsanslag på 90 000 000 kr.

C 5. Stöd till byggande av skogsvägar

Prop. 1992/93:226

1991/92 Utgift	46 203 259
1992/93 Anslag	39 962 000
1993/94 Förslag	6 000 000

Möjligheten att bevilja nya bidrag från detta anslag upphörde den 1 juli 1992. Från anslaget täcks kostnaderna för tidigare beslutade bidrag och avsyning av aktuella projekt. Jag beräknar utbetalningarna under anslaget till 6 miljoner kronor nästa budgetår.

Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att till *Stöd till byggande av skogsvägar* för budgetåret 1993/94 anvisa ett förslagsanslag på 6 000 000 kr.

C 6. Insatser för skogsbruket

Nytt anslag (förslag) 99 000 000

Under anslaget tas upp statligt stöd till insatser av olika slag för skogsbruket.

I det föregående har jag närmare redovisat mina förslag till olika åtgärder som i fortsättningen bör stödjas med statliga medel. Flertalet av dem bör finansieras över ett nytt reservationsanslag benämnt Insatser för skogsbruket. I några fall har dessa hittills finansierats över andra anslag. I de fall besluten har tagits före den 1 juli 1993 och inom tillgängliga ramar skall de finansieras över de äldre anslagen. Det kan bl.a. gälla bidrag till ädellövskogsbruk.

I fortsättningen bör över detta anslag finansieras bidrag till naturvårds- och kulturvårdsåtgärder, bidrag till ädellövskogsbruk, statens kostnader för försöksverksamheten med skogsmarkskalkning, kostnader för vissa civilrättsliga avtal på naturvårdsområdet samt intrångsersättningar som följer av skogsvårdsmyndighetens beslut. Vidare bör under detta anslag tas upp de tidsbegränsade projektmedel som jag har förordat för att snabbt slutföra inventeringarna av småbiotoper och sumpskogar.

Sammanlagt bör för nästa år anvisas 99 miljoner kronor. Den ungefärliga fördelningen på olika ändamål har jag redovisat i det föregående.

Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att till *Insatser för skogsbruket* för budgetåret 1993/94 anvisa ett reservationsanslag på 99 000 000 kr.

B. Miljövård

B 3. Investeringar inom miljöområdet

Under denna anslagsrubrik har i prop. 1992/93:100 (bil. 15 s. 79) föreslagits att riksdagen för budgetåret 1993/94 anvisar ett reservationsanslag på 135 445 000 kr. Mot bakgrund av vad jag har redovisat i det föregående (avsnitt 8) bör ytterligare 55 miljoner kronor anvisas för ändamålet. Jag har i denna fråga samrått med chefen för Miljö- och naturresursdepartementet.

Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att under reservationsanslaget *Investeringar inom miljöområdet* för budgetåret 1993/94 anvisa 55 000 000 kr utöver vad som har föreslagits i prop. 1992/93:100 bil. 15.

15 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden har anfört för de åtgärder och det ändamål han har hemställt om.

Utgångspunkter för kommitténs arbete

1990 års skogspolitiska kommitté har haft i uppgift att göra en total genomgång och översyn av skogspolitiken. I direktiven till kommittén anges således att vi skall göra en utvärdering av skogspolitikens mål och medel. Utvärderingen bör ta sin utgångspunkt i en beskrivning av nuläget. Vidare sägs det att en framtidsbedömning bör göras. Baserad på utvärderingen och bedömningen om den framtida utvecklingen är det vår uppgift att föreslå vilken skogspolitiken som skall gälla inför 2000-talet.

Enligt direktiven skall vi även lämna förslag till hur skogsvårdsmyndigheten skall anpassas till den föreslagna skogspolitiken. Det kommer vi att göra i vårt slutbetänkande.

Nulägesbeskrivning och utvärdering

Kommittén finner i sin utvärdering att skogsnäringen under 1980-talet har gett väsentliga bidrag till att uppfylla de övergripande samhällsmålen om ekonomisk tillväxt, balans i utrikesbetalningarna och regional balans. Trots en ökad produktion har antalet sysselsatta i skogsnäringen minskat till följd av ökad produktivitet. Kommittén anser dock att skogsnäringen inte till fullo har verkat i överensstämmelse med de miljö- och naturvårdspolitiska målen. En pågående förbättring av hänsynen till naturvårdens intressen har dock kunnat iakttas under senare år.

Kommittén anser att målet om en väl avvägd hushållning med skogstillgångarna till fullo har uppfyllts. Även målet om att skogarna skall ge en hög och värdefull virkesavkastning har blivit väl uppfyllt. Trots att frågor om virkeskvalitet fått ökad uppmärksamhet under senare år bedömer emellertid kommittén att skogsskötseln såsom den bedrivits på 1980-talet inte kommer att leda till den kvalitetsförbättring som avsågs i 1979 års skogspolitiska beslut.

Kommitténs slutsatser angående skogsvårdslagstiftningen är att den till övervägande del har fungerat väl och bidragit till att de skogspolitiska målen nås. Lagstiftningen har haft en normbildande funktion. Den har i viss utsträckning dock motarbetat sina syften avseende främst naturvården genom att begränsa möjligheterna att använda andra bruksformer än traktthyggesbruk och i viss utsträckning naturlig förnyring. Kommittén anser vidare att lagstiftningen har utgjort ett hinder för användning av vissa bruksformer som syftar till produktion av virke med hög kvalitet. Inom ramen för bestämmelsen om hänsyn till naturvården har det funnits utrymme för ökat hänsynstagande i enlighet med lagstiftarens intentioner.

Kommittén anser att ädellövskogslagstiftningen har varit ett nödvändigt medel för att bibehålla ädellövskogen och att den har uppfyllt detta mål.

Naturvårdslagen, jordförvärvslagen, träfiberlagen, naturresurslagen samt plan- och bygglagen har utvärderats översiktligt. Allt tyder på att dessa lagar inte har motverkat med de skogspolitiska målen.

Prop. 1992/93:226
Bilaga 1

Enligt kommitténs uppfattning har den rådgivning och information som skogsvårdsmyndigheten genomfört varit ett värdefullt inslag och ett effektivt medel för att föra ut gällande skogspolitik både till skogsägare och allmänheten.

Kommittén konstaterar vidare att den översiktliga skogsinventeringen (ÖSI) har utgjort ett viktigt medel för att uppnå de nuvarande skogspolitiska målen. Kommittén anser dock att det är tveksamt om värdet av den information som har erhållits genom ÖSI motsvarar den kostnad som under åren har lagts ned på inventeringarna.

Vad forskning och utbildning beträffar hänvisar kommittén främst till utredningen om Sveriges lantbruksuniversitet (SOU 1991:101) och betänkandet (Ds 1991:62) Kunskap för konkurrenskraft.

Kommittén noterar att de statliga ekonomiska stöden är de medel som har blivit föremål för flest utvärderingar. Kommittén konstaterar att många av dessa utredningar har haft ett begränsat syfte. Kommitténs slutsats är att flera stödnormer har haft oönskade bieffekter eller varit ineffektiva och att besluten att minska eller ta bort dem har varit riktiga. Samtidigt konstaterar vi att riktigt utformade bidrag och stödåtgärder kan vara intressanta som hjälpmedel för att uppnå skogspolitiska mål.

I fråga om skatter och avgifter har kommittén, vid sidan av skogsvårdsavgiften, inte haft i uppdrag att gå in på de skatteregler som gäller för skogsbruket. Eftersom riksdagen hösten 1991 beslutade att avskaffa skogsvårdsavgiften har kommittén avstått från att diskutera avgiftens betydelse för den gällande skogspolitikens utformning.

Framtidsbedömning

Skogen är en förnybar resurs, en nationell tillgång som varje generation måste värna och vårda. Framtida generationer kommer också att vara beroende av de nyttigheter som skogarna ger. Den sedan länge tillämpade principen i vårt land att vi skall hushålla med skogstillgångarna, att utveckla dem för kommande generationers behov samtidigt som vi själva kan dra nytta av dem kommer enligt kommitténs bedömning att få en allt större betydelse i en värld där befolkningen växer.

Kommittén bedömer att skogsnäringen kommer att ha stor betydelse även i framtiden för att vi skall nå de övergripande samhällsmålen om bl.a. ekonomisk tillväxt, balans i utrikesbetalningarna och full sysselsättning. Inom stora delar av landet kommer näringen även i fortsättningen att ha en stor betydelse för ekonomi och sysselsättning. Virkesförrådets snabba ökning och möjligheterna att väsentligt öka avverkningarna utgör en stor potential för en expansion av både den traditionella skogsindustriella produktionen och uppbyggnad av nya användningsområden. Detta är möjligt att genomföra inom ramen

för målet om en långsiktigt uthållig virkesproduktion under den viktiga förutsättningen att virkesproduktionen inte försämras t.ex. på grund av miljöskador.

Prop. 1992/93:226
Bilaga 1

De avverkningsberäkningar som kommittén har låtit utföra visar att det är möjligt att uthålligt avverka omkring 95 miljoner m³ sk per år från och med slutet av 1990-talet. Detta skall sättas i relation till den nuvarande avverkningen på 60–70 miljoner m³ sk per år. Virkesförrådet per hektar och andelen äldre skog kommer att öka successivt.

Den väntade efterfrågeutvecklingen, rikligt inhemsk tillgång på virkesråvara, EES-avtalet och ett eventuellt svenskt deltagande i ett ökat europeiskt samarbete talar efter några års andhämtningspaus för en fortsatt expansion av den svenska skogsnäringen. Samtidigt kan vi vänta oss en ökning av den reutfiberbaserade produktionen. Avgörande för en expansion av industrikapaciteten är skogsnäringens men även andra potentiella träråvaruförbrukande branschers konkurrensförmåga.

Den marknads- och konkurrentbild som tonar fram på kort sikt och den rikliga tillgången på avverkningsmogen skog väntas leda till en fortsatt svag prisutveckling på virke under de närmaste åren. En effekt har redan blivit introduktion av ett avståndsrelaterat virkespris. Sågverken och massaindustrin kommer att visa större benägenhet än för närvarande att välja ut de kvalitéer som bäst lämpar sig för deras produktion. En tydligare prisdifferentiering för olika virkeskvalitéer är därför att vänta.

Miljöproblemen har under detta sekel ändrat karaktär från att ha varit lokala till att bli globala. Det är kommitténs bedömning att detta i än högre grad kommer att gälla i framtiden. För lång tid framöver kan man dock räkna med att luftföroreningarna kommer att vara ett stort problem. En temperaturförändring till följd av luftföroreningarna skulle leda till att skogsekosystemet förändras. Detta innebär att artsammansättningen och trädens naturliga utbredningsområden ändras. Risken för angrepp av insekter och andra skadegörare kan komma att öka. Luftföroreningarna skadar träden direkt på barren och bladen och indirekt genom försurning av marken. Markförsurningen är ett hot mot skogsmarkens långsiktiga produktionsförmåga.

Det är kommitténs uppfattning att det finns stor risk för att ökande luftföroreningar leder till att problemen med skogsskador förvärras om inga motåtgärder sätts in. I så fall kommer virkesproduktionen att minska. Minskningen kommer troligen att drabba vissa områden i Europa mer än andra. Även Sverige riskerar minskad virkesproduktion. Om man däremot lyckas bemästra problemen är det troligt att det fortfarande om 30–40 år kommer att finnas tillräcklig förråd av virkesråvara i Europa även om efterfrågan utvecklas som hittills.

På kort sikt (5–30 år) bedömer kommittén att miljöfrågorna i vid bemärkelse får en fortsatt och växande betydelse. Samtidigt som att merparten av skogen kommer att vara en viktig råvaruleverantör till den svenska skogsindustrin kommer också andra värden kommer att vägas in mer än tidigare. Vikten av att i framtiden ytterligare öka naturvårdshänsynen vid bedrivande av skogs-

bruk kan därför väntas öka. Det är troligt att det inom vissa områden, t.ex. i känsliga naturområden nära tätorter och på skärgårdsöar, kommer att ske en anpassning av skogsbruksmetoder och teknik. Samtidigt kan avsättningen av mark för naturvårdsändamål väntas öka.

Prop. 1992/93:226
Bilaga 1

Ett miljömål för skogsbruket

Det finns enligt kommitténs bedömning olika sätt att skydda skogsmiljön. Ett är avsättningar av stora naturreservat. Ett annat är att med hänsyn till markens produktionsförmåga och avstånd till fabriker och marknad bruka skogen med olika intensitet. Ett tredje är att över hela skogsmarksarealen bruka skogen med sikte på hög produktion och god natur- och miljöhänsyn. Enligt kommitténs mening är det tredje sättet att föredra. Även detta alternativ innebär att vi måste avsätta nationalparker och naturreservat i framtiden men i långt mindre utsträckning än om skyddet av viktiga naturvärden skall grundas på avsättningar enligt alternativ 1. Vi föreslår att miljömålet för skogen jämföras med produktionsmålet.

Kommittén anger ett antal principer för ett nationellt miljömål för skogsbruket. Skogen skall brukas så att naturresursens produktionsförmåga långsiktigt bibehålls, växt- och djurarters och naturtypers fortbestånd säkerställs, hotade arter och naturtyper skyddas eller genom att unika naturvärden skyddas eller skapas genom att områden lämnas för fri utveckling.

Utnyttjandet av skogen innebär att de från naturvårdssynpunkt viktiga element som var karaktäristiska för naturskogen försvinner. Träden blir således varken gamla eller dör på platsen så att död ved kan bildas.

Kommittén anser att trakthyggesbruk är en skogsskötselmetod som passar vä i den boreala barrskogen där frekventa kraftiga störningar alltid har förekommit. Trakthyggesbruket kan utformas så att en del av naturskogens värden bibehålls eller nyskapas. Speciellt tilltalande synes trakthyggesbruk med skärm eller fröträd vara inom områden där detta är biologiskt lämpligt. Metoder som innebär att man undviker kalhuggning kan vara särskilt intressanta inom områden som i en naturskog skulle präglas av lång skoglig kontinuitet.

För att uppnå miljömålet är det enligt kommitténs uppfattning nödvändigt med en samsyn när det gäller viktiga förutsättningar för nyttjandet av skogen. Den svenska skogens produktionsförmåga skall brukas långsiktigt, ansvarsfullt och med sikte på god ekonomisk avkastning för skogsägare och samhälle. Ett långsiktigt bruk av skogen måste ske i överensstämmelse med de naturgivna förutsättningarna. Skogsägaren har ett ansvar för att med detta som utgångspunkt söka gynna eller åtminstone bibehålla den biologiska mångfalden då skogen brukas.

Förslag till framtida skogspolitiska mål

De övergripande samhällsmålen om bl.a. ekonomisk tillväxt, balans i utrikesbetalningarna, full sysselsättning, regional balans samt god natur- och miljö-

vård som har lagts fast av riksdagen utgör mål för all samhällelig verksamhet. Var och en av samhällets sektorer skall enskilt och i samspel med andra samhällssektorer verka i riktning mot dessa mål.

Inom de ramar som gäller för en konkurrensutsatt näring förutsätts beslutsfattare inom skogsindustrin och skogsbruket ge sitt bidrag för att uppfylla de övergripande samhällsmålen. Staten förutsätts å sin sida, med beaktande av samhällsmålen och inom marknadsekonomins ramar, försöka skapa gynnsamma förutsättningar för näringslivet samtidigt som den anger vad som gäller beträffande hänsynen till naturvärden och andra allmänna intressen.

I den mån utvecklingen av ekonomi och sysselsättning inom olika delar av landet inte överensstämmer med statens mål bör staten tillgripa olika regionalpolitiska åtgärder. Olika former av stimulans av skogsnäringen kan därvid också komma ifråga. Finansieringen av dessa åtgärder är av allmänt intresse, dvs. den bör ske över statsbudgeten.

I de miljöpolitiska besluten har slagits fast att alla samhällssektorer skall genomsyras av en ansvarsfull hushållning med och omsorg om miljö- och naturresurserna inom ramen för sin verksamhet. Detta sektorsansvar innebär bl.a. att varje sektor är skyldig att ta skäligt ansvar för att säkerställa den biologiska mångfalden och den genetiska variationen. Varje samhällssektor har också ett ansvar för att lösa de problem som redan föreligger och förhindra att nya miljöskador uppstår.

Utsläppen av gaser, däribland koldioxid från industrier, energiproduktion och trafik, bör minskas för att förhindra en global uppvärmning. Sverige bör därför enligt kommitténs uppfattning nationellt och internationellt arbeta för att luftföroreningarna minskas.

Kommittén föreslår att produktions- och miljömålen för skogspolitikens formuleras på följande sätt.

Produktionsmålet

Skogen och skogsmarken bör nyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den uthålligt ger en god avkastning. Skogsproduktionens inriktning skall vara sådan att en stor framtida handlingsfrihet erhålls beträffande användningen av produkterna. Nyttjandet skall präglas av mångbruk.

Miljömålet

Skogsmarkens naturliga produktionsförutsättningar bör vidmakthållas. Biologisk mångfald och genetisk variation i skogen skall behållas genom att i landet naturligt förekommande växt- och djurarter ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper skall skyddas. Skogens estetiska och kulturella värden skall värnas.

Kommittén föreslår att dessa mål kommer till uttryck i den s.k. protalparagrafen i skogsvårdslagen på följande sätt.

Skogen är en nationell tillgång som skall skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls.

Vid skötseln skall hänsyn tas till andra allmänna intressen.

Prop. 1992/93:226
Bilaga 1

Förslag till framtida skogspolitiska medel – inledning

För att uppnå de föreslagna målen kan olika medel komma till användning såsom lagstiftning, rådgivning, reservatavsättningar, tecknande av civilrättsliga avtal eller intrångsersättning för att skydda värdefulla biotoper, statliga bidrag samt forskning och utbildning. Kommitténs grunduppfattning är att skogspolitiska åtgärder endast bör komma i fråga om ett mål finns uppsatt och den väntade marknadslösningen inte överensstämmer med detta mål. En framgångsrik skogspolitik förutsätter, förutom en konkurrenskraftig skogsnäring, bl.a. engagerade markägare och brukare av skogsmarken som kan fatta lokalt anpassade beslut.

Det är kommitténs uppfattning att det i första hand är lämpligt att välja medel som ökar kunskandet hos markägare och brukare av skogsmarken. En försättning för ökat kunnande är kvalitativt högtstående forskning.

Rådgivning och utbildning bör bedrivas aktivt. Den bör anpassas efter olika ägargruppers behov och göras flexibel. Detta är särskilt viktigt när en ny skogspolitik har beslutats, när en ny markägare tillträder eller ny arbetskraft anställs. Kunskapen hos markägarna eller de personer som brukar marken behöver öka fortlöpande. Rådgivning och utbildning kan bedrivas både i statens och i privat regi. Det är samtidigt rimligt att utgå från att ökad kunskap är ett egenintresse och att markägarna själva bekostar delar av rådgivningen och sin utbildning. Kunskaperna behöver vara av både grundläggande och tillämpad natur. Särskilt de grundläggande kunskaperna har stor betydelse för att möta nya förutsättningar för och krav på skogsbruket.

Genom ekonomiska medel, t.ex. bidrag till ädellövskogsbruket eller bidrag för planering av skogsbilvägar, kan staten påverka förutsättningarna för beslutsfattandet. Beslutsunderlaget kan förbättras genom inventeringar.

Samtidigt kan vi inte tillåta alltför låg ambition i vård, skötsel och brukande av skog och skogsmark eller beslut som strider mot de skogspolitiska målen. Det är därför nödvändigt att genom lagstiftning och föreskrifter precisera vilka krav staten ställer upp. Det är viktigt att lagstiftningen anger minimi-kraven och inte speglar de skogspolitiska ambitionerna i sin helhet.

Av lagstiftningen måste det framgå vilka krav som gäller i samband med enskilda åtgärder, för enskilda bestånd eller för hela fastigheten och vilka påföljderna blir om markägaren bryter mot bestämmelserna.

För att förenkla och samtidigt ge markägare och brukare av skogsmarken en enhetlig bild föreslår kommittén att de bestämmelser som ingår i ädellövskogslagen flyttas till skogsvårdslagen.

Kunskap om lagstiftningen och de normer som ligger bakom denna bör förmedlas genom en aktiv rådgivning. Denna verksamhet är ett samhällsansvar och därför en huvuduppgift för skogsvårdsmyndigheten. I enlighet med

sektorsansvaret anser kommittén att skogsvårdsmyndigheten i huvudsak bör handha tillsynen på skogsmark.

Prop. 1992/93:226
Bilaga 1

Om kraven på inskränkningar i skogsskötseln går utöver vad som är rimligt av staten att begära av en enskild markägare bör intrångsersättning utgå. Kommittén anser i enlighet med ett riksdagsbeslut år 1987 att ersättning skall utgå till markägaren när den pågående markanvändningen avsevärt försvåras på berörd del av fastigheten. Kommittén anser dock att den del av kostnaden som motsvarar ett intrång upp till den s.k. kvalifikationsgränsen skall avräknas vid intrång som är ersättningsgilla.

Preciseringar

En bärande idé i den av kommittén föreslagna skogspolitiken är ökat ansvar genom ökat kunnande. Rådgivning och utbildning bör därför, där så är lämpligt och i så stor utsträckning som möjligt, komma till användning för att uppnå de uppsatta målen.

De av kommittén föreslagna skogspolitiska målen innebär att ett aktivt skogsbruk bör bedrivas på huvuddelen av skogsmarken. Det är önskvärt att produktionsförmågan med beaktande av miljömålet utnyttjas väl på all skogsmark där inte andra intressen, t.ex. naturvårdsintresset, väger tyngre än skogsproduktionen. Skogarna bör av hänsyn till sysselsättningen i främst glesbygden ha en sådan sammansättning att de långsiktigt kan ge en jämn avkastning.

Kommittén vill framhålla att det är i markägarens eget intresse, inte minst med tanke på att skogen i regel representerar ett betydande kapitalvärde, att bedriva ett aktivt skogsbruk.

Kommitténs framtidsbedömning visar att virkestillgångarna och andelen avverkningsmogen skog ökar samtidigt som skogsbrukets lönsamhet inom vissa delar av landet kan bli svag. Det är därför inte lika motiverat att överallt bedriva ett lika intensivt skogsbruk som tidigare. Lagstiftningens krav på bl.a. hushållning och återbeskogning måste dock uppfyllas.

För att uppnå det av kommittén föreslagna miljömålet är det nödvändigt att vissa biotoper och områden blir helt undantagna från skogsbruk. Efter 30 år bör större områden på sammanlagt 5 procent av skogsmarken i hela landet vara undantagna från skogsbruk. Avsättning av större områden (nationalparker, naturreservat) kan ske med stöd av naturvårdslagen. I södra och mellersta Sverige samt i norra Sveriges kustland finns få större skogsområden som har påverkats i ringa grad av människan med naturskogskvaliteter. Det är angeläget att de som finns är undantagna från skogsbruk och att det skapas nya genom avsättningar för att behålla den biologiska mångfalden.

Genom det år 1991 beslutade biotopskyddet i 21 § naturvårdslagen tillgodoses delvis behovet av att undanta medelstora och mindre biotoper/områden med höga naturvärden från skogsbruk. Kommittén föreslår att skyddet av känsliga biotoper därutöver skapas genom civilrättsliga avtal. Det är angeläget att insatserna prioriteras och samordnas över större områden och ägo gränser.

Behovet av vård och skydd av biotoper med höga naturvärden bör bedömas med utgångspunkt i befintligt och kompletterande inventeringsunderlag. Underlaget bör kompletteras främst genom inventering av sumpskogar och nyckelbiotoper. Dessa och andra inventeringar som behövs för att tillgodose de allmänna intressena bör finansieras av staten. Varje skogsägare bör snabbt få kännedom om inventeringarnas resultat för det egna innehavet. På så sätt kan man bättre beakta de allmänna intressena vid planering och genomförande av skogsbruksåtgärder.

Kommittén föreslår en lagstadgad skyldighet för skogsägarna att för myndigheterna redovisa uppgifter om sin skog. Dessa uppgifter behövs vid genomförandet av skogspolitiken och dessutom i samhällsplaneringen. Skogsägarna skall emellertid inte längre vara tvungna att skaffa sig en skogsbruksplan.

Som ett led i markägarens sektorsansvar för naturvärden föreslår kommittén att denne i samband med sin avverkningsanmälan även skall ange den naturvårdshänsyn han avser att ta.

För att uppnå de föreslagna skogspolitiska målen är det enligt kommitténs mening vidare viktigt att den naturliga karaktären hos de skogliga impedimenten bibehålls. Trakthyggesbruk med slutavverkning, återväxtåtgärder, röjning och gallring bör därför undvikas på dessa. Inte heller produktionshöjande åtgärder bör vidtas. Någon ersättning för dessa inskränkningar i brukandet skall inte utgå.

Av den nedlagda jordbruksmarken föreslår kommittén att den del som inte tas i anspråk av jordbruket för att odla energi- och industrigrödor eller användas för annat ändamål bör en del utnyttjas för skogsproduktion. Naturvårds-, landskapsbild och kulturmiljöskäl talar för att beskogningen företrädesvis sker med lövträd där förutsättningar föreligger.

Som en del i jordbrukets omställning förordar kommittén att rådgivning och utbildning om för- och nackdelar med beskogning samt om lämpliga trädslag sker. Inom ramen för den jordbrukspolitik som bedrivs finns f.n. möjlighet till ekonomiskt stöd vid igenplantering av viss åkermark.

Kommittén anser att skogsbruk inom den fjällnära skogen skall bedrivas med mycket stor återhållsamhet. Vi ser ingen anledning att föreslå några ändringar i de bestämmelser som nyligen har beslutats om detta.

För att uppnå de föreslagna skogspolitiska målen är det önskvärt att arealen ädellövskog ökas genom nyanläggning på lämpliga marker. Det är kommitténs mening att det är nödvändigt att ekonomiskt stödja ädellövskogsbruket även i framtiden.

Kommittén vill framhålla att det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda vår kulturmiljö bl.a. genom att undanta mindre områden från skogsbruk eller att anpassa de skogliga åtgärderna. Genom rådgivning kan man uppnå ökat hänsynstagande hos markägare eller de som brukar skogen. Detta hänsynstagande bör normalt ligga inom ramen för ägaransvaret.

Kommittén anser att skogsproduktionens huvudinriktning bör vara en hög produktion av barrträdsvirke av god kvalitet. Valet mellan gran och tall bör i

högre grad än hittills präglas av växtplatsernas naturgivna förutsättningar. Andelen lövträd bör öka något särskilt i områden som med hänsyn till sina förutsättningar har en låg lövträdsandel. Det är mer angeläget att öka lövträdsandelen i barr- och blandskogar än att öka lövskogsarealen. Kommittén anser att det för landet som helhet bör ske en tyngdpunktsförskjutning mot skogsskötsel som främjar kvalitetsproduktion.

Att genom lagstiftning detaljreglera virkesproduktionens allmänna inriktning anser kommittén vara olämpligt. Kravet på föryngring efter slutavverkning eller skada eller när skogsmarken är outnyttjad bör dock kvarstå. Däremot bör bl.a. den s.k. 5:3 paragrafen ersättas med ett krav på föryngring endast då skogstillståndet är uppenbart otillfredställande. Rådgivning och utbildning bör i första hand komma till användning för att uppnå den önskvärda produktionsinriktningen.

Det är viktigt att produktionsformerna i skogsbruket är sådana att läckage och annan bortförsel av näringsämnen minimeras. Produktionsförmågan bör kunna upprätthållas med naturlig vittring, föranedbrytning och luftburna näringsämnen från havet som näringsbas. För att upprätthålla skogsmarkens långsiktiga produktionsförmåga och säkerställa skogsekosystemens stabilitet krävs enligt kommitténs mening att de luftburna föroreningarna minskas radikalt. I avvaktan härpå kan luftföroreningarnas skadeverkningar på marken i viss mån motverkas och fördröjas genom kalkning och vitaliseringsgödning. Kunskaperna om åtgärdernas effekter är dock fortfarande otillräckliga. Det är därför viktigt med fortsatt forskning och utvärdering av pågående kalkningsförsök. I områden som är hårt belastade av luftföroreningar bör kalkning och vitaliseringsgödning ske. Detta är både ett allmänt intresse och till nytta för den enskilde markägaren. Kommittén föreslår därför att skogsmarkskalkning genomförs i ett försök att restaurera de mest hotade markerna. De markägare vars marker kalkas bör täcka 20 procent av kostnaderna.

Helträdsutnyttjande med uttag av fingrenar och barr från skogen bör starkt begränsas tills vidare. Kompensation av näringsbortfallet bör ske genom askåterföring eller på annat sätt. Avgränsningen av lämpliga marker för helträdsutnyttjande samt åtgärder för näringskompensation bör grundas på den nya kunskap som kommer fram fortlöpande.

Kommittén vill framhålla att det är viktigt att förutsättningar skapas för en väl fungerande virkesmarknad. Det är nödvändigt för en ekonomisk sund och rationellt fungerande skogsnäring. En förutsättning är bl.a. att virkeshandeln inte koncentreras till en köpar- eller en säljarorganisation inom delar av landet.

Enligt kommitténs uppfattning bör skogsskötseln i hög grad utgå från de naturgivna förutsättningarna och skogsbeståndens struktur. Skogsbruket måste i betydligt högre grad än hittills bedrivas så att det så långt som möjligt efterliknar det sätt på vilket skogsekosystemet naturligen fungerar. Utvecklingen och användningen av ståndortsanpassade metoder bör fortsätta. I skog av särskild betydelse för den biologiska mångfalden bör endast sådana skogsbruksmetoder användas som medger att naturvärdena bevaras i hög utsträck-

ning. Detta gäller t.ex. sumpskogar och lövskogar inklusive ädellövskogar samt övergångszoner mot vattendrag, myr och jordbruksmark.

Prop. 1992/93:226
Bilaga 1

Kommittén föreslår en minskad detaljreglering av skogsskötseln. Bland annat föreslår vi att röjnings- och gallringsskyldigheten slopas och att andra avverkningsformer än slutavverkning tillåtes. Det väntas medföra ett mer variationsrikt skogsbruk vilket bidrar till att uppfylla miljömålet. Härutöver föreslår vi att reglerna om lägsta slutavverkningsålder samt lägsta och högsta slutavverkningsareal i huvudsak slopas. Vad gäller storskogsbruket föreslår vi dock att ransoneringsbestämmelserna behålls för större brukningsenheter. Avvägningen mellan produktions- och naturvårdsintressena föreslås i viss mån bli reglerad genom lagstiftning. De i lagstiftningen angivna minimikraven bör kompletteras med rådgivning och utbildning.

Kommittén anser att sådana förflyttningar av skogsodlingsmaterial bör undvikas som innebär att odlingsmiljön påtagligt kommer att skilja sig från ursprungsmiljön. Lokalt skogsodlingsmaterial bör användas i större utsträckning. Särskild återhållsamhet bör iakttas med användningen av klonat material. Valet av genetiskt material för det enskilda beståndet bör präglas av riskspridning dvs. mindre ensidigt material bör användas.

Kommittén anser att contortaodlingen bör få en omfattning som är väsentligt mindre än den maximiareal som gäller i dag. Stora sammanhängande områden med contortatall bör inte förekomma. Andra främmande trädslag än contortatall bör utan hinder kunna provas och användas i liten skala. Det är emellertid angeläget att omfattningen löpande följs upp.

Kommittén anser att kvävegödsling endast bör utföras så att negativa miljöeffekter blir försumbara. Särskilt i södra och mellersta Sverige bör gödsling, till följd av luftföroreningarna, begränsas starkt.

Kommittén anser det vidare angeläget att skogsbruket kontinuerligt vidtar åtgärder för att undvika omfattande förluster till följd av skador av olika slag, t.ex. storm-, insekts- och svampskador. Dessa åtgärder bör emellertid inte gå så långt att betydande naturvärden går förlorade.

Liksom hittills föreslår vi en precisering av statens minimikrav vad gäller skogsskyddet. Dessa krav måste dock avvägas mot naturvärdena. Det är vidare viktigt att skogsbruksåtgärderna inte förorsakar bestående skador på markens ytskikt eller på miljön i övrigt.

I det miljöpolitiska beslutet år 1991 bemyndigades regeringen bl.a. att förbjuda markavvattnings i områden där det är särskilt angeläget att våtmarkerna bevaras. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har fått i uppgift att lämna förslag om sådana områden. Vidare infördes genom ändringar i skogsvårdslagen en anmälningsplikt för skyddsdikning samt föreskrifter om hänsyn till naturvårdsintressena vid bl.a. sådan dikning. Kommittén föreslår ingen ändring av dessa beslut.

Skogsbruket bör enligt vår mening bedrivas så att negativa effekter på vattensystem minimeras. Vilka kraven är framgår av lagstiftningen. Bäst resultat uppnås enligt kommittén uppfattning på frivillighetens väg. Fortsatt forskning om näringsläckage och arbetsmetoder är enligt kommitténs mening angeläget.

Skogsbilvägnätet bör vara utformat så att skogsbrukets transporter blir effektiva samtidigt som dess negativa inverkan på naturmiljön minimeras. I tidigare väglöst land bör vägutbyggnad ske med särskild varsamhet. Att skapa ett väl avvägt vägnät i ägosplitrade områden kräver samordning över ägo gränserna. Från rekreationssynpunkt är det angeläget att vägarna hålls öppna. För att stimulera till samordning över ägo gränserna föreslår kommittén att ett statligt bidrag lämnas till planering av vägnätet.

Kommittén anser att skogsbruket i tätortsnära områden liksom i andra områden av betydelse för rekreation och friluftsliv, t.ex. vid sjöar och vattendrag, på öar samt längs kusterna, bedrivs så att dessa intressen tillgodoses. På all skogsmark men särskilt i de nämnda områdena bör behovet av att vårda landskapsbilden beaktas. Det viktigaste medlet för att uppnå den önskade ambitionsnivån är rådgivning och utbildning. Enligt plan- och bygglagen skall kommunerna upprätta översiktsplaner. Det är viktigt att det av dessa framgår vilka skogsområden som är av särskilt intresse för rekreation och friluftsliv.

För att skapa goda förutsättningar för rennäringen bör skogsbruket anpassa sina metoder och anpassa skogsbruksåtgärdernas förläggning i tid och rum. Det kan t.ex. vara fråga om att avstå från radikal markberedning och att överhålla bestånd med trädlavar.

Skogsbruket bör bedrivas så att gynnsamma betingelser för det vilda skapas.

Förslag till finansiering av våra förslag

Totalt fördelar staten via statsbudgeten för budgetåret 1992/93 ca 1 miljard kronor på områden eller verksamheter som hör samman med skogsbruket. Forskning och utbildning inkl. forskning om trädbaserade bränslen och utbildning på gymnasial nivå erhåller anslag om ca 420 miljoner kronor och skogsvårdsmyndigheten ca 310 miljoner kronor. Statsbidragen till skogsvården och anslaget till översiktlig skogsinventering m.m. uppgår till knappt 160 miljoner kronor. Anslaget för inköp av skogsmark till reservatavsättningar uppgår till ca 125 miljoner kronor.

Statsutgifterna för den av kommittén föreslagna skogspolitiken beräknas för budgetåret 1993/94 uppgå till ungefär samma belopp som för budgetåret 1992/93. Forskning och utbildning föreslås få en utgiftsram om drygt 420 miljoner kronor. Ett tillskott från löntagarfondspengar bör innebära en ökad budgetram. Skogsvårdsmyndighetens anslag föreslås minska till 260 miljoner kronor. Den översyn av myndigheten som pågår kan dock komma att förändra detta belopp. Kommittén föreslår att de flesta statsbidragen till skogsbruket avvecklas. Det innebär att den sammanlagda bidragssumman minskas kraftigt till ca 50 miljoner kronor. Kommittén föreslår att statsbidrag i fortsättningen lämnas till ädellövskogbruket (15,8 miljoner kronor och till planering av skogsbilvägar (10 miljoner kronor). Vidare föreslår vi ett anslag för skogsmarkskalkning (15 miljoner kronor) och för att uppnå biotopskyddet (9,5 miljoner kronor). Kommittén föreslår dessutom mer än en fördub-

ling av anslaget till inköp av skogsmark till reservatavsättningar, 280 miljoner kronor, som ett medel för att uppnå miljömålet.

Prop. 1992/93:226
Bilaga 1

Anslaget till skogsforskning föreslår vi under en femårsperiod öka med 50 miljoner kronor. Även anslaget till skogsmarkskalkning föreslår vi öka med samma belopp. Anslaget för att uppnå biotopskyddet bör budgetåret 1997/98 uppgå till 35,5 miljoner kronor.

Genom att skogsvårdsavgiften har avskaffats bortfaller en finansiering om 256,5 miljoner kronor budgetåret 1993/94. Vid i övrigt oförändrade förutsättningar finns således finansiering via statsbudgeten för ca 759 miljoner kronor. Ny finansiering krävs av 255 miljoner kronor. Kommittén föreslår i linje med regerings- och riksdagsuttalanden att biotopskyddet och de ökade reservatavsättningarna finansieras med medel som staten erhåller vid försäljningen av mark från Domän AB (160 miljoner kronor). Kommittén föreslår att koldioxidavgiften finansierar anslaget till skogsmarkskalkningen och bilskattemedel anslaget till planeringen av skogsbilvägar. Övrig finansiering föreslår vi ske genom en omfördelning inom ramen för anslaget till Sveriges lantbruksuniversitet och anslag på naturvårds- och miljöområdet.

Sammanfattning av betänkandet (SOU 1992:111) Den framtida skogsvårdsorganisationen

Prop. 1992/93:226
Bilaga 1

Utgångspunkter för kommitténs arbete

1990 års skogspolitisk kommitté har haft i uppgift att göra en total genomgång och översyn av skogspolitiken. I direktiven till kommittén anges således att vi skall göra en utvärdering av skogspolitikens mål och medel. Utvärderingen bör ta sin utgångspunkt i en beskrivning av nuläget. Vidare sägs det att en framtidsbedömning bör göras. Baserad på utvärderingen och bedömningen om den framtida utvecklingen har det varit vår uppgift att förslå vilken skogspolitik som skall gälla inför 2000-talet. Denna del av uppdraget har vi redovisat i vårt huvudbetänkande Skogspolitiken inför 2000-talet (SOU 1992:76).

Vi har därutöver haft i uppdrag att med utgångspunkt i våra överväganden om skogspolitikens framtida mål och medel lämna förslag till hur den statliga skogsvårdsorganisationen skall anpassas härtill.

Betänkandets uppläggning

Vi redovisar i detta slutbetänkande våra förslag till utformningen av den framtida statliga skogsvårdsorganisationen. Till att börja med redovisar vi kortfattat i kapitel 2 konsekvenserna för skogsvårdsorganisationen av våra förslag i huvudbetänkandet. Därefter diskuterar vi i kapitel 3 skogsvårdsorganisationens relation till länsstyrelserna och sektorsansvaret. Vi tar sedan i kapitel 4 upp skogsvårdsorganisationens uppdragsverksamhet och diskuterar särskilt i kapitel 5 frö- och plantverksamheten.

Kommittén har lämnat i uppdrag åt en särskild utredare, konsulten Kjell Larsson, att med bl.a. regeringens direktiv till kommittén och våra förslag i huvudbetänkandet som utgångspunkt göra en översyn av skogsvårdsorganisationen och lämna förslag till alternativa organisationsmodeller. Hans förslag redovisas i bilaga till betänkandet. I det avslutande kapitel 6 lämnar vi förslag till skogsvårdsorganisationens framtida utformning med utgångspunkt från den särskilde utredarens förslag.

Skogsvårdsorganisationens framtida roll enligt kommitténs huvudbetänkande

Våra förslag i huvudbetänkande har betydelse för skogsvårdsorganisationen på flera sätt. Vi vill i detta sammanhang framhålla bl.a. följande.

Skogsvårdsorganisationens huvuduppgift är att verka för att skogsnäringsen utvecklas i överensstämmelse med beslutade mål och riktlinjer för skogspolitiken. Ett nytt inslag i den föreslagna skogspolitiken och därmed även för myndigheten är det av kommittén formulerade miljömålet för skogsbruket. Detta mål kommer att påverka verksamheten för alla aktörer i skogen, inte

minst skogsvårdsorganisationen. Miljöfrågorna kommer också att kräva en större andel av skogsvårdsorganisationens budget.

Prop. 1992/93:226
Bilaga 1

I myndighetens verksamhet för att uppnå de skogspolitiska målen kan flera olika typer av medel komma till användning. Det medel som kommittén särskilt lyfter fram i huvudbetänkandet är ökat kunnande hos markägare och brukare. Detta skall åstadkommas genom rådgivning, utbildning och forskning. Ökat kunnande och ansvar hos skogsägare och brukare gör det, enligt vår uppfattning, möjligt att förenkla regelsystemet. Kommittén har därför föreslagit att flera bestämmelser i skogsvårdslagen slopas.

Den jämfört med nu gällande skogspolitik ökade betoningen av skogsägar-
nas ansvarstagande påverkar skogsvårdsorganisationen och dess verksamhets-
inriktning. Resurserna för lagtillsyn kan därigenom minska. Ökade resurser
krävs samtidigt för naturvårdsinriktade inventeringar samt för information
och rådgivning.

Även om resursbehovet för lagtillsyn minskar med det förslag som kom-
mittén presenterar är lagstillsynen även i fortsättningen ett viktigt inslag i orga-
nisationens verksamhet. Utvärderingen av nu gällande skogspolitiska mål vi-
sar att skogsnäringen i huvudsak väl uppfyllt ställda krav utom beträffande
naturvårdshänsyn där den inte till fullo verkat i överensstämmelse med gällan-
de regler. Orsakerna härtill är flera och vi har närmare utvecklat detta i huvud-
betänkandets avsnitt 4.2.1. Det är av stor vikt att hänsynsreglerna i fortsätt-
ningen tillämpas i den utsträckning som varit lagstiftarens avsikt. Detta kräver
skärpt övervakning från skogsvårdsorganisationens sida.

Myndighetsansvaret vad beträffar rådgivning och utbildning gäller i första
hand förmedling av kunskap om skogsvårdslagstiftningen och de normer
som ligger bakom denna. Denna myndighetsrådgivning bör även omfatta till-
lämpliga delar av naturvårdslagstiftningen och annan lagstiftning. I myndig-
hetsansvaret inryms även den rådgivning som krävs för att skogsägaren skall
kunna tillgodogöra sig inventeringsunderlag rörande allmänna intressen (na-
turvård, rekreation, friluftsliv och kulturmiljövård). Som hittills bör också
riktade kampanjer som Rikare Skog kunna finansieras av myndighetsmedel
liksom särskilda satsningar där nyttillträdde skogsägare informeras om skogs-
politik och skogsbrukansvar. Införandet av en ny skogspolitik kräver ock-
så, för att få genomslag, väl genomförda informationsåtgärder.

Kommittén föreslår att nödvändiga inventeringar genomförs för att kunna
genomföra biotopskyddet i 21 § naturvårdslagen och de nya bestämmelserna
om markavvattning. Det är således angeläget att de pågående inventeringarna
angående nyckelbiotoper och sumpskogar slutförs. Enligt kommitténs upp-
fattning har skogsvårdsorganisationen en viktig uppgift i att ansvara för och
genomföra dessa inventeringar.

Kalkningsåtgärder på skogsmark förutsätter också tillgång till inventerings-
data som skogsvårdsorganisationen bör ha ansvar för att ställa samman ge-
nom att i första hand utnyttja befintligt material.

Kommittén anser att de statliga stöden bör hållas på en miniminivå. Situa-
tioner där kommittén anser det vara motiverat med ett statligt stöd är kalkning,

ädellövskogsbruk, planering av skogsbilvägar samt frivilliga avtal om biotopskydd.

Kommittén har också angett att regionalpolitiskt stöd i fortsättningen bör finansieras via skattemedel men att stödet bör administreras av skogsmyndigheten.

Sammantaget innebär den av kommittén föreslagna skogspolitiken att kraven på resurser för lagtillsyn minskar. Myndighetsuppgifterna för rådgivning och utbildning renodlas till att i huvudsak gälla lagstiftning och viss naturvårds- och kulturmiljöanknuten rådgivning. Övrig rådgivning och utbildning hänförs till uppdragsverksamhet. Samtidigt ökar kraven på skogsvårdsorganisationen vad gäller naturvårdsanknuten inventering samt administration till följd av utvidgad naturvårdshänsyn. Kommitténs förslag är att skogsvårdsorganisationen för att förverkliga dessa uppgifter får en budgetram om cirka 260 miljoner kronor för budgetåret 1993/94.

Kommitténs förslag beträffande skogsvårdsorganisationen innebär sammantaget att en för organisationen från början viktig uppgift att främja skogsbrukets utveckling kvarstår och förstärks.

Skogsvårdsorganisationen, länsstyrelserna och sektorsansvaret

Kommittén konstaterar att det i olika sammanhang framförts förslag att föra samman skogsvårdsorganisationen och länsstyrelserna. Vi noterar också att riksdagen nyligen avvisat sådana förslag i samband med införandet av en ny länsförvaltning och att riksdagen så sent som förra året gett skogsvårdsorganisationen vidgade befogenheter på miljöområdet. Härtill kommer att det i våra direktiv framhålls att organisationen även framdeles skall ha en lokal förankring samtidigt som vi skall pröva om en ytterligare anpassning av de regionala skogsvårdsstyrelserna bör göras, t.ex. genom större geografiska ansvarsområden.

Redan dessa utgångspunkter talar enligt kommitténs mening för att skogsvårdsorganisationen även i framtiden skall ha en självständig myndighetsroll. Dessutom betonar vi att en sammanhållen skoglig myndighet väsentligt underlättar kontakterna med näringen men även olika gemensamma satsningar inom det skogliga området. De medel vi anvisar för att uppfylla de föreslagna skogspolitiska målen bl.a. en utökad skoglig rådgivning, ökade inventerings- och planeringsinsatser samt ökad tillsyn och rådgivning för att uppfylla det föreslagna skogspolitiska miljömålet förstärker behovet av en självständig skoglig myndighet. Kommitténs anser att bl.a. dessa skäl starkt talar för att skogsvårdsorganisationen även framdeles bör ha en självständig myndighetsroll och att en sammanslagning med länsstyrelserna nu bör undvikas.

Vad gäller sektorsansvaret har riksdagen nyligen bl.a. genom 1991 års miljöpolitiska beslut uttalat att varje sektor bl.a. skall ta sitt miljö- och naturvårdsansvar inom ramen för sin verksamhet. Detta kräver att både företag, myndigheter och enskilda människor tar ansvar för skyddet av miljön. Sektorsmyndigheternas miljöansvar har preciserats genom att detta ansvar har

skrivits in i deras instruktioner. Detta gäller även för skogsvårdsorganisationen. Organisationen har genom 1991 års miljöpolitiska beslut bl.a fått ansvar för att när så behövs fatta beslut i de enskilda fallen om det i naturvårdslagen införda biotopskyddets omfattning i fråga om skogsmark. I vårt huvudbetänkande drog vi slutsatsen att 1991 års miljöpolitiska beslut bör följas och att det är en följdriktig utveckling av ett ökat sektorsansvar att skogsvårdsorganisationen får ett större ansvar och vidgade befogenheter angående naturvårdsfrågor på det skogliga området.

Vi är samtidigt väl medvetna om att länsstyrelsen i sin övergripande roll måste ha insyn i miljöutvecklingen på såväl skogens som på andra områden. I våra direktiv har också angetts att våra förslag inte får leda till att länsstyrelsernas arbete försvåras samt att miljömyndigheternas övergripande ansvar för miljöfrågorna skall kvarstå. Av bl.a. annat denna anledning föreslår vi att länsjägmästaren i principiellt viktiga ärenden, främst sådana som berör både skogsbruket och naturvården, regelmässigt ges skyldighet att för länsstyrelsen lämna förslag till beslut. Härigenom markeras länsstyrelsens övergripande miljöansvar samtidigt som skogsvårdsorganisationen får en självständig roll.

Skogsvårdsorganisationens uppdragsverksamhet

Kommittén anser att uppdragsverksamheten även framgent har en viktig roll som skogspolitiskt medel. Våra förslag i huvudbetänkandet inrymmer således situationer där uppdragsverksamheten kan bidra till att uppfylla ställda mål. Det gäller exempelvis betald rådgivning och utbildning men även upprättande av skoglig tillstånds- och hänsynsredovisning samt projektering av vägbyggnadsföretag. Genom organisationens service kan också åtgärder bli utförda som annars inte skulle bli gjorda eller skulle skjutas på framtiden. Det gäller särskilt inom glesbygdsområden.

Enligt kommitténs mening bör den kritik som riktats mot skogsvårdsorganisationens dubbla roll som både myndighet och uppdragstagare kunna undanröjas genom våra förslag i huvudbetänkandet. Genom dessa kommer en framtida konkurrensutsatt uppdragsverksamhet att vara mindre beroende av myndighetsverksamheten. Istället kommer organisationens uppdragsverksamhet att vara mer beroende av organisationens förmåga att erbjuda de rätta tjänsterna och produkterna till markägare, myndigheter och organisationer, inte minst arbetsmarknadsmyndigheterna.

Av den utredning som redovisas i bilagan framgår dessutom att ett borttagande av hela uppdragsverksamheten från skogsvårdsorganisationen, utan motsvarande kompensation av anslagsmedel, skulle innebära att närmare 600 årsarbetskrafter skulle bortfalla vilket skulle få synnerligen långtgående konsekvenser för organisationens myndighetsverksamhet och den lokala förankringen.

Med hänsyn till vad som nu angetts anser kommittén att skogsvårdsorganisationens uppdragsverksamhet bör behållas.

Kommittén föreslår att skogsvårdsorganisationens frö- och plantverksamhet överförs till ett statligt bolag. Bakgrunden är kortfattat följande.

De nuvarande skogspolitiska motiven för ett statligt engagemang i frö- och plantverksamheten formulerades kortfattat i propositionen (1980/81:136). Departementschefen anger där följande.

För egen del vill jag framhålla betydelsen av att skogsbrukets behov av högkvalitativt skogsodlingsmaterial kan tillgodoses till rimliga priser. Med hänsyn till plantproduktionens biologiska, tekniska och ekonomiska problem och till önskemålet om en snabb och fullvärdig skogsodling anser jag det vara lämpligt att staten genom skogsvårdsorganisationen engagerar sig i frö- och plantförsörjningen för att i första hand tillgodose det enskilda mindre skogsbruket.

Den kritik som riktats mot skogsvårdsorganisationens uppdragsverksamhet har främst gällt frö- och plantverksamheten. Kritiken har främst kommit från privata frö- och plantproducenter. Verksamheten har av denna anledning granskats av näringsfrihetsombudsmannen. Han har som sin mening framfört att nackdelarna med den nuvarande verksamhetsformen är så stora i dagsläget att en förändring måste övervägas. I avvaktan på kommitténs arbete har näringsfrihetsombudsmannen dock låtit frågan bero.

Även Riksrevisionsverket har granskat plantverksamheten i en särskild rapport Skogsvårdsorganisationens plantverksamhet som överlämnats till regeringen och därefter till kommittén. I rapporten föreslår Riksrevisionsverket att den affärsdrivande frö- och plantverksamheten helt skiljs från skogsvårdsorganisationen och att ett statligt aktiebolag bildas för produktion, försäljning och distribution av skogsodlingsmaterial.

Riksrevisionsverkets främsta skäl för en bolagisering är att den marknads-mässiga och produktionstekniska utvecklingen under 1980-talet har försvagat bärkraften i de ursprungliga skogspolitiska motiven för en kommersiell statlig plantproduktion. Dessutom har i takt med ökad marknadskonkurrens det skogspolitiska uppdraget till skogsvårdsorganisationen angående plantproduktionen blivit oklart med tilltagande konflikt mellan skogspolitiska och företags-ekonomiska mål. Härtill kommer att organisationens kommersiella plantverksamheten inte har avgörande betydelse för möjligheten att fullgöra myndighetsuppgifterna.

Kommittén anser att de skogspolitiska motiven för ett statligt engagemang i fröverksamheten minskat i betydelse. Således har förbrukningen minskat kraftigt under 1980-talet bl.a. på grund av övergång till täckrotsodling men också effektivare barrotsodling. Dessutom har antalet självföryngringar ökat. Vi har i huvudbetänkandet också understukat behovet av alternativa avverkningsformer med ökade självföryngringar. Härtill kommer att det privata engagemanget i branschen har ökat.

Plantproduktionen är betydligt kortsiktigare än fröverksamheten och lämpar sig än mer för en ren marknadslösning utan myndighetsstyrning. Argu-

menten för och emot en sådan marknadslösning beror främst på om man accepterar att priset på varorna varierar över landet.

Prop. 1992/93:226
Bilaga 1

Enligt kommittén mening talar flera skäl för en ren bolagisering av frö- och plantverksamheten och mot ett fortsatt statligt engagemang i verksamheten.

Kommittén instämmer i de argument Riksrevisionsverket framfört i sin rapport. Vi vill i det sammanhanget tillägga att regeringens uttalande i våra tilläggsdirektiv pekar på ett ökat praktiskt och ekonomiskt ansvarstagande från näringslivets sida i utbyte mot minskade ekonomiska och administrativa pålagor. Kommittén föreslår därför att skogsvårdsorganisationens frö- och plantverksamhet bolagiseras för att på sikt kunna privatiseras.

Skogsvårdsorganisationens framtida utformning

De slutsatser kommittén hittills dragit angående skogsvårdsorganisationens ställning och verksamhet jämte våra ställningstaganden angående organisationens roll enligt huvudbetänkandet är utgångspunkt för våra förslag om skogsvårdsorganisationens framtida organisation.

Kommittén har, som tidigare nämnts, gett en särskild utredare i uppdrag att med regeringens direktiv till kommittén jämte våra nu redovisade överväganden som utgångspunkt göra en översyn av skogsvårdsorganisationen och lämna förslag till alternativa organisationsmodeller. Hans förslag redovisas som bilaga till betänkandet.

Den särskilde utredaren konstaterar att behovet att förändra skogsvårdsorganisationen skall ses i perspektivet att organisationen under senare delen av 1980-talet genomgått relativt omfattande omställningar. Det är hans bedömning att förutsättningarna för ett antal skogsvårdsstyrelser, dvs. den regionala delen av organisationen, är sådana att fortsatta nedskämningar riskerar att menligt påverka verksamhetens resultat och förmågan att styra och följa upp verksamheten. En omstrukturering av verksamheten är därför nödvändig. Han bedömer vidare att en omstrukturering kan leda till en effektivare verksamhet med en god anpassning till de varierande förutsättningar som gäller för enskilda skogsägare, skogsbruket och samhället i övrigt.

Om kraven ställs att skogsvårdsorganisationen skall ha förmågan att möta även framtida krav på förändringar, ha en stark lokal förankring samt kunna verka i ett brett kontaktfält leder skogspolitiska kommitténs förslag, enligt hans uppfattning, till att förändringar bör göras på alla nivåer i organisationen, d.v.s. förutom på lokal och regional nivå även inom centralmyndigheten skogsstyrelsen.

Kommittén instämmer i de nu redovisade slutsatserna.

Den särskilde utredaren har också studerat kommitténs förslag angående ett vidgat sektorsansvar för skogsvårdsorganisationen.

Hans slutsatser i denna del är att ett fungerande sektorsansvar mer är en fråga om kunskap, attityder och legitimitet än formerna för arbetet mellan olika myndigheter och andra organisationer. Med denna slutsats som utgångspunkt föreslår han att de påbörjade insatserna för att öka kompetensen inom

hela organisationen vad gäller moderna och biologiskt väl grundade skogsbruksmetoder utökas väsentligt. Inriktningen bör vara att såväl den skogliga som den biologiska kompetensen, och alldeles särskilt kombinationen av dessa båda, fördjupas. Syftet med insatserna är att dels skapa förutsättningar för att kunna agera i varje enskilt ärende utifrån de krav som miljömålet ställer, dels via utbildnings- och rådgivningsinsatser kunna agera som en kompetenskälla för hela skogsbruket. I det senare fallet bör det vara fråga om betald rådgivning.

Kommittén delar även dessa slutsatser.

Den särskilde utredaren lämnar två alternativa förslag till regional organisation inklusive vissa förändringar på lokal nivå. Förslagen har tagits fram och prövats mot den organisatoriska struktur som skogsnäringen utvecklas mot. Vidare har förslagen prövats mot de idéer som framförts i Region- och Väst-sverigeutredningen. Förslagen är att se om principförslag och anger i första hand typ och omfattning av de förändringar som utredaren anser erfordras. I båda alternativen har strävan varit att behålla en stark lokal förankring. Detta åstadkoms genom att resurser flyttas från den centrala och regionala nivån till distrikten.

En ny regional organisation av skogsvårdsorganisationen, lokalisering av kanslier etc. bör beslutas av statsmakterna. Utifrån ett sådant inriktningsbeslut bör den fortsatta beredningen kunna överlåtas på Skogsstyrelsen i nära kontakt med resp. länsstyrelse.

Alternativ 1 har som utgångspunkt att endast ytterligt angelägna förändringar i förhållande till dagsläget bör göras. Alternativet innebär 17 Skogsvårdsstyrelser.

Alternativ 2 innebär att organisationen delas in i tio regioner. Detta ger enligt utredarens mening en långsiktigt mer stabil och utvecklingsbar organisation.

Vad gäller styrelsefrågan i respektive Skogsvårdsstyrelse föreslår han i första hand att en regionmyndighet utgör *en* Skogsvårdsstyrelse med *en* styrelse. När det gäller utseendet av styrelseledamöter föreslår han i alternativ 1 att dagens konstruktion i princip finns kvar. För alternativ 2 föreslår han en lösning som innebär att regeringen utser alla ledamöter.

Den särskilde utredaren föreslår vidare att till varje Skogsvårdsstyrelse knyts ett rådsorgan – sektorsråd – för att förbättra kontakterna med näringen, länsstyrelser, kommuner och de ideella organisationerna.

Han bedömer att en regionmyndighet i stor utsträckning kan byggas upp enligt de principer som utvecklats inom skogsvårdsorganisationen under senare år. Arbetet leds av en regionchef. Det operativa arbetet bör organiseras länsvis och ledas av en "fältchef". Fältchefen skall ha en överblick över skogsbrukets utveckling inom länet och vara den som har hand om myndighetens kontakter på länsplanet. Fältchefen bör också vara föredragande för länsstyrelsen.

Utredaren bedömer vidare att utvecklingen mot färre distrikt är en nödvändig utveckling. Han utgår i båda alternativen från att antalet distrikt minskas

till ca 150 och bedömer att minskningen av årsarbetskrafter på distrikten blir drygt 100 i alternativ 1. I alternativ 2 blir den ca hälften så stor.

Prop. 1992/93:226
Bilaga 1

Kommittén vill i detta sammanhang understyrka att det vid valet av alternativ är av stor betydelse att den lokala förankringen kan behållas. Enligt vår mening är en dryg halvering av antalet skogsvårdsstyrelser enligt alternativ 2 det alternativ som på lång sikt ger organisationen den bästa möjligheten att möta de nya krav på verksamheten som vi föreslår i vårt huvudbetänkande. Det gäller särskilt möjligheterna att bära olika specialistkompetenser inom exempelvis miljöområdet. Alternativet gör också organisationen tåligare för förändringar i uppdragsverksamheten. Kommittén förordar därför alternativ 2. Som den särskilde utredaren angett bör statsmakernas beslut omfatta såväl regionindelningen som val av huvudort för respektive kansli. I övrigt bör beslutet få karaktär av inriktningsbeslut. Den fortsatta beredningen bör där efter överlåtas på Skogsstyrelsen som därvid bör ha nära kontakter med respektive länsstyrelse.

Kommittén anser också att varje skogsvårdsstyrelse bör ledas av en styrelse som utses av regeringen. I det sammanhanget förutsätter kommittén att styrelsen får en allsidig sammansättning. Kommittén instämmer i förslaget att inrätta ett rådsorgan för att förbättra kontakterna med olika myndigheter och organisationer.

Kommittén bedömer, i överensstämmelse med den särskilde utredarens slutsatser, att den nya regionmyndigheten i stor utsträckning kan byggas upp enligt de principer som gäller för skogsvårdsorganisationen idag. Således bör det förutom en regionchef finnas en fältchef/länsjägmästare i varje län som ansvarar för det operativa arbetet och som har nära kontakt med länsstyrelsen. Kommittén vill i detta sammanhang understyrka att kommitténs förslag till regionindelning, till skillnad från Regionutredningarna, inte skär över nuvarande länssgränser. Detta medför att våra förslag gör det relativt enkelt för den nya organisationen att anpassa sig till alternativa regionala indelningar i framtiden.

Kommittén anser att en nedskärning av antalet distrikt är nödvändig och att förslaget som lämnats är väl avvägt. Vi förespråkar således att antalet distrikt minskas till cirka 150. Härigenom behålls den lokala förankringen samtidigt som distrikten ges möjlighet att förstärka sin kompetens och öka flexibiliteten. Det är enligt kommitténs uppfattning inte meningsfullt att vi pekar ut vilka distrikt som skall dras in eller hur sammanslagningarna skall ske. Detta måste överlåtas till organisationen att avgöra.

Kommittén anser att Skogsstyrelsen är resurssnål redan idag och att möjligheten till nedskärningar är begränsad. Dock bör den administrativa volymen kunna minskas genom att uppgifter förs över på regionerna. Kommittén föreslår också att vissa frågor bör utredas vidare. Det gäller skogsvårdsorganisationens engagemang i virkesmätningen, prognosverksamhetens eventuella samordning med Riksskogstaxeringen samt behovet, organisationsform och lokalisering av Nämnden för skoglig fjärranalys. Härtill kommer att frågan

om skogsvårdsorganisationens innehav av de s.k. skogsvårdsgårdarna bör också utredas.

Prop. 1992/93:226
Bilaga 1

Genom de av kommittén föreslagna förändringarna kommer personalresurserna att behöva minskas med cirka 360 årsarbetskrafter varav 10–15 vid Skogsstyrelsen och resterande vid skogsvårdsstyrelserna. Det innebär en minskning med drygt 20 %. Genom kommitténs förslag att bolagisera frö- och plantverksamheten kommer minskningen att bli sammanlagt cirka 840 årsarbetskrafter.

För att underlätta för en del av den personal som blir övertalig föreslår kommittén att inventeringarna av nyckelbiotoper och sumpskogar genomförs på 4 år istället för 5–8 år som vi föreslagit i huvudbetänkandet. Framför allt en del av den personal som sysslat med ÖSI skulle kunna projektanställas för dessa inventeringar. Detta skulle kräva ett resurstillskott på 26,35 miljoner kronor det första året och 24 miljoner kronor per år de följande tre åren. Detta skall jämföras med uppsägningskostnaden för hela ÖSI personalen på 27 miljoner kronor.

Kommittén föreslår att Skogsstyrelsen får i uppdrag att göra en närmare bedömning av vilka resurser och insatser som erfordras för att introducera den nya skogspolitiken.

Kommittén vill avslutningsvis påpeka att det är angeläget att förändringarna av den allmänna verksamheten i så stor utsträckning som möjligt koordineras med bolagiseringen av frö- och plantverksamheten.

1 Förslag till

Lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429)

Härigenom föreskrivs i fråga om skogsvårdslagen (1979:429)

dels att 9, 12 och 13 §§ skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 7, 8, 10 och 11 §§ skall betecknas 6–9 §§, nuvarande 14–19 e §§ skall betecknas 10–20 §§ och nuvarande 20–30 §§ skall betecknas 28–40 §§,

dels att 1, 2 och 5 §§, de nya 9, 10, 11, 12, 13, 17, 18, 20, 29, 31, 35–37 och 39 §§ samt rubriken närmast före nya 31 § skall ha följande lydelse,

dels att rubrikerna närmast före nuvarande 12, 18, 20, 21, 22 och 27 §§ skall sättas närmast före nya 10, 14, 28, 29, 32 respektive 37 §§,

dels att det i lagen skall införas sju nya paragrafer, 21–27 §§, och närmast före 21 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Allmänna bestämmelser

1 §

Skogsmark med dess skog skall genom lämpligt utnyttjande av markens virkesproducerande förmåga skötas så att den varaktigt ger en hög och värdefull virkesavkastning.

Vid skötseln skall hänsyn tas till naturvårdens och andra allmänna intressen.

Skogen är en nationell tillgång som skall skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls.

Vid skötseln skall hänsyn tas till andra allmänna intressen.

2 §

Med skogsmark avses i denna lag

1. mark som är lämplig för virkesproduktion och som inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål,

2. mark där det bör finnas skog till skydd mot sand- eller jordflykt eller mot att fjällgränsen flyttas ned.

Mark som ligger helt eller i huvudsak outnyttjad skall dock inte anses som skogsmark, om den på grund av särskilda förhållanden inte bör tas i anspråk för virkesproduktion.

Mark skall anses lämplig för virkesproduktion, om den enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke om året per hektar.

3 §

Denna lag hindrar inte att skogsmark tas i anspråk för annat ändamål än virkesproduktion.

4 §

Denna lag skall inte tillämpas i den mån den strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av naturvårdslagen (1964:822) eller annan lag.

Anläggning av skog på skogsmark

5 §

Ny skog skall anläggas på skogsmark

1. om markens virkesproducerande förmåga efter avverkning eller på grund av skada på skogen inte tas till vara på ett godtagbart sätt,

2. om marken ligger outnyttjad,

3. om skogen är så gles eller till så stor del består av för marken olämpligt trädslag att dess tillväxt är avsevärt lägre än den tillväxt som är möjlig.

3. om skogstillståndet är uppenbart otillfredställande.

Åtgärd enligt första stycket skall vidtas i fall som anges i 1 och 2 utan dröjsmål och i fall som anges i 3 inom skälig tid.

Om särskilda förhållanden föreligger med hänsyn till naturvårdens, kulturmiljövårdens, rennäringens eller andra intressen bortfaller skyldighet enligt första stycket 2. och 3. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer anger de undantag som är påkallade med hänsyn till nu angivna intressen.

6 §

Vid anläggning av ny skog skall de föryngringsåtgärder vidtas som kan behövas för att trygga återväxten av skog av tillfredsställande täthet och beskaffenhet i övrigt. Föreskrifter om föryngringsmetod, markberedning, sådd, plantering, vård av plantskog och andra åtgärder i nämnda syfte meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

7 §

Om det är påkallat från skogsvårdssynpunkt, får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter som förbjuder eller ställer upp villkor för

1. användning av visst slag av skogsodlingsmaterial av inhemskt eller utländskt ursprung vid anläggning av skog,

2. handel med sådant material.

Med skogsodlingsmaterial avses frön, plantor, sticklingar och andra former av förökningsmaterial, avsedda för anläggning av skog.

8 §

Skogsmarkens ägare är ansvarig för anläggning och vård av ny skog.

9 §

Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från 5, 7 och 9 §§

Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från 4 och 6 §§.

Avverkning av skog på skogsmark

10 §

Skogsmarkens ägare svarar för att slutavverkning bedrivs i lämplig omfattning så att en jämn åldersfördelning av skogen på hans brukningsenhet främjas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om hur stor andel av en brukningsenhets skogsmarkareal som högst får slutavverkas under en viss period och om hur stor andel av arealen som måste slutavverkas under perioden. Sistnämnda andel får inte överstiga hälften av den andel som det är tillåtet att slutavverka.

För visst fall föreskrivs undantag från första stycket i 19 b §. Skogsvårdsstyrelsen får i övrigt i särskilda fall medge undantag från första stycket.

På brukningsenheter som uppgår till minst 1 000 hektar svarar markägaren för att slutavverkning bedrivs i lämplig omfattning så att en jämn åldersfördelning av skogen på hans brukningsenhet främjas

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om hur stor andel av en brukningsenhets skogsmarksareal som högst får slutavverkas under en viss period.

Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från första stycket.

11 §

Som brukningsenhet skall räknas den skogsmark inom en kommun som tillhör samma ägare om ej annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

12 §

Skogsvårdsstyrelsen skall på begäran meddela beslut på förhand huruvida viss avverkning är förenlig med 13 eller 14 §.

Skogsvårdsstyrelsen skall på begäran meddela beslut på förhand huruvida viss avverkning är förenlig med 10 §.

13 §

Skogsmarkens ägare är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer underrätta skogsvårdsstyrelsen om

1. avverkning som skall äga rum på hans mark,
2. sådan dikning i samband med avverkning som inte kräver tillstånd enligt naturvårdslagen (1964:822).

3. hyggesplöjning som skall äga rum på hans mark,

4. vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens intressen i samband med avverkning på hans mark.

Krav på tillstånd till avverkning m.m.

14 §

Regeringen meddelar föreskrifter om att skog som är svår att föryngra på grund av dess ogynnsamma läge eller som behövs som skydd mot sand- eller jordflykt eller på att förhindra att fjällgränsen flyttas ned skall avsättas som svårföryngrad skog eller skyddsskog. Regeringen eller den myndighet som regeringens bestämmer meddelar också föreskrifter om vilka delar av den svårföryngrade skogen som skall anses utgöra fjällnära skog.

15 §

I svårföryngrad skog eller skyddsskog får avverkning inte ske utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

I samband med att tillstånd ges kan skogsvårdsstyrelsen besluta om åtgärder för att begränsa eller motverka olägenhet och trygga återväxten.

Tillstånd behövs inte för röjning eller gallring som främjar skogens utveckling.

16 §

Regeringen eller den myndighet som regeringens bestämmer får för visst eller vissa områden föreskriva att tillstånd till avverkning av svårföryngrad skog inte får ges

1. i fråga om skog på mark som inte i genomsnitt kan producera minst en kubikmeter virke om året per hektar, om det inte finns särskilda skäl,

2. för byggande av skogsbilväg om nyttan av vägen för skogsbruket inte motsvarar kostnaden för den eller om vägen inte kan passas in i en vägnätsplan.

17 §

I ansökan om tillstånd enligt 15 § till avverkning i fjällnära skog skall sökanden redovisa vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen.

Tillstånd får inte meddelas om avverkningen är oförenlig med intressen som är av väsentlig betydelse för naturvården eller kulturmiljövården.

När tillstånd ges skall skogsvårdsstyrelsen besluta om vilka hänsyn som skall tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen, såsom i fråga om hyggets storlek och förläggning samt tillåten avverkningsform.

Bestämmelserna i 14 § första stycket i vad de avser krav på slutavverkning gäller inte i fråga om fjällnära skog.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från redovisningsskyldighet enligt första stycket i fråga om brukningsenhet som omfattar högst 500 hektar skogsmark inom området för fjällnära skog.

18 §

I fråga om rätt till ersättning för skada till följd av ett beslut enligt 19 b § andra eller tredje stycket gäller bestämmelserna i 25 §, 26 § första stycket första meningen, 27 § första meningen, 27 a §, 31 § andra stycket, 32 §, 33 § första stycket, 34 §, 35 § första stycket första meningen och andra stycket samt 36 § naturvårdslagen.

I fråga om ersättning för skada till följd av beslut enligt 17 § andra eller tredje stycket gäller bestämmelserna i 25 §, 26 § första stycket första meningen och fjärde stycket, 27 § första meningen, 27 a §, 31 § andra stycket, 32 §, 33 § första stycket, 34 §, 35 § första stycket första meningen och andra stycket samt 36 § naturvårdslagen.

19 §

Innan avverkning sker inom ett område där renskötsel får bedrivas enligt rennärlagslagen (1971:437) under hela året (renskötselns året-runt-marker) skall berörd sameby beredas tillfälle till samråd enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringens bestämmer.

20 §

I ansökan om tillstånd enligt 19 § till avverkning skall sökanden redovisa vad han avser att göra för att tillgodose rennärlagens intressen.

I ansökan om tillstånd enligt 15 § till avverkning skall sökanden redovisa vad han avser att göra för att tillgodose rennärlagens intressen.

Inom renskötselns året-runt-marker får tillstånd inte meddelas om avverkningen

1. medför sådant väsentligt bortfall av renbete att möjligheterna att hålla tillåtet renantal påverkas, eller

2. omöjliggör sedvanlig samling och flyttning av renhjord.

När tillstånd ges skall skogsvårdsstyrelsen besluta om vilka hänsyn som skall tas till rennäringens intressen, såsom i fråga om hyggets storlek och förläggning samt tillåten avverkningsform. Sådana villkor får dock inte avse annat än vad som uppenbart påkallas med hänsyn till renskötselrätten.

Ädellövskog

21 §

Med ädla lövträd avses i denna lag de inhemska trädslagen alm, ask, avenbok, bok, ek, fågelbär, lind och lönn.

22 §

Med ädellövskog avses i denna lag:

1. Skogsbestånd som utgörs av lövträd till minst 70 procent och av ädla lövträd till minst 50 procent och vars areal är minst ett halvt hektar.

2. Trädbestånd på betesmarker, om beståndet utgörs av lövträd till minst 70 procent och av ädla lövträd till minst 50 procent. Av de ädla lövträden skall minst tio träd per hektar ha en diameter av minst 30 centimeter på en höjd av 1,3 meter över marken. Markens areal skall uppgå till minst en hektar.

Har skogsvårdsstyrelsen enligt 26 § beslutat viss trädslagssammansättning vid förnygring av ädellövskog, skall skogen betraktas som ädellövskog även om andelen lövträd under en tid är lägre än som anges i första stycket.

23 §

Skogsvårdsstyrelsen skall på begäran lämna besked om visst skogsbestånd eller trädbestånd på betesmark är att anse som ädellövskog.

24 §

I bestånd som avses i 22 § får inte vidtas åtgärder som innebär att beståndets egenskap av ädellövskog förloras. Efter slutavverkning i

skogsbestånd skall ny ädellövskog anläggas på området.

Om det finns särskilda skäl får skogsvårdsstyrelsen medge undantag från första stycket. I samband med medgivande av undantag får skogsvårdsstyrelsen föreskriva att ny ädellövskog anläggs på annat ställe inom en brukningsenhet. För anläggning av ny ädellövskog gäller 26 § andra till fjärde styckena.

25 §

Utan hinder av 24 § första stycket får mark användas i enlighet med detaljplan eller i enlighet med beslut som gäller för företag vars tillåtlighet prövats i särskild ordning.

26 §

Slutavverkning i skogsbestånd som avses i 22 § får inte påbörjas innan skogsvårdsstyrelsen lämnat medgivande därtill.

I samband med medgivande enligt första stycket får skogsvårdsstyrelsen meddela föreläggande om det sätt på vilket slutavverkning och den därav föranledda anläggningen av ny ädellövskog skall genomföras. Föreläggande får även meddelas i annat fall, om avverkning skett utan medgivande enligt första stycket eller särskilda åtgärder behövs för skydd eller vård av viss ädellövskog.

27 §

Av allmänna medel kan lämnas bidrag till kostnader för åtgärder, som behövs för att trygga återväxten av ädellövskog.

Insektshärjning

28 §

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om bekämpning av insektshärjning i skog och om upparbetning av skadad skog, utforsling eller lagring av virke och andra åtgärder som behövs för att motverka uppkomsten av yngelhärdar.

Skogsmarkens ägare är ansvarig för att sådana åtgärder utförs. För förebyggande åtgärder i samband med avverkning och lagring av virke är också annan som har rätt att förfoga över skog eller virke ansvarig.

Hänsyn till naturvården, kulturmiljövården och rennäringen

29 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den hänsyn som skall tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötseln av skog, såsom i fråga om hyggens storlek och utläggning, beståndsanläggning, kvarlämnande av trädsamlingar, dikning och skogsbilvägars sträckning

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den hänsyn som skall tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen *på skogliga impediment samt* vid skötseln av skog, såsom i fråga om hyggens storlek och utläggning, beståndsanläggning, kvarlämnande av *träd* och trädsamlingar, dikning och skogsbilvägars sträckning.

Bemyndigandet medför inte befogenhet att meddela föreskrifter som är så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras.

Skogliga impediment är mark med skog eller mark med förutsättningar att bära skog där marken i genomsnitt inte kan producera minst en kubikmeter virke om året per hektar utan produktionshøjande åtgärder.

30 §

Vid skötsel av skog skall i fråga om hyggens storlek och utläggning, beståndsanläggning, kvarlämnande av trädsamlingar och skogsbilvägars sträckning och anpassning ske som uppenbart påkallas med hänsyn till rennäringen. Vid planläggning och genomförande av åtgärderna skall eftersträvas att berörd sameby har årlig tillgång till sammanhängande betesområden och till vegetation som behövs inom områden för samling, flyttning och rastning av renarna.

31 §

För varje brukningsenhet skall finnas en *skogsbruksplan med riktlinjer för skogens skötsel på enheten. Planen skall upprättas enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.*

För varje brukningsenhet skall finnas en *redovisning av skogens tillstånd på enheten. Redovisningen skall upprättas enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer och skall innehålla uppgifter om skogens tillstånd såsom markens produktionsförmåga samt skogens utvecklingsstadium, trädslagsammansättning och täthet.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

Tillsyn

32 §

Skogsstyrelsen utövar den centrala tillsynen över efterlevnaden av denna lag och med stöd av lagen meddelade föreskrifter. Skogsvårdsstyrelsen utövar den närmare tillsynen inom länet.

33 §

Tillsynsmyndighet har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen enligt denna lag.

34 §

Tillsynsmyndighet får meddela föreläggande eller förbud som behövs för att denna lag eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen skall efterlevas.

Föreläggande eller förbud får meddelas sedan det har visat sig att myndighetens råd och anvisningar inte har följts. I brådskande fall eller när det annars finns särskilda skäl, får dock föreläggande eller förbud meddelas omedelbart.

I beslut om föreläggande eller förbud kan tillsynsmyndigheten utsätta vite.

Underlåter någon att efterkomma föreläggande, får tillsynsmyndigheten förordna att åtgärden skall vidtas på den försumliges bekostnad.

35 §

Föranleder avverkning förhållandevis dyra återväxtåtgärder i större omfattning får skogsvårdsstyrelsen i samband med avverkningen förordna att säkerhet skall ställas för fullbordandet av åtgärderna.

Säkerhet får även krävas som villkor för tillstånd enligt 15 §.

Säkerhet får även krävas som villkor för tillstånd enligt 15 § *eller medgivande enligt 26 § första stycket.*

Ställs inte säkerhet i fall som avses i första stycket, får skogsvårdsstyrelsen meddela förbud att avverka skog på brukningsenheten utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

36 §

Regeringen *kan föreskriva att särskilda avgifter skall tas ut i ärende enligt denna lag.*

Regeringen *eller den myndighet regeringen bestämmer får föreskriva om avgifter för en myndighets verksamhet enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.*

Ansvar och överklagande m.m.

37 §

Till böter döms den som uppsåtligt eller av oaktsamhet

1. bryter mot föreskrift som har meddelats med stöd av 8 § *första stycket, 19 d § eller 20 § första stycket,*

2. bryter mot 12 § eller 13 § *första stycket,*

3. bryter mot den avverkningsbe-
gränsning som avses i 14 §,

4. bryter mot 19 § *första stycket* eller mot villkor som gäller avverkningen och som har meddelats med stöd av 19 § *andra stycket, 19 b § tredje stycket eller 19 e § tredje stycket,*

5. bryter mot avverkningsförbud som avses i 25 §,

6. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 17 §,

I ringa fall döms ej till ansvar.

Till böter döms den som uppsåtligt eller av oaktsamhet

1. bryter mot föreskrift som har meddelats med stöd av 7 § *första stycket, 19 § eller 28 § första stycket,*

2. bryter mot den avverkningsbe-
gränsning som avses i 10 §,

3. bryter mot 15 § *första stycket* eller mot villkor som gäller avverkning och har meddelats med stöd av 15 § *andra stycket, 17 § tredje stycket eller 20 §,*

4. bryter mot avverkningsförbud som avses i 35 §,

5. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 13 §,

6. underlåter att iakttä föreläggande eller bryter mot förbud som har meddelats för att 30 § eller föreskrift enligt 29 § skall efterlevas.

7. underlåter att iakttä föreläggande eller bryter mot förbud som har meddelats för att 21 a § eller föreskrift enligt 21 § skall efterlevas.

I ringa fall *enligt 1-6 första stycket* döms ej till ansvar.

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtliga eller av oaktsamhet genom avverkning eller andra åtgärder bryter mot 24 § första stycket första meningen, 26 § första stycket eller mot ett föreläggande om avverkning som har meddelats med stöd av 26 § andra stycket.

Har flera medverkat till gärning som avses i första stycket gäller 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken.

Den som har överträtt vitesföreläggande eller vitesförbud döms inte till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

38 §

Virke efter avverkning som innebär brott enligt denna lag eller värdet därav skall förklaras förverkat, om det inte är uppenbart obilligt.

39 §

Skogsvårdsstyrelsens beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas hos Skogsstyrelsen.

Skogsstyrelsens beslut i ett särskilt fall enligt lagen eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas hos kammarrätten.

Statens naturvårdsverk får överklaga skogsvårdsstyrelsens beslut i fall som avses i 24 §.

40 §

En myndighet får bestämma att dess beslut skall gälla omedelbart.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.
 2. Genom denna lag upphävs ädellövskogslagen (1984:119).
 3. I ärende som avses i 13 § skall markägaren, även om anmälan gjorts före ikraftträdandet av denna lag, om skogsvårdsstyrelsen begär det, komplettera anmälan med vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens intressen i samband med avverkning på sin mark.

Lag om ändring i naturvårdslagen (1964:822)

Härigenom föreskrivs i fråga om naturvårdslagen (1964:822) att 26 och 27 §§ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

26 §

Medför föreskrifter enligt 5, 8 eller 9 § eller förbud enligt 20 § eller 21 § andra stycket att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av en fastighet eller att mark tas i anspråk, är fastighetsägaren och innehavare av särskild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av staten för den skada de härigenom lider. Har föreskrifterna eller förordnande enligt 43 § tredje stycket beslutats av en kommunal myndighet, skall ersättningen i stället betalas av kommunen. En begränsning av rätten till jakt efter björn, lo, varg, järv, älg eller örn som föreskrivs enligt 5 § medför inte rätt till ersättning.

Innebär föreskrift eller beslut enligt 5 eller 8 § eller 21 § andra stycket förbud att vidta viss åtgärd utan tillstånd, utgår ersättning endast om tillstånd vägrats eller förenats med särskilda villkor.

Har förbud meddelats enligt 11 § och vägas tillstånd som där avses, gäller första stycket.

Ersättning för skada i fall som avses i första till tredje stycket skall minskas med ett belopp som motsvarar vad som på grund av första stycket skall tillas utan ersättning.

27 §

Uppkommer i fall som avses i 26 § första stycket synnerligt men vid användningen av fastigheten, må ägaren fordra att fastigheten löses. Därvid äger 26 § andra stycket motsvarande tillämpning.

Uppkommer i fall som avses i 26 § första stycket synnerligt men vid användningen av fastigheten, må ägaren fordra att fastigheten löses. Därvid äger 26 § andra och fjärde stycket motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

1 Förslag till

Lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429)

Härigenom föreskrivs i fråga om skogsvårdslagen (1979:429)

dels att 9 och 13 §§ skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 7, 8, 10 och 11 §§ skall betecknas 6–9 §§, nuvarande 12, 14–19 e §§ skall betecknas 10–21 §§ och nuvarande 20–30 §§ skall betecknas 29–41 §§,

dels att 1, 2 och 5 §§, de nya 9–11, 13, 14, 18, 19, 21, 30, 32, 35–38 §§ samt rubriken närmast före nya 32 § skall ha följande lydelse,

dels att rubrikerna närmast före nuvarande 12, 18, 20, 21, 22 och 27 §§ skall sättas närmast före nya 10, 15, 29, 30, 33 respektive 38 §§,

dels att det i lagen skall införas sju nya paragrafer, 22–28 §§, och närmast före 22 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Skogsmark med dess skog skall genom lämpligt utnyttjande av markens virkesproducerande förmåga skötas så att den varaktigt ger en hög och värdefull virkesavkastning.

Vid skötseln skall hänsyn tas till naturvårdens och andra allmänna intressen.

Skogen är en nationell tillgång som skall skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls.

Vid skötseln skall hänsyn tas till andra allmänna intressen.

2 §

Med skogsmark avses i denna lag

1. mark som är lämplig för virkesproduktion och som inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål,

2. mark där det bör finnas skog till skydd mot sand- eller jordflykt eller mot att fjällgränsen flyttas ned.

Mark som ligger helt eller i huvudsak outnyttjad skall dock inte anses som skogsmark, om den på grund av särskilda förhållanden inte bör tas i anspråk för virkesproduktion.

Mark skall anses lämplig för virkesproduktion, om den enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke om året per hektar.

Med skogliga impediment avses i denna lag mark som inte är lämplig för virkesproduktion utan produktionshöjande åtgärder, men som bär skog eller har förutsättningar att bära skog.

5 §

Ny skog skall anläggas på skogsmark

1. om markens virkesproducerande förmåga efter avverkning eller på grund av skada på skogen inte tas till vara på ett godtagbart sätt,

2. om marken ligger outnyttjad,
3. om skogen är så gles eller till så stor del består av för marken olämpligt trädslag att dess tillväxt är avsevärt lägre än den tillväxt som är möjlig.

3. om skogstillståndet är uppenbart otillfredsställande.

Åtgärd enligt första stycket skall vidtas i fall som anges i 1 och 2 utan dröjsmål och i fall som anges i 3 inom skälig tid.

9 §

Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från 5, 7 och 9 §§.

Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från 5 och 6 §§.

10 §

Avverkning på skogsmark får inte ske på annat sätt än genom

1. röjning eller gallring som främjar skogens utveckling,

2. slutavverkning som är ändamålsenlig för anläggning av ny skog.

Avverkning på skogsmark skall vara ändamålsenlig för återväxt av ny skog eller främja skogens utveckling.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får till skydd för den yngre skogen föreskriva att trädbestånd under en viss ålder inte får avverkas.

För att möjliggöra försöksverksamhet får Skogsvårdsstyrelsen i särskilda fall medge undantag från första stycket.

11 §¹

Skogsmarkens ägare svarar för att slutavverkning bedrivs i lämplig omfattning så att en jämn åldersfördelning av skogen på hans brukningsenhet främjas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om hur stor andel av en brukningsenhets skogsmarksareal som högst får slutavverkas under en viss period och om hur stor andel av arealen som måste slutavverkas

I fråga om större skogsinnehav får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva att endast en andel av en brukningsenhets skogsmarksareal högst får avverkas under en viss period för att därigenom främja en jämn åldersfördelning av skogen.

I fråga om övriga skogsinnehav får föreskrifter enligt första stycket innebära att avverkning inte får ske i sådan utsträckning att mer än hälften av brukningsenhetens produktiva skogsmarksareal kommer att bestå av kalmark och yngre skog.

¹ Senaste lydelse av förutvarande 14 § 1990:1379.

under perioden. Sistnämnda andel får inte överstiga hälften av den andel som det är tillåtet att slutavverka.

För visst fall föreskrivs undantag från första stycket i 19 b §. Skogsvårdsstyrelsen får i övrigt i särskilda fall medge undantag från första stycket.

13 §

Skogsvårdsstyrelsen skall på begäran meddela beslut på förhand huruvida viss avverkning är förenlig med 13 eller 14 §.

Skogsvårdsstyrelsen skall på begäran meddela beslut på förhand huruvida viss avverkning är förenlig med föreskrifter meddelade med stöd av 11 §.

14 §²

Skogsmarkens ägare är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer underrätta Skogsvårdsstyrelsen om

1. avverkning som skall äga rum på hans mark,
2. sådan dikning i samband med avverkning som inte kräver tillstånd enligt naturvårdslagen (1964:822),

3. vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen i samband med avverkning på hans mark.

18 §³

I ansökan om tillstånd enligt 19 § till avverkning i fjällnära skog skall sökanden redovisa vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen.

I ansökan om tillstånd enligt 16 § till avverkning i fjällnära skog skall sökanden redovisa vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen.

Tillstånd får inte meddelas om avverkningen är oförenlig med intressen som är av väsentlig betydelse för naturvården eller kulturmiljövården.

När tillstånd ges skall Skogsvårdsstyrelsen besluta om vilka hänsyn som skall tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen, såsom i fråga om hyggets storlek och förläggning samt tillåten avverkningsform.

Bestämmelserna i 14 § första stycket i vad de avser krav på slutavverkning gäller inte i fråga om fjällnära skog.

² Senaste lydelse av förutvarande 17 § 1991:644.

³ Senaste lydelse av förutvarande 19 b § 1990:1379.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från redovisningsskyldighet enligt första stycket i fråga om brukningsenhet som omfattar högst 500 hektar skogsmark inom området för fjällnära skog.

19 §⁴

I fråga om rätt till ersättning för skada till följd av ett beslut enligt 19 b § andra eller tredje stycket gäller bestämmelserna i 25 §, 26 § första stycket första meningen, 27 § första meningen, 27 a §, 31 § andra stycket, 32 §, 33 § första stycket, 34 §, 35 § första stycket första meningen och andra stycket samt 36 § naturvårdslagen (1964:822).

I fråga om rätt till ersättning för skada till följd av ett beslut enligt 18 § andra eller tredje stycket gäller bestämmelserna i 25 §, 26 § första stycket första meningen, 27 § första meningen, 27 a §, 31 § andra stycket, 32 §, 33 § första stycket, 34 §, 35 § första stycket första meningen och andra stycket samt 36 § naturvårdslagen (1964:822).

21 §⁵

I ansökan om tillstånd enligt 19 § till avverkning skall sökanden redovisa vad han avser att göra för att tillgodose rennäringens intressen.

I ansökan om tillstånd enligt 16 § till avverkning skall sökanden redovisa vad han avser att göra för att tillgodose rennäringens intressen.

Inom renskötelsns året-runt-marker får tillstånd inte meddelas om avverkningen

1. medför sådant väsentligt bortfall av renbete att möjligheterna att hålla tillåtet renantal påverkas, eller

2. omöjliggör sedvanlig samling och flyttning av renhjord.

När tillstånd ges skall Skogsvårdsstyrelsen besluta om vilka hänsyn som skall tas till rennäringens intressen, såsom i fråga om hyggets storlek och förläggning samt tillåten avverkningsform. Sådana villkor får dock inte avse annat än vad som uppenbart påkallas med hänsyn till renskötselrätten.

Ädellövskog

22 §

Med ädla lövträd avses i denna lag de inhemska trädslagen alm, ask, avenbok, bok, ek, fågelbär, lind och lönn.

⁴ Senaste lydelse av förutvarande 19 c § 1990:1379.

⁵ Senaste lydelse av förutvarande 19 e § 1990:1379.

23 §

Med ädellövskog avses i denna lag:

1. Skogsbestånd som utgörs av lövträd till minst 70 procent och av ädla lövträd till minst 50 procent och vars areal är minst ett halvt hektar.

2. Trädbestånd på betesmarker, om beståndet utgörs av lövträd till minst 70 procent och av ädla lövträd till minst 50 procent. Av de ädla lövträden skall minst tio träd per hektar ha en diameter av minst 30 centimeter på en höjd av 1,3 meter över marken. Markens areal skall uppgå till minst ett hektar.

Har Skogsvårdsstyrelsen enligt 27 § beslutat viss trädslagssammansättning vid föryngring av ädellövskog, skall skogen betraktas som ädellövskog även om andelen lövträd under en tid är lägre än som anges i första stycket.

24 §

Skogsvårdsstyrelsen skall på begäran lämna besked om ett visst skogsbestånd eller trädbestånd på betesmark är att anse som ädellövskog.

25 §

I ett bestånd som avses i 23 § får det inte vidtas åtgärder som leder till att beståndet upphör att vara ädellövskog. Efter annan avverkning än röjning eller gallring skall ny ädellövskog anläggas på området.

Om det finns särskilda skäl, får Skogsvårdsstyrelsen medge undantag från första stycket. I samband med medgivande av undantag får Skogsvårdsstyrelsen besluta att ny ädellövskog skall anläggas på ett annat ställe inom en brukningsenhet. För anläggning av ny ädellövskog gäller 27 § andra stycket.

26 §

Trots vad som föreskrivs i 25 § första stycket får mark användas i enlighet med en detaljplan eller i enlighet med beslut som gäller för företag vars tillåtlighet har prövats enligt någon annan lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av någon annan lag.

27 §

Annan avverkning än röjning eller gallring i bestånd som avses i 23 § får inte påbörjas innan Skogsvårdsstyrelsen lämnat tillstånd till detta.

I ansökan om tillstånd skall sökanden redovisa vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen.

I samband med att tillstånd meddelas får Skogsvårdsstyrelsen besluta om det sätt på vilket avverkningen och den därav föranledda anläggningen av ny ädellövskog skall genomföras.

28 §

Bidrag kan lämnas av allmänna medel till kostnader för åtgärder som behövs för att trygga återväxten av ädellövskog.

30 §⁶

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den hänsyn som skall tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötseln av skog, såsom i fråga om hyggens storlek och utläggning, beståndsanläggning, kvarlämnande av trädsamlingar, dikning och skogsbilvägars sträckning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den hänsyn som skall tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötseln av skog, såsom i fråga om hyggens storlek och utläggning, beståndsanläggning, kvarlämnande av *träd och* trädsamlingar, *gödsling*, dikning och skogsbilvägars sträckning.

För att tillgodose dessa intressen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela

⁶ Senaste lydelse av förutvarande 21 § 1991:644.

Bemyndigandet medför inte befogenhet att meddela föreskrifter som är så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras.

föreskrifter om förbud mot avverkning och andra skogsbruksåtgärder på skogliga impediment.

Bemyndigandet i första stycket medför inte befogenhet att meddela föreskrifter som är så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras.

Skogsbruksplan

Miljökonsekvensbeskrivning

32 §⁷

För varje brukningsenhet skall finnas en skogsbruksplan med riktlinjer för skogens skötsel på enheten. Planen skall upprättas enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att det skall finnas beskrivningar som gör det möjligt att bedöma vilken inverkan nya metoder för skogens skötsel och skogsodlingsmaterial har på miljön. Föreskrifterna får innebära att miljökonsekvensbeskrivningar skall upprättas av den som avser att använda metoden eller skogsodlingsmaterialet.

35 §

Tillsynsmyndighet får meddela föreläggande eller förbud som behövs för att denna lag eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen skall efterlevas.

Föreläggande eller förbud får meddelas sedan det har visat sig att myndighetens råd och anvisningar inte har följts. I brådskande fall eller när det annars finns särskilda skäl, får dock föreläggande eller förbud meddelas omedelbart.

I beslut om föreläggande eller förbud kan tillsynsmyndigheten utsätta vite.

Underlåter någon att efterkomma föreläggande, får tillsynsmyndigheten förordna att åtgärden skall vidtas på den försumliges bekostnad.

En tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att denna lag eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen skall efterlevas.

Ett föreläggande eller förbud får meddelas sedan det har visat sig att myndighetens råd inte har följts. I brådskande fall eller när det behövs för att bevara natur- eller kulturmiljövärden eller när det annars finns särskilda skäl, får dock ett föreläggande eller förbud meddelas omedelbart.

Ett beslut om föreläggande eller förbud kan förenas med vite.

Om någon inte rättar sig efter ett föreläggande, får tillsynsmyndigheten besluta att åtgärden skall vidtas på den försumliges bekostnad.

⁷ Senaste lydelse av förutvarande 21 a § 1983:427.

36 §

Föranleder avverkning förhållandevis dyra återväxtåtgärder i större omfattning, får Skogsvårdsstyrelsen i samband med avverkningen *förordna* att säkerhet skall ställas för fullgörandet av åtgärderna.

Säkerhet får även krävas som villkor för tillstånd enligt 19 §.

Ställs inte säkerhet i fall som avses i första stycket, får Skogsvårdsstyrelsen meddela förbud att avverka skog på bruksenheten utan Skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

Om en avverkning föranleder förhållandevis dyra återväxtåtgärder i större omfattning, får Skogsvårdsstyrelsen i samband med avverkningen *besluta* att säkerhet skall ställas för fullgörandet av åtgärderna.

Säkerhet får även krävas som villkor för tillstånd enligt 16 § *eller tillstånd enligt 27 § första stycket*.

37 §

Regeringen *kan föreskriva att särskilda avgifter skall tas ut i ärende enligt denna lag*.

Regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva om avgifter för en myndighets verksamhet enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen*.

38 §⁸

Till böter döms den som uppsåtliga eller av oaksamhet

1. bryter mot föreskrift som har meddelats med stöd av 8 § första stycket, 19 d § eller 20 § första stycket,

2. bryter mot 12 § eller 13 § första stycket,

3. bryter mot *den avverkningsbe- gränsning som avses i 14 §*,

4. bryter mot 19 § första stycket eller mot villkor som gäller avverkningen och som har meddelats med stöd av 19 § andra stycket, 19 b § tredje stycket eller 19 e § tredje stycket,

5. bryter mot avverkningsförbud som avses i 25 §,

6. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 17 §,

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtliga eller av oaksamhet

1. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 7 § första stycket, 10 § andra stycket, 11 §, 20 § eller 29 § första stycket,

2. bryter mot 10 § första stycket,

3. bryter mot 16 § första stycket eller mot villkor som gäller avverkning och som har meddelats med stöd av 16 § andra stycket, 18 § tredje stycket eller 21 § tredje stycket,

4. bryter mot avverkningsförbud som avses i 36 §,

5. inte fullgör anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 14 §,

6. inte rättar sig efter ett föreläggande eller bryter mot ett förbud som har meddelats för att 31 § eller en föreskrift enligt 30 § skall följas,

⁸ Senaste lydelse för förutvarande 27 § 1990:1379.

7. *underlåter att iaktta föreläggande eller bryter mot förbud som har meddelats för att 21 a § eller föreskrift enligt 21 § skall efterlevas.*

7. *genom avverkning eller andra åtgärder bryter mot 25 § första stycket första meningen, 27 § första stycket eller mot ett beslut om avverkning som har meddelats med stöd av 27 § andra stycket.*

I ringa fall döms *ej* till ansvar.

I ringa fall döms *inte* till ansvar.

Har flera medverkat till gärning som avses i första stycket gäller 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken.

Har flera medverkat till *en* gärning som avses i första stycket gäller 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken.

Den som har överträtt vitesföreläggande eller vitesförbud döms inte till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

Den som har överträtt *ett* vitesföreläggande eller *ett* vitesförbud döms inte till ansvar enligt denna lag för *en* gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

40 §⁹

Skogsvårdsstyrelsens beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas hos Skogsstyrelsen.

Skogsstyrelsens beslut i ett särskilt fall enligt lagen eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas hos Kammarrätten.

Statens naturvårdsverk får överklaga Skogsvårdsstyrelsens beslut i fall som avses i 25 § andra stycket.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

2. Genom lagen upphävs ädellövskogslagen (1984:119).

3. Den som före ikraftträdandet har gjort anmälan enligt 14 § skall på begäran av Skogsvårdsstyrelsen komplettera anmälan med uppgift om vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens intressen i samband med avverkning på hans mark.

4. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om överklagande av beslut enligt ädellövskogslagen som har meddelats före den 1 januari 1994.

⁹ Senaste lydelse av förutvarande 29 § 1990:96.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1993-02-11

Närvarande: justitierådet Lars Å. Beckman, regeringsrådet Sigvard Holstad, f.d. kanslichefen i Riksdagens justitieutskott Björn Edqvist.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 28 januari 1993 har regeringen på hemställan av statsrådet Karl Erik Olsson beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429),
2. lag om ändring i vattenlagen (1983:291),
3. lag om ändring i lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,
4. lag om ändring i naturvårdslagen (1964:822),
5. lag om ändring i växtskyddslagen (1972:318),
6. lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Lena Ingvarsson.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Förslaget till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429)

Inledning

Det remitterade lagförslaget är avsett att ligga till grund för en ny skogspolitik. Det innebär att miljövårdens betydelse i skogsbruket betonas och förstärks. Förslaget syftar också till en betydande avreglering. Lagtekniskt innebär förslaget att ett stort antal lagrum får ändrad lydelse, att ädellövskogslagen (1984:119) inarbetas i skogsvårdslagen, att vissa bestämmelser i skogsvårdslagen skall upphöra att gälla samt att, med några få undantag, paragraferna får en ny numrering. Med hänsyn till denna omfattande omarbetning av lagen hade det enligt Lagrådets mening varit en fördel om förslaget utformats som en helt ny skogsvårdslag. Lagrådet vill dock inte motsätta sig den föreslagna lagtekniska lösningen.

Den föreslagna ändrade paragrafnumreringen medför bl.a. att nuvarande 21 b § blir 32 §. Paragrafen föreslås få en ändrad lydelse. Ändringen innebär att bestämmelserna om skogsbruksplan i 21 b § skall upphöra att gälla och att det i stället införs bestämmelser om miljökonsekvensbeskrivningar. Det är således i själva verket fråga om ett upphävande av 21 b § och ett införande av en helt ny 32 §. Den föreslagna ingressen till lagförslaget bör ändras så att detta förhållande framgår tydligare. Av ingressen bör också framgå att den nya 16 §, såsom Lagrådet föreslår i det följande, ges ändrad lydelse. Även vissa andra justeringar bör göras i ingressen. Lagrådet föreslår att ingressen får följande lydelse.

"Häri genom föreskrivs i fråga om skogsvårdslagen (1979:429)

dels att 9, 13 och 21 b §§ skall upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 21 b § skall utgå,

dels att nuvarande 7, 8 och 10–12 §§ skall betecknas 6–10 §§, nuvarande 14–19 e §§ skall betecknas 11–21 §§, nuvarande 20–21 a §§ skall betecknas 29–31 §§ och nuvarande 22–30 §§ skall betecknas 33–41 §§,

dels att 1, 2 och 5 §§, de nya 9–11, 13, 14, 16, 18, 19, 21, 30, 35–38 §§ och 40 § skall ha följande lydelse,

dels att rubrikerna närmast före nuvarande 12, 18, 20, 21, 22 och 27 §§ skall sättas närmast före nya 10, 15, 29, 30, 33 respektive 38 §§,

dels att det i lagen skall införas åtta nya paragrafer, 22–28 och 32 §§, samt närmast före 22 respektive 32 §§ nya rubriker av följande lydelse."

11 §

För att paragrafens avsedda innebörd skall framgå klarare föreslår Lagrådet att paragrafen får följande lydelse.

"Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, i fråga om större skogsinnehav, för att främja en jämn åldersfördelning av skogen föreskriva att högst en viss andel av en brukningsenhets skogsmarksareal får avverkas under en viss period."

16 §

I 19 b § i nu gällande skogsvårdslag finns i första stycket intaget en föreskrift om att i ansökan enligt 19 § om tillstånd till avverkning i fjällnära skogar sökanden skall redovisa vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen. Det sistnämnda lagrummet innehåller en föreskrift att avverkning inte får ske i svårföryngrad skog eller skyddsskog utan Skogsvårdsstyrelsens tillstånd. I det remitterade lagförslaget har 19 b § fått nummer 18 och 19 § nummer 16.

Vid föredragningen inför Lagrådet har påpekats att den fjällnära skogen utgör ett speciellt slag av svårföryngrad skog och att det även för annan svårföryngrad skog och skyddsskog bör kunna krävas att tillståndssökanden redovisar vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen. En föreskrift om sådan redovisningsskyldighet skulle lämpligen kunna tas in som ett nytt andra stycke i den nya 16 §. Lagrådet ansluter sig till denna ståndpunkt och föreslår att paragrafen får följande lydelse.

"I svårföryngrad skog eller skyddsskog får avverkning inte ske utan Skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

I ansökan om tillstånd skall sökanden redovisa vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen.

I samband med att tillstånd ges kan Skogsvårdsstyrelsen besluta om åtgärder för att begränsa eller motverka olägenhet och trygga återväxten.

Tillstånd behövs inte för röjning eller gallring som främjar skogens utveckling."

18 §

Den i första stycket intagna bestämmelsen blir – om Lagrådets förslag till ny lydelse av 16 § godtas – onödig och bör i så fall utgå. Om första stycket slopas bör en viss justering göras i paragrafens andra stycke. Lagrådet föreslår att stycket, som nu blir paragrafens första stycke, får följande lydelse.

”Tillstånd till avverkning i fjällnära skog får inte meddelas om avverkningen är oförenlig med intressen som är av väsentlig betydelse för naturvården eller kulturmiljövården.”

19 §

Lagrådets förslag att 18 § första stycket skall utgå föranleder att hänvisningarna i 19 § till 18 § andra och tredje styckena skall ändras till att avse 18 § första och andra styckena.

32 §

För att bestämmelsens avsedda innebörd skall framgå klarare kan den ges förlagsvis följande avfattning.

”Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att det i ärenden enligt denna lag skall finnas miljökonsekvensbeskrivningar som gör det möjligt att bedöma vilken inverkan nya metoder för skogens skötsel och nya skogsodlingsmaterial har på miljön. Föreskrifterna får innebära att en sådan beskrivning skall upprättas av den som avser att använda en ny metod eller ett nytt skogsodlingsmaterial.”

37 §

Den föreslagna bestämmelsen innehåller jämfört med gällande föreskrift i 26 § bl.a. den nyheten att regeringen får delegera till underlydande myndighet att meddela föreskrifter om avgifter. På den punkten har Lagrådet ingen erinran mot förslaget. I övrigt föreligger den sakliga skillnaden mellan gällande regel och den föreslagna att den förstnämnda gör det möjligt att föreskriva att ”särskilda avgifter skall tas ut i ärende enligt denna lag” medan den föreslagna regeln möjliggör föreskrifter om ”avgifter för en myndighets verksamhet enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen”. Enligt Lagrådets mening ger den föreslagna avfattningen inte en tillräckligt klar avgränsning av bemyndigandet. Något skäl att såvitt nu är ifråga frångå avgränsningen enligt gällande bestämmelse har inte framkommit. Lagrådet föreslår mot den nu angivna bakgrunden att den nya bestämmelsen ges följande lydelse.

”Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att särskilda avgifter skall tas ut i ärende enligt denna lag.”

38 §

Regeringsförslaget innebär, bl.a., att den nuvarande regleringen i ädellövskogslagen förs över till skogsvårdslagen. Detta gäller även straffbestämmelserna i 9 § ädellövskogslagen. För brott som avses med det lagrummet föreskrivs där

som påföljd böter eller fängelse i högst sex månader. I nuvarande 27 § skogsvårdslagen föreskrivs som påföljd för där angivna gärningar enbart böter. Vid sammanföringen av straffbestämmelserna i de båda lagarna till förevarande lagrum utformas den nya bestämmelsen i fråga om påföljden i enlighet med vad som gäller enligt ädellövskogslagen, dvs. påföljden anges till böter eller fängelse i högst sex månader. Som ett särskilt skäl härför framförs i remissen uppfattningen att det bör markeras att överträdelser av skogsvårdslagstiftningens bestämmelser är av allvarlig karaktär, inte minst när överträdelserna rör naturvårdshänsynen.

I det remitterade förslaget överförs från nuvarande 27 § skogsvårdslagen till den nya 38 § som ett tredje stycke en föreskrift om att 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken skall gälla i fall när flera har medverkat till en gärning.

Med förslaget att påföljden anges till böter eller fängelse i högst sex månader har Lagrådet inget att erinra. Emellertid förordar Lagrådet en jämkning av den nya straffbestämmelsen som sammanhänger med att fängelse innefattas i straffskalan.

Om fängelse ingår i straffskalan för ett brott mot en bestämmelse utanför brottsbalken tillämpas enligt vedertagen ordning brottsbalkens medverkansregler analogiskt, såvida det inte föreligger några speciella omständigheter i fråga om brottets konstruktion. Några sådana omständigheter föreligger inte här, och då bör det inte i den nya paragrafen föras in någon uttrycklig bestämmelse om medverkan. Lagrådet förordar därför att det föreslagna tredje stycket utgår.

Härutöver bör – om vad Lagrådet förordat beträffande 16 och 18 §§ godtas – hänvisningarna i första stycket 3 till 16 § andra stycket och 18 § tredje stycket ändras till att avse 16 § tredje stycket respektive 18 § andra stycket.

Övergångsbestämmelserna

I punkt 3 föreslås att den som före ikraftträdandet gjort anmälan enligt 14 § skall på begäran av Skogsvårdsstyrelsen komplettera anmälan med uppgift om vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens intressen i samband med avverkning på hans mark. Hänvisningen till 14 § bör enligt Lagrådets mening ändras till det nummer paragrafen hade då anmälan gjordes (17§). Med hänsyn till Lagrådets förslag till ändring av 16 § (19 § i nuvarande lag) bör en motsvarande kompletteringsskyldighet införas för det fall att en ansökan om tillstånd gjorts enligt den paragrafen. Detsamma bör också gälla i fråga om anmälan som gjorts med stöd av 7 § ädellövskogslagen. Dessutom bör i denna punkt omnämnas även kulturmiljövårdens intressen. Lagrådet förordar att punkt 3 i övergångsbestämmelserna får följande lydelse.

”3. Den som före ikraftträdandet har gjort anmälan enligt 17 § eller ansökt om tillstånd enligt 19 § i paragrafernas då gällande lydelse eller ansökt om tillstånd enligt 7 § ädellövskogslagen (1984:119) skall på begäran av Skogsvårdsstyrelsen komplettera anmälan eller ansökan med uppgift om vad han

avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen i samband med avverkning på hans mark.”

Prop. 1992/93:226
Bilaga 4

Enligt Lagrådets mening bör övergångsbestämmelserna dessutom kompletteras med en punkt 5 där det anges att beslut enligt 4, 5 och 7 §§ ädellövskogslagen skall anses meddelade med stöd av motsvarande nya föreskrifter i skogsvårdslagen.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	3
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 4 mars 1993	19
1 Inledning	19
1.1 Allmänt	19
1.2 Lagrådet	20
1.3 Kommitténs nulägesbeskrivning	20
1.4 Kommitténs utvärdering av skogspolitiken	21
1.5 Kommitténs framtidsbedömning	22
2 Grunderna för en ny skogspolitik	24
3 Skogspolitiska mål	26
3.1 Allmänt	26
3.2 Miljömålet för skogsbruket	27
3.3 Produktionsmålet för skogsbruket	32
4 Medlen i skogspolitiken	37
4.1 Allmänt	37
4.2 Skogsbrukets sektorsansvar för miljövården	40
4.3 Myndigheternas sektorsansvar för miljön	45
4.4 Nya skogsbruksmetoder	46
5 Skogsvårdslagstiftningen	47
5.1 Inledningsparagrafen	47
5.2 Lagens tillämpningsområde	49
5.3 Anläggning av ny skog på skogsmark	51
5.4 Avverkning av skog	58
5.5 Insektshärjningar	61
5.6 Hänsyn till naturvården och kulturmiljövården	62
5.7 Miljökonsekvensbeskrivningar	68
5.8 Skogsbruksplaner	71
6 Kunskapsförsörjning	72
6.1 Allmänt	72
6.2 Inventering	73
6.3 Utbildning och forskning	75
6.4 Rådgivning och information	76
7 Statligt ekonomiskt stöd	78
8 Bevarande av den biologiska mångfalden	80
9 Skogsvårdsmyndigheten	83
10 Frö- och plantverksamheten	85
11 Upprättade lagförslag	89
12 Specialmotivering	89
12.1 Skogsvårdslagen	89
12.2 Övriga lagförslag	96
13 Hemställan	97

14	Anslagsfrågor för budgetåret 1993/94	98	Prop. 1992/93:226
15	Beslut	104	
Bilaga 1	Kommitténs sammanfattning av betänkandet (SOU 1992:76) Skogspolitiken inför 2000-talet	105	
	Kommitténs sammanfattning av betänkandet (SOU 1992:111) Den framtida skogsvårdsorganisationen ...	117	
Bilaga 2	Kommitténs författningsförslag	126	
Bilaga 3	De remitterade lagförslagen	138	
Bilaga 4	Lagrådets yttrande	147	

